

Krámer Lili – Szajbély Katalin

Az Európai Unió
büntetőeljárásjogi
alapelveinek
érvényesülése
sérülékeny
terheltek esetén a
rendőrség eljárása
során
Magyarországon

Tartalom

1. Bevezetés	3
1.1. A projekt célja és a kutatás módszerei	5
2. A projekt keretében vizsgált sérülékeny társadalmi helyzetű csoportok Magyarországon	7
3. A kutatás empirikus eredményei	9
3.1. A kérdőív és annak kitöltői	9
3.2. A kitöltők alapvető tapasztalatai	10
3.3. Tájékoztatottság és percepciók a tájékoztatáshoz való jog érvényesüléséről	11
3.4. Percepciók a sérülékeny csoportok ügyvédi segítséghez való hozzáféréséről	13
3.5. Percepciók a rendőrséggel szembeni kiszolgáltatottságról és az előítéletességről	13
3.6. Pozitív tapasztalatok a rendőrség fellépésével kapcsolatosan	16
3.6.1. A pozitív tapasztalatokról szóló érdekes idézetek a válaszadóktól	16
3.7. Tapasztalatok rendszerszintű problémákról	17
3.7.1. A rendszerszintű problémákkal kapcsolatos érdekes idézetek a válaszadóktól	18
3.8. Szükséges tudás a rendőrség számára a problémamentes intézkedésekhez	20
3.8.1. A válaszok inspirálta fejlesztendő rendőri kompetenciák	21
3.8.2. A rendőrség szükséges tudásával kapcsolatos érdekes idézetek a válaszadóktól	22
3.9. A közérdekű adatigénylések és a kapott adatszolgáltatások	24
4. Az irányelvekben rögzített büntetőeljárési jogok és érvényesülésük	25
4.1. A tájékoztatáshoz való jog	25
4.1.1. Az eljárási jogokra vonatkozó tájékoztatáshoz való jog	25
4.1.2. Jog az őrizetbe vétel vagy a fogva tartás okával és a váddal kapcsolatos tájékoztatáshoz	30
4.1.3. Az ügy anyagaiba való betekintés joga	31
4.1.4. Jegyzőkönyvezés, kép-és hangfelvételek készítése	31
4.2. A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog	37
4.3. A védőhöz és az anyagi rászorultságtól függően ingyenes jogi segítséghez való hozzáférés joga	42
4.3.1. Az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog	42
4.3.2. Jog egy harmadik személy tájékoztatásához és egy harmadik személlyel való kommunikációhoz	43
4.3.3. Az ügyvédi segítség igénybevételének költségmentessége	44
4.3.4. Az ügyvédi segítség igénybevételéhez és a költségmentességhez való jog átültetése magyar jogba	44
4.4. Az ártatlanság vételeme, a diszkriminációmentes bánásmód	53
4.5. A büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek jogai	57
4.5.1. A gyerekjogi irányelv releváns rendelkezéseinek érvényesülése a magyar jogban	58
4.6. Az eljárási jogok érvényesülésének előfeltétele: a diszkriminációmentes bánásmódhoz való jog ...	59

Szakmai lektor: Moldova Zsófia

© Magyar Helsinki Bizottság, 2025

© Krámer Lili, Szajbély Katalin

A tanulmány létrejöttét az Európai Unió Igazságszolgáltatás Programjának (JUST) (2021-2027) anyagi támogatása tette lehetővé. Projekt száma: 101160584. A tanulmány a szerzők véleményét tükrözik és kizárólag ők vállalnak érte felelősséget, az nem tekinthető az Európai Bizottság álláspontjának.

Kézirat lezárva: 2025. november 26.

1. Bevezetés

Az eljárási jogok megfelelő érvényesülése a garanciája annak, hogy a büntetőeljárás valós eredményre vezessen, és az eljárási helyzetüknél fogva hátrányos pozícióban lévő terheltek helyzete ne váljon még kiszolgáltatottabbá. A terheltek ugyanis már a szituáció alapvető logikájából adódóan kiszolgáltatott helyzetben vannak, hiszen a bűnüldözés teljes állami gépezete áll velük szemben – akár ténylegesen elkövették az adott bűncselekményt, akár nem. A büntetőeljárás célja pedig a valódi elkövetőknek a tényleges felelősségükkel arányos módon történő felelősségre vonása. A terhelt magánszemélyként még akkor is sérülékeny az eljárási helyzetéből adódóan, ha egyébként nincs olyan speciális vonása, tulajdonsága, ami különösen kiszolgáltatottá tenné.

A büntetőeljárás alá vont egyén állami túlhatalommal szembeni védelmének biztosítása érdekében az Európai Unió is fontosnak tartotta rögzíteni a terhelti jogokat a tagállamokra kötelező érvényű Irányelvekben. Ezek az irányelvek a legalapvetőbb eljárási garanciákra fókuszálnak, együttesen átfogó garanciarendszert teremtenek a terheltek eljárásjogi pozíciójának megerősítése érdekében, inkorporálva az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatában kialakult minimumstandardokat is.¹

Az Európai Unió 2009-től kezdődően a büntetőeljárásban részt vevő személyek jogainak védelme érdekében összesen hat büntetőeljárási irányelvet fogadott el a gyanúsítottakat és vádlottakat (magyar fogalomhasználat szerint a terhelteket)² érintő eljárási garanciák megalkotására:

- Az Európai Parlament és a Tanács 2012/13/EU irányelve a büntetőeljárás során [a tájékoztatáshoz való jogról](#) (2012. május 22.) – a továbbiakban: tájékoztatásról szóló irányelv;
- Az Európai Parlament és a Tanács 2010/64/EU irányelve a büntetőeljárás során igénybe vehető [tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról](#) (2010. október 20.) – a továbbiakban: tolmácsolásról szóló irányelv;
- Az Európai Parlament és a Tanács 2013/48/EU irányelve a büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban [ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról](#), valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról (2013. október 22.) – a továbbiakban: ügyvédi segítségről szóló irányelv;

¹ Kádár, A. – Novoszádek, N. – Szegő, D. (2018) *Fogvatartás a rendőrségen 2.* Magyar Helsinki Bizottság, pp. 14-15.

² A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény fogalomhasználatára szerint: „38.§ (1) A terhelt az, akivel szemben büntetőeljárást folytatnak. (2) A terhelt a nyomozás során gyanúsított, a vádemelés után vádlott, a büntetés, a megrovás, a próbára bocsátás, a jóvátételi munka vagy a javítóintézeti nevelés jogerős ügydöntő határozattal történő kiszabása, illetve alkalmazása után elítélt. (3) A bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy a nyomozás során – a gyanúsítás közléséig – az, akit bűncselekmény elkövetése miatt elfogtak, gyanúsított kihallgatása érdekében idéztek, akinek előállítását vagy bűncselekmény elkövetése miatt körözését rendelték el, vagy akivel szemben elfogatóparancsot bocsátottak ki.” Jelen tanulmányban összegző jelleggel terheltnek nevezzük a vélelmezett elkövetőként a hatóságok látókörébe került személyeket.

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/343 irányelve a büntetőeljárás során az [ártatlanság vélelme](#) egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről (2016. március 9.) – a továbbiakban: ártatlanság vélelméről szóló irányelv;
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/800 irányelve a büntetőeljárás során [gyanúsított vagy vádlott gyermekek](#) részére nyújtandó eljárási biztosítékokról (2016. május 11.) – a továbbiakban: a gyermekek eljárási jogairól szóló irányelv;
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1919 irányelve a büntetőeljárások során [a gyanúsítottak és a vádlottak, valamint az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban a keresett személyek költségmentességéről](#) (2016. október 26.) – a továbbiakban: költségmentességről szóló irányelv.

Ha a *terhelt egy sérülékeny csoport tagja is egyben*, kiszolgáltatott pozíciója hatványozottan érvényesül – azaz az eljárási garanciák fokozott és esetenként személyes sérülékenységehez szabott érvényesülésére van szüksége ahhoz, hogy hatékonyan, tudatosan és ne pusztán kiszolgáltatott „bábfiguraként” vegyen részt a büntetőeljárásban. Erre tekintettel fogadta el az Európai Unió Bizottsága **a büntetőeljárás során gyanúsított és vádlott kiszolgáltatott személyekre vonatkozó eljárási biztosítékokról³ szóló 2013/C 378/02 sz. ajánlását** (a továbbiakban: Ajánlás) 2013. november 27-én.

Az Ajánlás **életkor, mentális vagy fizikai állapot, illetve fogyatékoság** okán tekint sérülékenynek egy terheltet. Rögzíti, hogy a tagállamoknak elő kell írniuk a kiszolgáltatottság védelmezését különösen azon személyek esetében, akiket súlyos lelki, szellemi, fizikai vagy érzékszervi fogyatékoság, elmebetegség vagy kognitív zavar akadályoz abban, hogy megértsék az eljárást és hatékonyan részt vegyenek abban.⁴ Nagyon fontos, hogy a sérülékenységet gyorsan azonosítsák, először az eljáró hatóságok, majd egy független orvosszakértő⁵ is. A fogyatékosággal élő személyeket – kérésre – számukra elérhető formában – tájékoztatni kell az eljárási jogaikról. A fogyatékos személyeket, valamint szükség esetén jogi képviselőjüket vagy egy megfelelő nagykorú személyt tájékoztatni kell a konkrét eljárási jogaikról, különösen azokról, amelyek a tájékoztatáshoz, az orvosi segítségnyújtáshoz, és az ügyvédi segítség igénybevételéhez való joggal, a magánélet tiszteletben tartásával, valamint adott esetben az előzetes letartóztatással függenek össze. Ez utóbbiaknak jelen kell lenniük a rendőrségen és a bírósági tárgyalásokon is.⁶ Az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról nem szabad lemondani, ha a kiszolgáltatott személy nem képes megérteni az eljárást.⁷ Az Ajánlás szerint a rendőrségi kihallgatásokat audiovizuálisan rögzíteni kell.⁸ Csak a legszükségesebb esetekben szabad a sérülékeny személyeket a szabadságuktól megfosztani, ilyen esetben pedig a büntetőeljárás során

³ Az Európai Unió Bizottságának a büntetőeljárás során gyanúsított és vádlott kiszolgáltatott személyekre vonatkozó eljárási biztosítékokról szóló [2013/C 378/02 sz. ajánlása](#), 2013. november 27. (a továbbiakban: Ajánlás)

⁴ [Ajánlás](#) 3.7. szakasz

⁵ [Ajánlás](#) 2. szakasz

⁶ [Ajánlás](#) 3.8-3.10. szakaszok

⁷ [Ajánlás](#) 3.11. szakasz

⁸ [Ajánlás](#) 3.13. szakasz

orvosi segítséget kell kapniuk.⁹ A sérülékeny személyek ellen folytatott büntetőeljárásokban eljáró bűnüldöző és igazságügyi hatóságoknak megfelelő képzésben kell részesülniük.¹⁰

1.1. A projekt célja és a kutatás módszerei

A PRinCE: *Eljárási jogok Közép-Európában* című nemzetközi projektet a Lengyel Helsinki Alapítvány Az Emberi Jogokért koordinálja, abban a Magyar Helsinki Bizottság partnerként vesz részt, azt az Európai Bizottság igazságügyi programja finanszírozza. A projekt célja, hogy kifejezetten meghatározott sérülékeny csoportok esetében **a büntetőeljárási jogok és garanciák érvényesülésének hatékonysága növekedjen Közép-Európában**, a rendőrség eljárása során egészen az első kapcsolatfelvételtől a nyomozás lezárultáig. Ennek mintegy előfeltételeként, célul tűztük ki, hogy **a rendőrség nagyobb érzékenységgel viszonyuljon a sérülékeny csoportok tagjai felé** és a rendőri állományban megerősödjön a **diszkriminációval szembeni zéró tolerancia** elve. Mindenekelőtt viszont felmérést és helyzetértékelést végeztünk a rendőrségi eljárások gyakorlatáról, különös tekintettel a sérülékeny társadalmi csoportokkal szembeni fellépésre.

Az EU eljárásjogi irányelveinek a magyar jogba való átültetése a szabályozás szintjén már évekkel ezelőtt nagyrészt megvalósult, ugyanakkor egyes irányelvek meghatározott rendelkezéseinek végrehajtása kapcsán találtak problémákat korábbi kutatásaink, illetve több, az irányelvek átültetésével kapcsolatos kötelezettségszegési eljárás is folyamatban van Magyarországgal szemben,¹¹ ezekre, amennyiben a kutatásunk szempontjából releváns, az egyes tematikus részekénél térünk majd ki. Kutatásunk – a projekt célkitűzésével összhangban – arra irányul, hogy az irányelvek gyakorlati érvényesülésével kapcsolatosan feltárja, milyen kihívások, hiányosságok jellemzik a rendőrség eljárását a sérülékeny csoportokhoz tartozó személyek vonatkozásában.

Ehhez a következő módszereket alkalmaztuk:

1. Jogi szabályozás áttekintése, szakirodalmi kutatás, korábbi projektek által feltárt problémák tanulmányozása;
2. Konzultációt végeztünk érintetti, civil és szakmai szervezetekkel, hogy tapasztalatokat gyűjtsünk arról, hogyan érvényesülnek a gyakorlatban a kiszolgáltatott emberek eljárási jogai, miként bánnak a rendőrök azokkal az emberekkel, akik marginalizált helyzetük miatt fokozott kiszolgáltatottsággal nézhetnek szembe egy eljárás során. A konzultációt online kérdőíves formában végeztük, összesen 12 gyakorlati szakember válaszolt megkeresésünkre.

⁹ [Ajánlás](#) 3.12., 3.14. szakaszok

¹⁰ [Ajánlás](#) 3.12., 3.17. szakaszok

¹¹ A folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárások a következők:

- [INFR\(2025\)2163](#) sz. kötelezettségszegési eljárás a büntetőeljárás során a gyanúsítottak és vádlottak költségmentességére vonatkozó uniós szabályok (2016/1919 EU Irányelv) helytelen átültetése miatt
- [INFR\(2023\)2109](#) sz. kötelezettségszegési eljárás a gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló uniós szabályok (2016/800 EU Irányelv) teljeskörű átültetésének elmulasztása miatt
- [INFR\(2023\)2141](#) sz. kötelezettségszegési eljárás a büntetőeljárás során az ártatlanság vélelmére és a tárgyaláson való jelenlét jogára vonatkozó uniós szabályok (2016/343 EU Irányelv) helytelen átültetése miatt
- [INFR\(2021\)2137](#): sz. kötelezettségszegési eljárás az ügyvédi segítség igénybevételéhez és a szabadságelvonás ideje alatti kommunikációhoz való jogra vonatkozó uniós szabályok nemzeti jogba való helytelen átültetése miatt, az ügyben folyamatban van eljárás az Európai Unió Bírósága előtt (*Bizottság kontra Magyarország*, C-660/24 ügysz.)

3. A jelenlegi gyakorlat többszemponútú feltérképezése céljából közérdekű adatigényléseket nyújtottunk be az Országos Rendőr-főkapitánysághoz (a továbbiakban: ORFK) és a Belügyminisztériumhoz (a továbbiakban: BM) annak érdekében, hogy átfogó képet kapjunk a rendőrségi gyakorlatról a sérülékeny csoportokkal kapcsolatos eljárásokban, különös tekintettel az irányelvekben foglaltak megvalósulására. Az adatigénylések a kihallgatások számára, az eljárási cselekmények rögzítésére, a védelemhez való jog érvényesülésére, a tolmácsolásra, a jogokról való tájékoztatás módjára, valamint a rendőri képzésre vonatkoztak.¹² A beérkezett adatszolgáltatások eredményeit tanulmányunkban elemezzük.

Kutatásunkban tehát az irányelvek nyomán annak a feltérképezésre vállalkoztunk, hogy amikor kiszolgáltattak, sérülékeny emberekkel szemben jár el a rendőrség egy büntetőeljárásban, akkor mit tesz és mit tehetne a rendőrség annak érdekében, hogy az érintett alábbi, az irányelvekben rögzített és azokból következő jogai minél teljesebb körben érvényesüljenek. Így részleteiben az alábbi jogosultságok és alapelvek érvényesülését vizsgáltuk mind az érintetti, civil és szakmai szervezetekkel folytatott konzultációk, mind pedig a hatóság oldaláról a közérdekű adatigénylések megfogalmazása során:

a. A tájékoztatáshoz való jog

- Jog a világos, érthető, és szükség esetén értékönynyított jogi tájékoztatáshoz
- Jog a jogi helyzetről, a vád tárgyáról, az eljárás menetéről való információhoz jutáshoz

b. A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog

- Minőségi tolmácsolás biztosítása már az első kihallgatástól kezdve

c. A védőhöz és a jogi segítséghez való hozzáférés joga

- Jog ügyvéd igénybevételére (meghatalmazás vagy kirendelés útján), és érdemi konzultációra
- Anyagi helyzetétől függően ingyenes jogi segítséghez való hozzáférés joga

d. Az ártatlanság vélelméhez fűződő jog

- A rendőrség az eljárása során, az alkalmazott kihallgatási technikák használata során tisztetben tartja-e az eljárás alá vont személy ártatlanság vélelméhez fűződő jogát

e. A diszkriminációmentes bánásmódhoz való jog – a sérülékenység megfelelő figyelembevételének alapvető feltétele

- A rendőrség felismeri-e a kutatás tárgyává tett sérülékenységeket az eljárása során
- Etnikai, nyelvi vagy pszichoszociális alapon történő megkülönböztetés tilalma, beleértve az intézményi előítéletesség elleni fellépést

f. A gyerekkorú terheltek speciális eljárási jogai

- A sérülékenység e sajátos formáját kiemelve az Irányelv külön rögzíti, hogy az egyes eljárási jogokat milyen módon szükséges biztosítani a gyermekkorú terheltek számára;

g. A kihallgatások tisztességes dokumentálása, mint eszköz a fenti garanciák érvényesülése érdekében

¹² A Magyar Helsinki Bizottság közérdekű adatigénylései és az azokra érkezett válaszok a linkekre kattintva elérhetők: A BM [BM/11744/2025. ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. április 30.; Az ORFK [29000-197/37-22/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 15.; Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

- Kép- és hangrögzítés alkalmazása, különösen sérülékeny csoportok esetén: garantálja a vallomások önkéntességét és visszakövethetővé teszi a megfelelő tájékoztatás, tolmácsolás, valamint a védelemhez való jog megvalósulását

A több módszerrel végzett, empirikus adatokat is elemző vizsgálat eredményei átfogó helyzetképet adnak, amely segít feltárni a sérülékeny csoportokat érintő rendőrségi eljárások hiányosságait és jó gyakorlatait. Így hozzájárul a projekt során egy olyan szakmai kézikönyv kidolgozásához, amely ajánlásokat és jó gyakorlatokat fogalmaz meg a rendőrség számára az eljárási jogok hatékony érvényesülése, így azért, hogy eljárásuk során jobban tudjanak a sérülékeny csoportok szükségleteihez igazodni, és ezáltal csökkenjen a kiszolgáltatottságuk mértéke. A konzultációk során a beérkezett válaszokat igény szerint anonim módon kezeltük, és kizárólag a projekt céljaira használtuk fel.

2. A projekt keretében vizsgált sérülékeny társadalmi helyzetű csoportok Magyarországon

Projektünkben olyan sérülékeny társadalmi helyzetű csoportokra fókuszálunk, amelyek Magyarországon és Közép-Európában diszkrimináció által különösképpen veszélyeztetetteknek tekinthetők. Ezek, az alábbiakban részletesen kifejtett indokok mentén, a következők:

- krízishelyzetben lévő személyek;
- külföldi, a magyar nyelvet nem beszélő személyek;
- a magyarországi roma közösség tagjai;
- emellett a gyermekek eljárási jogainak védelmével foglalkozó irányelv végrehajtására figyelemmel a gyermekek eljárásjogi helyzetére is kitérünk bizonyos körben.

A **krízishelyzetben lévő személyek** kategóriáját gyűjtőfogalomként használjuk, ide soroljuk a pszichoszociális fogyatékosokban vagy intellektuális képességzavarral érintetteket, az akut pszichiátriai krízisben lévőket, és azokat, akik a rendőri intézkedés során valamilyen szer – alkohol vagy más pszichoaktív anyag – befolyása alatt álltak. A rendőrség eljárását és a büntetőeljárási garanciák hatékony érvényesülését e körben segítheti az azzal való tudatos foglalkozás, hogy a pszichiátriai betegséggel, pszichoszociális fogyatékossgal élő vagy akut mentális krízissel küzdő emberek a megértésükben zavartak, kommunikációjukban időlegesen vagy tartósan akadályozottak lehetnek. Kérdés, hogy az adott esetben velük szemben eljáró hatósági személyek tisztában vannak-e azzal, milyen módon tudják elősegíteni a biztonságos és hatékony, a büntetőeljárási alapelveknek maximálisan megfelelő kommunikációt. A krízishelyzetben lévő személyekkel szembeni eljárásban már a velük történő első kapcsolatfelvételnek nagy jelentősége van, hiszen, ha a hatósági személyek a krízisben lévő eljárás alá vont személyek speciális állapotára nincsenek figyelemmel, az eljárás során a hatósági személyek és az intézkedés alá vont ember között könnyen elmergesedhet a helyzet és akár bántalmazáshoz vezethet, ami megfelelő kommunikációval elkerülhető lehetne. (Erre az eszkalációra szomorú példa a Magyar Helsinki Bizottság ügyfelének esete. A rendőrség által is ismert pszichiátriai beteg sértett a saját lakásában játékpisztollyal fenyegetőzött, a lakásba behatoló rendőrök babzsáklövedékekkel intézkedés közben fejbeltették, amelynek következtében klinikai halál állapotába került).¹³

¹³ Helsinkifigyelő: [Miért védjük K.-t, és miért tettünk feljelentést a rendőrök ellen?](#), 2021. július 29.

A terhelt büntetőeljárási jogainak érvényesülését súlyosan veszélyeztetheti az a körülmény (vagy a rendőrség ilyesfajta gyanúja vagy feltételezése), hogy az intézkedéssel érintett személy pszichoaktív anyag(ok) hatása alatt áll vagy mentális betegséggel, esetleg intellektuális képességzavarral küzd. Ez a körülmény az ilyen állapotú terheltek esetében az őket védelmezni hivatott garanciák teljes figyelmen kívül hagyását eredményezheti a rendőrség részéről, sőt, olyan bánásmódot indukálhat, amely veszélyezteti az egészségüket vagy életüket (akár az intézkedés során vagy a fogva tartás első óráiban bekövetkező halálhoz vezethet). Ahelyett, hogy a rendőri intézkedések óvatosabb alkalmazásához, az állapotukhoz megfelelően alkalmazkodó bánásmódhoz vagy általában az irányelvek gondosabb betartásához vezetne, az ilyen személyek súlyos kiszolgáltatottsága gyakran a rendőri intézkedések erőszakosabb végrehajtását vonja maga után. A Magyar Helsinki Bizottság egy ügye, amely erre elrettentő példaként szolgálhat, jelenleg az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJE) előtt van folyamatban. Egy kábítószer hatása alatt letartóztatott férfi kómába esett, majd elhunyt, miután a rendőrség részéről erőszakos bánásmód érte.¹⁴

Szintén nagy jelentősége van a krízishelyzetben lévő személyek esetében a kihallgatás során a megfelelő, állapotukhoz igazított kommunikációnak, tájékoztatásnak, mindennek a dokumentálásának és annak, hogy az eljárás során védelemben részesüljenek.

Azért választottuk célcsoportként a krízishelyzetben lévő személyeket, mert eljárási jogaik, e körben különösen az ügyvédi segítség igénybevételéhez való joguk hatékony gyakorlati megvalósulása különösen fontos a velük szemben folytatott büntetőeljárások kimenetele szempontjából. Mentális állapotuk miatt gyakran nem képesek teljes mértékben megérteni az eljárást és a hatóságoknak tett vallomásaik súlyát, ami valószínűbbé teszi, hogy magukra terhelő adatokat szolgáltatassanak a hatóságoknak, vagy arra, hogy az eljáró hatósági személyek őket a nyilatkozattételük során – akár akaratlanul is –, az ügy kimenetelére számukra negatív irányba ható módon befolyásolják.

A **magyar nyelvet nem beszélő terheltek** esetén a megfelelő minőségű tolmácsolás alapvető feltétele annak, hogy az eljárás menetét követni tudják, megalapozott és adekvát módon tudjanak abba aktívan is bekapcsolódni. A védelemhez való jog érvényesülése is kiemelten fontos e személyi kör esetén, amelynek viszont szintén alapvető feltétele, hogy akár közvetlen módon, akár tolmács bevonásával érdemben tudjanak kommunikálni a védőjükkel. A tolmácsolás minőségének az utólagos ellenőrzésére pedig kiemelten fontos eszköz az adott eljárási cselekményekről történő kép- és hangfelvétel készítése. A magyar nyelvet nem beszélők között sajátos célcsoportot alkotnak a menekültek, akik az általuk megélt megpróbáltatások miatt gyakran lelkiileg és fizikailag is terhelt állapotban vannak, adott esetben poszttraumás stresszrel küzdenek.

A magyarországi **roma közösség** régóta néz szembe a társadalmi kirekesztéssel összefüggő problémákkal, így rendszerszintű diszkriminációval,¹⁵ ami a hatóságok működésében is fellelhető, így a rendőrség eljárásában is megjelenhet. Az elmúlt évtizedekben több konkrét rendőri visszaélésekről szóló eset látott napvilágot. Ezek az incidensek magukban foglalhatják a zaklatást, a szükségesnél nagyobb mértékű, vagy erőszakosabb rendőri fellépést és a rossz bánásmód egyéb formáit.¹⁶ A roma

¹⁴ Helsinkifigyelő: [Hiába videó a három ökölcsapásról, mégis felmentették a rendőröket](#), 2023. március 8.; Helsinki.hu: [Újra kell tárgyalni a meghalt férfi panaszperét](#), 2024. április 12.

¹⁵ A rendszerszintű diszkriminációról ld. Pap, A. L. (2015) Intézményes diszkrimináció és zaklatás. In: *Belügyi Szemle* 2015(12), pp. 80-105.

¹⁶ Kazarján, A. – Kirs E. (2020) *A romákat érő diszkrimináció a magyar büntető igazságszolgáltatásban*. Magyar Helsinki Bizottság, Budapest.; Arnpriester, N. – Math, S. – Bobis, Zs. (2019) *Equality Bodies Countering Ethnic*

terheltek gyakran egyrészt a sokat kutatott előítéletességgel, másrészt ebből adódóan a bűnüldözés rendszerét jellemző intézményes diszkriminációval kell, hogy szembenézzenek, ami már eleve megnehezíti a helyzetüket. Emellett közülük sokan küzdenek társadalmi-gazdasági hátrányokkal, alacsonyan iskolázottak és így kiemelten fontos, hogy megfelelő jogi segítséget kaphassanak, védelemben részesülhessenek.¹⁷

A **gyerekek** az eljárási jogaikkal foglalkozó irányelv érvényesülését vizsgálva külön figyelmet érdemelnek. Gyerekek alatt az ENSZ gyermekjogi egyezmény fogalomkészletét figyelembe véve 18 év alatt személyeket értünk¹⁸ – ők már életkorukból adódóan is kiszolgáltatottabbak, sokkal több és intenzívebb támogatásra van szükségük a büntetőeljárás során is, mint a nagykorú terhelteknek. Ha egy gyermekkori terhelten egyben valamelyik fenti sérülékeny csoportba is tartozik, fokozottan felmerül a tájékoztatás és a hatékony védelemhez való jog érvényesülésének a kérdése.

A vizsgálatunk során végig arra törekedtünk, hogy figyelembe vegyünk azokat a különböző szempontokat és dimenziókat, amelyek ezeket a csoportokat sebezhetővé és eljárási jogaik érvényesülése szempontjából is sérülékennyé teszik, beleértve a nemek közötti egyenlőség szempontját is, tehát azt, hogy miben tér el a nők és férfiak helyzete az eljárási garanciák megvalósulása szempontjából akkor, amikor a rendőrség különböző sérülékeny társadalmi csoportokkal szemben jár el.

A **rendőrség által alkalmazott kihallgatási technika** büntetőeljárási garanciákkal összhangban álló mivolta minden terhelten esetén kritikusan fontos. A sérülékeny csoportokba tartozók vonatkozásában pedig fokozott jelentőséggel bír a rendőrség a meghallgatás, kihallgatás során alkalmazott kérdezési módszere, hiszen a sérülékenyebb terheltek különösen hajlamosak lehetnek nyomás hatása alatt adott esetben a saját érdekeikkel és a valósággal is ellentétesen olyan beismerő vallomást tenni, amelynek nincsen valóságalapja.

A kihallgatás során eljáró rendőröknek mindezekre figyelemmel kell lenniük, így kifejezetten arra, hogy a terhelten személyi körülményeit figyelembe véve lehetőleg differenciált módon alkalmazzák a hatályos jogi szabályozásban foglalt jogköreiket és kötelezettségeiket. Lényeges ezért, hogy ezek a szempontok hangsúlyosan megjelenjenek a rendőrök képzésében, továbbképzésében.

3. A kutatás empirikus eredményei

3.1. A kérdőív és annak kitöltői

A Magyar Helsinki Bizottság 2025 nyarán 44 releváns érintetteket képviselő, civil és szakmai szervezetet keresett meg egy online kérdőívvel, melyre 12 válasz érkezett (kitöltési arány: 27%). A megkeresett szervezetek mind a kutatás fókuszában álló sérülékeny, marginalizált társadalmi csoportokkal foglalkoznak, számukra működtetnek támogató, jogvédelmi vagy érdekképviseleti szolgáltatásokat, így rendelkeznek a kutatás szempontjából releváns tapasztalatokkal. A kérdőívben

Profiling: Focus on Law Enforcement Authorities in Europe. <https://equineteurope.org/equality-bodies-countering-ethnic-profiling/>; Dunja Mijatovic (2019) *Ethnic profiling: a persisting practice in Europe.* https://www.coe.int/el/web/commissioner/-/ethnic-profiling-a-persisting-practice-in-europe#_ftn1

¹⁷ COREPOL *A rendőri hivatás emberi jogi szolgáltatás*, p. 12.

¹⁸ Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény 1. cikk „Az Egyezmény vonatkozásában gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri.”

arra kerestük a választ, hogy a kitöltők tapasztalatai szerint a rendőrség mennyire ismeri fel a sérülékenységeket, mennyire érthetőek a jogokról szóló tájékoztatások az érintett csoportok számára, és arra, hogy a válaszadók percepciói szerint milyen gyakran fordul elő diszkriminatív vagy nem megfelelő bánásmód a válaszadók által segített sérülékeny, marginalizált társadalmi csoportok esetében. Emellett vizsgáltuk a válaszadók percepcióit a joghoz való hozzáférésről, az ügyvédi segítséghez való hozzáférésről és a rendőri állomány felkészültségéről. A kérdőív a gördülékeny, egységes szerkezetű konzultáció célját szolgálta, így eredményeiből nem statisztikai következtetéseket vonunk le, hanem azokat indikátorokként, a nyitott válaszokat pedig kvalitatív módon elemezzük helyzetfelmérésünkhöz.

A kérdőív kitöltői dönthettek arról, hozzájárulnak-e a szervezetük nevének közzétételéhez. Ezzel a lehetőséggel öt válaszadó szervezet élt, az alábbiak:

- A Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes,
- A Fogvatartottakat és Családjukat Képviselő Csoport (FECSKE),
- Az InDaHouse Hungary,
- A Rosa Parks Alapítvány,
- A Magyar Helsinki Bizottság (MHB) jogi segítségnyújtással foglalkozó munkatársai a menekültügy és a büntető igazságszolgáltatás terén (ők a projekt megvalósításában nem vesznek részt).

A kitöltők szervezetei az alábbi csoportoknak segítenek (egy szervezet több sérülékeny csoporttal is foglalkozik):

- gyerekek (18 év alattiak) (7 szervezet),
- külföldiek (4 szervezet),
- menekültek és Ukrajnából a háború elől menekülők (3 szervezet),
- pszichoszociális fogyatékossgal vagy intellektuális képességzavarral érintett emberek (4 szervezet),
- roma emberek (7 szervezet),
- szenvedélybeteg / szerhasználati problémával küzdő emberek (5 szervezet).

3.2. A kitöltők alapvető tapasztalatai

A kitöltők döntő többsége (11 fő) rendelkezett olyan tapasztalattal, hogy a rendőrség olyan emberrel szemben intézkedett, akivel a szervezet kapcsolatban volt, egy kitöltőnek tapasztalata nem volt, véleménye viszont igen. Az első kérdésünk arra vonatkozott, hogy a kitöltők tapasztalatai szerint mennyire ismeri fel a rendőrség az alábbi sérülékenységeket egy ötös skálán (1=soha, 2=ritkán, 3=néha, 4=gyakran, 5=mindig).¹⁹

¹⁹ Az egyes csoportoknál mindig annyi választ kaptunk, ahány kitöltőnek releváns tapasztalata volt az adott sérülékeny csoporttal kapcsolatosan.

1. táblázat: Percepció a sérülékenység felismeréséről

Sérülékenység megnevezése	Percepció átlag (1-5)
gyermekkorú 14 év alatt	3,90
külföldi	3,20
érzékszervi fogyatékoságban érintett (hallássérült, siketvak, vak, beszéd fogyatékos)	3,14
gyermekkorú 14 és 18 év között	3,10
intellektuális képességzavarban érintett	2,71
Ukrajnából a háború elől menekülő	2,50
menekült (nem Ukrajnából)	2,33
ittas állapotból eredő akut krízisben lévő emberek	2,14
a mentális egészség akut krízisével küzdő emberek	2,00
az alkoholon kívüli egyéb szerhasználatból eredő krízisben lévők	2,00

Ez alapján a válaszadók tapasztalatai szerint a rendőrség a legjobban a 14 év alatti gyermekkorúakat, a külföldieket, érzékszervi fogyatékoságban érintett személyeket és a 14 és 18 év közötti fiatalokat ismeri fel, a legkevésbé jól pedig a mentális állapotot befolyásoló különféle kríziseket. Fontos ugyanakkor, hogy bár az érzékszervi fogyatékoságban érintett személyek percepció átlaga relatíve magas, mégsem tekinthető evidensnek, hogy a rendőrök felismerik ezeket az egyébként meglehetősen egyértelműen és gyorsan észrevehető jellemzőket, azok a felismerésére a válaszadók percepciója szerint „néha”, esetenként „gyakran” kerül sor. A mentális egészség akut krízisének felismerésére pedig csak „ritkán” kerül sor, ami meglehetősen jól jelzi, hogy ezen a ponton beavatkozás szükséges.

3.3. Tájékozottság és percepciók a tájékoztatáshoz való jog érvényesüléséről

A válaszadók szerint az általuk segített csoportok inkább nem ismerik jól a jogait: az erre vonatkozó kérdésre a „közepesen” válasznál (4 db) nem érkezett kedvezőbb, a legjellemzőbb válasz az „inkább nem” volt (7 db), a válaszok átlaga ötös skálán 2,25-t adott ki. Ennél valamelyest kedvezőbb képet adtak a válaszok az azzal kapcsolatos percepcióra, hogy a klienseik tudnak-e arról: a gyanúsítottkénti kihallgatás során joguk van ügyvédet fogadni (2,6-os átlag). Minden válaszadónk hallott már a kirendelt védő intézményéről és többségük szerint a klienseik is tudják, mi az (7 igen, 5 nem).

A rendőrség jogokról való tájékoztatása a válaszadók szerint az általuk segített csoportok tagjai számára legjellemzőbben inkább nem érthető (átlag: 1,9; leggyakoribb válasz: 2; három válaszadó az „egyáltalán nem érthető” válaszlehetőséget jelölte). Ezt követően két kérdést tettünk fel, amelyekben a rendőrség terhelt jogokról szóló tájékoztatójának szövegéből²⁰ egy-egy konkrét részt emeltünk ki, melyekkel kapcsolatosan a válaszadók által segített csoport tagjai számára való érthetőségéről érdeklődtünk.

Először arról kérdeztük őket, vajon az általuk támogatott sérülékeny társadalmi csoport tagjai számára mennyire érthető terhelt vallomástétellel kapcsolatos jogairól szóló rendőrségi tájékoztatás:

„Közlöm Önnel, hogy a Be. 385. § (1) bekezdése alapján gyanúsítottként hallgatom ki.

A Be. 185. § (1) bekezdése alapján figyelmeztetem, hogy

²⁰ Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

- a) nem köteles vallomást tenni, a vallomástételt, illetve az egyes kérdésekre történő válaszadást a kihallgatás folyamán bármikor megtagadhatja, de bármikor dönthet úgy, hogy vallomást tesz, akkor is, ha korábban a vallomástételt megtagadta,
- b) a vallomás megtagadása az eljárás folytatását nem akadályozza, és nem érinti a kérdezői, észrevételezési és indítványtételi jogát,
- c) ha vallomást tesz, bizonyítékként felhasználható, amit mond, illetve rendelkezésre bocsát,
- d) más bűncselekmény elkövetésével hamisan nem vádolhat, kegyeleti jogot hamis tényállítással nem sérthet.”

Másodszor pedig azt, vajon mennyire érthető a válaszadók által támogatott sérülékeny társadalmi csoport tagjai számára terhelt eljárással kapcsolatos információhoz való jogáról szóló rendőrségi tájékoztatás szövege:

„Tájékoztatom, hogy a Be. 39. § (1) bekezdése alapján jogosult arra, hogy:

- a) megismerje a gyanúsítás és a vád tárgyát, továbbá ezek változását,
 - b) a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság megfelelő időt és körülményeket biztosítson Önnek a védekezésre való felkészüléshez,
 - c) a büntetőeljárás jogairól és kötelességeiről a bíróságtól, az ügyészségtől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon,
 - d) védelmének ellátására védőt hatalmazzon meg vagy védő kirendelését indítványozza,
 - e) a védőjével ellenőrzés nélkül tanácskozzon,
 - f) vallomást tegyen, vagy a vallomástételt megtagadja,
 - g) bizonyítékot terjesszen elő, indítványt és észrevételt tegyen, az utolsó szó jogán felszólaljon,
 - h) a tárgyaláson és a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés tárgyában tartandó ülésen jelen legyen és az e törvényben meghatározottak szerint kérdéseket tegyen fel,
 - i) jogorvoslattal éljen,
 - j) az eljárás ügyiratait – az e törvényben meghatározott kivételekkel – teljes terjedelmében megismerje,
 - k) egyezség megkötését, illetve ügyészi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezését kezdeményezze.
- A Be. 387. § (2) bekezdése alapján figyelmeztetem, hogy jelen eljárásban védő részvétele kötelező, amennyiben nincs meghatalmazott védője, védőt rendelek ki.”*

A rendőrség fent idézett tájékoztatásainak érthetőségével kapcsolatos válaszadói percepció átlagosan az „inkább nem” választ adta ki mindkét esetben 2-es értékkel. Ugyanakkor a megjelölt válaszok között nagyobb különbség (szórás) tapasztalható: a főként szerhasználati problémával küzdő embereket támogató szervezetek képviselői a többi válaszadónál pozitívabban látták azt, hogy az általuk segített csoport számára mennyire érthetőek ezek a tájékoztatások (4-es értékű „inkább igen” választ adott erre mindkét érintett szervezet megkérdezettje). Egy valaki válaszolta, hogy „közepesen” látja érthetőnek ezeket a szövegeket az általuk segített csoport esetében. A leggyakrabban előforduló érték a 2-es volt (5 válaszadó), négyen pedig az „egyáltalán nem” válaszlehetőséget jelölték. Az MHB az elmúlt évtized során sokat foglalkozott a hazai büntetőeljárás nyelvhasználatának közérthetőség-szemponitú elemzésével. Így korábbi kutatásaink arra az eredményre jutottak, hogy 1) kiemelt jelentőséggel bír a büntetőeljárás szövegeinek közérthetősége az eljárási jogok gyakorlásának

képessége szempontjából, 2) a büntetőeljárás nyelvhasználata, a terhelti tájékoztatók nem egyszerű, közérthető nyelven történik, 3) emiatt a gyakorlatban a terhelték többsége nem tud élni a büntetőeljárási jogaival, mert nem érti, mik ezek. A kutatásaink alapján javaslatokat tettünk a döntéshozók és a hatóságok felé is, sőt, új, közérthető változatot is készítettünk a terhelt eljárási jogairól is,²¹ azonban a gyakorlat mindezidáig jelentős mértékben nem változott.²²

3.4. Percepciók a sérülékeny csoportok ügyvédi segítséghez való hozzáféréséről

A válaszadók többsége (8 fő) szerint az általuk segített sérülékeny társadalmi csoportok tagjai nem férnének hozzá ügyvédi segítséghez, ha rendőrségi ügyük lenne. Erre a kérdésre igennel azok válaszoltak, akik a támogatott társadalmi csoport számára jogi tanácsot és/vagy jogi segítséget is nyújtó szervezeteknél dolgoznak. A legtöbb válaszadó az ezt követő nyitott kérdésben azt említette, hogy elsődlegesen az érintettek anyagi nehézségei (5 válasz) jelentenek akadályt az ügyvédhez való hozzáférésben, a második leggyakoribb válasz pedig a sérülékeny társadalmi csoporthoz tartozó emberek információhiánya volt (3 válasz). A Rosa Parks Alapítvány válaszadó munkatársa szerint az Alapítvány által támogatott társadalmilag vagy anyagilag perifériára került, elsősorban roma gyerekek és családok „csak kirendelt védőhöz férnek hozzá, nincs pénzük meghatalmazni ügyvédet, a kirendelt védő pedig véleményem szerint nem képviseli érdemben az érdeküket”. A gyermekeket támogató szervezetek közül egy másik válaszadó szerint pedig az ügyvédhez való hozzáférésben akadályt jelent annak nehézsége, hogy az érintettek gyermekjogi ügyekben jártas ügyvédet találjanak, és ennek magas költségei.

3.5. Percepciók a rendőrséggel szembeni kiszolgáltatottságról és az előítéletességről

Egyik válaszadó szerint sem rendelkezik a rendőrség állománya megfelelő tudással a sérülékeny társadalmi csoportokkal kapcsolatban. Az általunk vizsgált csoportokkal kapcsolatban egyenként is rákérdeztünk a válaszadók percepciójára azzal kapcsolatban, hogy ha eljárás indul ellenük, az egyes csoportok tagjai mennyire kiszolgáltatottak a rendőrséggel szemben egy ötös skálán (1=egyáltalán nem, 2=inkább nem, 3=közepesen, 4=inkább igen, 5=teljes mértékben).

2. táblázat: Percepció az egyes csoportok rendőrséggel szembeni kiszolgáltatottságáról

Sérülékenységi megnevezése	Percepció átlag (1-5)
menekültek (nem Ukrajnából)	4,56
a mentális egészség akut krízisével küzdő emberek	4,55
intellektuális képességzavarral érintett emberek	4,50
pszichiátriai kórképpel rendelkező emberek	4,45
roma emberek	4,36
gyermekkorúak (14 év alatti)	4,33
Ukrajnából a háború elől menekülők	4,33
fiatalkorúak (14 és 18 év között)	4,30
szerhasználati problémával (alkohol vagy drog) küzdő emberek	4,30
külföldiek (nem menekültek)	4,11

²¹ A büntetőeljárási jogokról szóló közérthető tájékoztatóink itt elérhetők: <https://helsinki.hu/milyen-jogai-vannak-buntetoeljaras-es-fogvatartas-soran/>.

²² A korábbi kutatási eredményeink itt elérhetők: <https://helsinki.hu/kozertheto-tajekoztatas-a-buntetoeljaras-kezdeti-szakaszaban-a-magyar-helsinki-bizottsag-vizgalatairol-keszult-jelentesek/>.

A válaszadók összességében inkább kiszolgáltatottnak látták a fent felsorolt sérülékeny csoportok tagjait a rendőrség eljárása során, hiszen mindegyik csoport esetén a válaszadók percepciójának átlaga az „inkább igen” választ jelölő, 4-es érték fölé esik. Legkiszolgáltatottabbként a nem Ukrajnából menekülőket látják, amit pszichoszociális fogyatékossgal érintett különböző csoportok tagjai, majd pedig a roma emberek követnek. A kiszolgáltatottságban is legkevésbé kiszolgáltatottnak a nem menekült külföldieket látták a válaszadók.

Azt is megkérdeztük a válaszadóktól, a véleményük szerint a kutatás fókuszában álló sérülékeny társadalmi csoportokkal szemben egy ötös skálán mennyiben viseltetnek előítélettel általánosságban a rendőrségnél dolgozók (1=egyáltalán nem, 2=inkább nem, 3=közepesen, 4=inkább igen, 5=teljes mértékben). Az előítéletelességről szóló kérdésre adott válaszok az egyes sérülékeny társadalmi csoportokkal kapcsolatosan az előző, kiszolgáltatottságra vonatkozó kérdéshez képest eltérő képet mutat már csak abban is, hogy a válaszok összesített átlagértékei nagyobb szórást mutatnak egymáshoz képest, mint az előző kérdés esetében. Tehát a válaszadók úgy látják, rendőrségi előítéletelesség tekintetében nagyobb különbség van az egyes sérülékeny csoportok között, mint a rendőrség eljárása során a kiszolgáltatottságnak.

3. táblázat: Percepció a rendőrség egyes csoportokkal szembeni előítéletelességéről

Sérülékenység megnevezése	Percepciós átlag (1-5)
roma emberek	4,67
szerhasználati problémával (alkohol vagy drog) küzdő emberek	4,36
a mentális egészség akut krízisével küzdő emberek	3,82
menekültek (nem Ukrajnából)	3,80
Ukrajnából a háború elől menekülők	3,78
pszichiátriai kórképpel rendelkező emberek	3,64
intellektuális képességszavarral érintett emberek	3,55
külföldiek (nem menekültek)	3,11
fiatalkorúak (14 és 18 év között)	2,67
gyermekkorúak (14 év alatti)	2,08

A válaszadók úgy látták, a roma emberekkel szemben viseltetnek a rendőrségen dolgozók a legtöbb előítélettel: itt a válaszadói percepciók átlaga a teljes mértékben előítéletes kategóriához áll közel, ezt a válaszlehetőséget nyolcan választották. A második helyre a szerhasználati problémával küzdő emberek csoportja került, az „inkább igen” válaszkategória fölötti átlaggal. Az „inkább igen” és a „közepesen” kategóriák közé esett a legtöbb csoport. Köztük elsőként a mentális egészség akut krízisével küzdő emberek, majd a menekülők Ukrajnán kívül és Ukrajnából következtek, aztán a pszichoszociális fogyatékossgal érintett emberek két csoportja, végül pedig a nem menekült külföldiek. A „közepesen” kategória alá került, de azt megközelítő átlagot jelöltek a 14 és 18 éves kor közötti fiatalok esetében a válaszadók. A 14 év alatti gyermekekkel szemben a válaszok átlagai szerint a megkérdezettek inkább nem tartották a rendőrséget előítéletesnek.

Az utolsó zárt válaszkategóriákat tartalmazó kérdésünkben arról érdeklődtünk, hogy hallottak-e a megkérdezettek olyan esetről a munkájuk során valaha, hogy a kutatás fókuszában lévő sérülékeny társadalmi csoportok egy vagy több tagjával csupán a csoporthoz tartozásuk miatt rosszul (megalázóan és/vagy tiszteletlenül és/vagy fenyegető módon) bántak a rendőrök, azaz diszkriminálták

őket. Ötfokú skálán kértük, hogy jelöljék a tapasztalataiknak megfelelő választ (1=soha, 2=ritkán, 3=néha, 4=gyakran, 5= mindig).

4. táblázat: Tapasztalatok diszkriminatív rendőrségi bánásmódról

Sérülékenység megnevezése	Percepció átlag (1-5)
roma emberek	4,10
szerhasználati problémával (alkohol vagy drog) küzdő emberek	3,89
menekültek (nem Ukrajnából)	3,88
a mentális egészség akut krízisével küzdő emberek	3,88
pszichiátriai kórképpel rendelkező emberek	3,67
intellektuális képességzavarral érintett emberek	3,50
Ukrajnából a háború elől menekülők	3,43
külföldiek (nem menekültek)	3,33
fiatalkorúak (14 és 18 év között)	2,80
gyermekkorúak (14 év alatti)	1,90

A kapott válaszok sokban hasonlítanak az előző, előítéletességről szóló kérdésre adott válaszokra. A roma emberekkel kapcsolatosan gyakran tapasztaltak diszkriminatív rendőrségi bánásmódot munkájuk során az erre a kérdésre választ adók (10 fő). A szerhasználati problémával és a mentális egészség akut krízisével küzdő emberekkel gyakran fordul elő rendőrségi diszkrimináció a választ adó megkérdezettek (9 és 8 fő) tapasztalata szerint. A nem Ukrajnából menekültekkel a választ adó megkérdezettek (8 fő) tapasztalatai szerint gyakran fordul elő, hogy a rendőrség diszkriminatív módon lép fel velük szemben. A pszichiátriai kórképpel rendelkező és az intellektuális képeségzavarral rendelkező emberekkel inkább gyakran fordul elő az, hogy a rendőrség diszkriminatív módon lép fel velük szemben választ adók tapasztalatai szerint (9 és 8 fő). Az Ukrajnából a háború elől menekülőkkel és a nem menekült külföldiekkel néha fordul elő rendőrségi diszkrimináció a választ adó megkérdezettek tapasztalatai alapján (7 és 9 fő). Kíváncsiak voltunk arra, van-e különbség, ha fiatalabb vagy idősebb gyerekről van szó, és azt találtuk, hogy a 14 és 18 év közötti fiatalokkal néha, a 14 év alatti gyermekekkel pedig ritkán fordul elő az, hogy a rendőrség diszkriminatív velük szemben az eljárása során a választ adók tapasztalatai szerint (10 fő).

A kérdőív utolsó három kérdése nyitott volt, tehát a válaszadókat arra kértük, hogy saját szavaikkal fogalmazzák meg az ezekkel kapcsolatos tapasztalataikat, véleményüket. A következőkre kérdeztünk rá:

1. Volt a rendőrség fellépésével kapcsolatos pozitív tapasztalata a válaszadónak vagy a szervezetnek, ahol a válaszadó dolgozik?
2. Látnak-e a megkérdezettek rendszerszintű problémákat a rendőrség fellépésével kapcsolatosan az általuk segített csoportokra tekintettel?
3. Mit kellene a rendőrségnek feltétlenül tudnia a válaszadók által támogatott csoportok tagjairól ahhoz, hogy a rendőri intézkedés problémamentesen alakuljon, és ne eredményezzen indokolatlan feszültséget?

3.6. Pozitív tapasztalatok a rendőrség fellépésével kapcsolatban

Erre a kérdésre ketten nem válaszoltak, hárman pedig nemleges választ adtak. A megkérdezettek többsége kifejezte, hogy biztosan dolgoznak a rendőrség személyi állományában „szakmailag és emberileg tiszteletre méltó emberek”, tehát lehet példa pozitív tapasztalatokra is – ehhez még a nemleges választ adók közül ketten csatlakoztak. Ugyanakkor a válaszokból kirajzolódik, hogy ezek az élmények ritkábban fordulnak elő, vagy nem első kézből származnak. A válaszadók úgy látták, azokban az esetekben tapasztalhatóak pozitív példák, amelyeknél külön képzést kapott a rendőrség személyi állományának tagja a válaszadók által támogatott, sérülékeny, speciális bánásmódot igénylő társadalmi csoportok tagjainak szükségleteivel kapcsolatban. Volt, aki hosszú idő alatt alakított ki működő munkakapcsolatot a rendőrséggel; úgy tűnik, kisebb településeken, ahol a mindennapokban gyakoribb a rendőrség és az egyes sérülékeny csoportot képviselők közötti találkozás, jellemzőbb, hogy pozitív élményekről számolnak be az érintettek.

A pozitív tapasztalatok egy része azonban nem abból fakadt, hogy a rendőrség saját indítatásból, proaktív, a sérülékeny társadalmi csoportok tagjainak szükségleteire érzékenyen járt volna el. A pozitív tapasztalatok inkább olyan esetekre vonatkoztak, amikor a rendőrség mások (pl. jogi képviselő) szakmai javaslatainak teret engedtek, valamelyest alkalmazkodó hozzáállást tanúsítva. A válaszok alapján még az ilyesfajta „passzív engedékenységet”, a szakmai javaslatoknak teret engedő rendőri hozzáállás sem magától értetődő magatartás a rendőrség részéről.

A válaszadók tapasztalatainak közös tanulságai a következők:

- **Képzés és személyes kapcsolat:** főként ott tapasztaltak rendőri figyelmeségre, nyitottságra alapuló jó példákat a megkérdezettek, ahol van speciális szaktudás vagy személyes kapcsolat.
- **A pozitív élmények inkább ad-hoc jellegűek:** a jó példák nem rendszerszintűek, és nem a rendőrség általános működéséből fakadnak.
- **Passzivitás, a kezdeményezés hiánya:** sok esetben az érintettek azt tapasztalják, hogy ha nincs külön kérés, nyomás vagy szakmai segítség, a rendőrség nem kezdeményez a sérülékenységekre érzékeny, azokhoz alkalmazkodó megoldásokat az eljárás során. Így sokszor csak az alkalmazkodással kapcsolatos minimum-elvárást teljesítik – és az is sokszor az érintettek vagy segítők kezdeményezésére.

A válaszok mögötti közös üzenet, hogy bár egyes személyek részéről tapasztalható emberség és odafigyelés, mindez nem ellensúlyozza a rendszer alapvető hiányosságait, és nem nyújt kiszámítható védelmet azoknak, akik a leginkább rászorulnának.

3.6.1. A pozitív tapasztalatokról szóló érdekes idézetek a válaszadóktól

„Pozitív, amikor a jelzésünk alapján intézkednek, a javaslatot elfogadják. Egy rendőri intézkedés során a nem megfelelő hangnem miatt tett panaszt a rendőrkapitány korrektül kivizsgálta és magától intézkedett.” A Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes munkatársa

„Igen, de nem közvetlen, egy autista gyermek szülőjét interjúvoltam meg ezzel kapcsolatos tapasztalatiról és nekik pozitív élmény volt, mert az eljáró nyomozó nyitott volt minden eljárási alkalmazkodás keretében tett speciális kérésükre. De itt is fontos látni, hogy nem a rendőrség ajánlotta fel a segítséget, hanem a sértetti képviselő kéréseinek eleget tettek, tehát passzívan,

de teret engedtek a kihallgatás során azoknak a kéréseknek, amik megkönnyítették az autista gyanúsított gyerek részvételét az eljárásban.” A Rosa Parks Alapítvány munkatársa

„Igen, mivel kisvárosban működő rendőrségről van szó, ezért sok más helyzetben is találkozunk rendőrökkel. A gyülekezetemben, utcai ellenőrzésnél. Ilyenkor pozitívak a tapasztalataink. Volt már arra is példa, hogy elloptak tőlünk dolgokat és azt a rendőrség megtalálta és visszaszerezte.” Az InDaHouse Hungary Egyesület munkatársa

„Azokon a helyeken, ahol a rendőrök kapnak képzést a traumát átélt gyerekek, vagy a különleges bánásmódot igénylő csoportok kapcsán akár abban, hogy hogyan hallgatjuk meg a gyerekeket, akár abban, hogy mit jelent a gyerek életkorának és fejlettségi állapotának megfelelő bánásmód.” anonim válaszadó

„Sokáig dolgoztunk azon, hogy jó kapcsolatunk legyen a rendőrséggel, és a jelzéseinket komolyan vegyék. Inkább információforrásnak használnak minket, de pozitív, hogyha segítséget kérünk, mindig megkapjuk. Sajnos, amikor előre jelezzük a problémát, az nem talál nyitott fülekre.” anonim válaszadó

3.7. Tapasztalatok rendszerszintű problémákról

Rendszerszintű problémákként a következők merültek fel a rendőrséggel kapcsolatosan a válaszadóknál:

1. **Eszköztelenség és a szakmai felkészültség hiánya:** a legtöbb válaszban megjelent a rendőrség megfelelő módszertani, kommunikációs eszközeinek, készségeinek, a sérülékeny társadalmi csoportok speciális szükségleteinek felismerésére és konfliktusmentes kezelésére szolgáló szakmai felkészültségének hiánya, tehát az, hogy készségek-képzettségi hiányosságok akadályozzák a szakszerű és humánus, büntetőeljárásjogi alapelveknek megfelelő eljárást, ennek komoly következményei vannak és ez a válaszok tanulságai alapján komplex probléma, több elemből áll:
 - a. Hiányosságok a büntetőeljárásirányelvekben foglalt garanciák gyakorlati alkalmazása terén, egy válaszadó említést tett olyan tapasztalatról, hogy a gyermeket felnőtt jelenléte nélkül hallgatta meg a rendőrség. Egy másik válaszadó tapasztalatai szerint a „rendőrség dolgozói a kisebb (10 év alatti) gyerekek kapcsán nagyobb körültekintéssel járnak el, és a segítő szándék jobban tapasztalható, inkább eszköztelenek, és képzési hiányosságaik vannak abban, hogy hogyan kell bánni, hogyan kell beszélni egy kisebb gyerekkel.”
 - b. Speciális ismeretek hiánya a sérülékeny személyek esetében szükséges megfelelő eljárási alkalmazkodáshoz bármelyik sérülékeny csoport esetén. Ez bizonyos csoportok esetén a rendőri bántalmazás előfordulásának fokozott veszélyeztetettségét eredményezi, például az addiktológiai problémával küzdők esetében.
 - c. Interkulturális konfliktuskezelés technikái alkalmazásának hiánya.
 - d. A másodlagos viktimizációt minimalizáló/elkerülő traumatudatos kihallgatási technikák hiánya (pl. nők, gyerekek, súlyos traumát átélt menekültek esetében).
2. **Előítéletesség:** többen említették a mély és tartós, gyakran diszkriminációba hajló előítéletességet a rendőrök körében a romákkal, menekültekkel, pszichoszociális fogyatékos

emberekkel, mentális krízisben lévő vagy szerhasználati krízissel küzdő emberekkel szemben. Ez egyes válaszadók szerint megjelenik az igazoltatásokban, a bánásmódban, a tájékoztatás hiányában és abban is, hogy kevésbé veszik komolyan ügyüket, kérdéseiket, panaszaikat. Több megkérdezett utalt arra, hogy bizonyos sérülékeny, marginalizált csoportokkal – romák, menekültek – szembeni kormányzati gyűlöletkeltő kampányok látható hatással vannak a rendőrség személyi állományára. Bár a kutatásunk a terhelti jogokkal foglalkozik, meg kell említeni, hogy az erős előítéletességet mint a rendőrség munkatársainak jellemző problémáját az áldozattá vált sérülékeny emberek esetében is többen megfogalmazták a kérdőívre adott válaszaikban.

3. **Kommunikációs-információs deficit:** többen említették az idegennyelv-ismeret hiányát, és a közérthető tájékoztatás teljes hiányát. Előbbi különösen a traumatizált, menekült emberekkel kapcsolatosan okoz problémát, ahol az interkulturális érzékenység hiánya még tovább rontja a helyzetet. Az utóbbi pedig gyakori tapasztalat: az érintettek nem kapnak világos, közérthető tájékoztatást jogaikról, az eljárás menetéről, vagy arról, mi miért történik velük. A menekültek esetében ez különösen súlyos, egy válaszadó említése szerint az is előfordult, hogy az idegenrendészeti hatóság munkatársa rendőrt hívott egy menedékkérőre egy helyzettel kapcsolatos magyarázat helyett.
4. **Kapacitáshiány, túlterheltség, kiégés:** több válasz kitért a rendőrök túlterheltségére, kiégettségére, ami további problémákhoz vezet, pl. ront az eszköztelenségen, türelmetlenséget okoz, ellehetetleníti az empátikus, átgondolt döntéshozatalt és a prevenció munkát úgy általánosságban.

Ezek együtt olyan működést eredményeznek, amely különösen a legkiszolgáltatottabb embereket hagyja védelem nélkül.

3.7.1. A rendszerszintű problémákkal kapcsolatos érdekes idézetek a válaszadóktól

„A romákkal kapcsolatban kifejezetten előítéletesek, ez az igazoltatási gyakorlatban is jelentkezik. A mentális betegséggel élő, alkohol vagy egyéb drog által súlyosan befolyásolt emberekkel szemben nem többnyire nem tudnak szakszerűen fellépni, ezt a hiányosságot indokolatlan erőszak alkalmazásával próbálják pótolni. Ebből kifolyólag az ilyen állapotban lévő személyek erősen „felülreprezentáltak” a rendőri bántalmazás áldozatai között. A külföldiek nyelvhasználati joga, megfelelő tolmácsolás sokszor nem biztosított, nem értik az eljárást.” Az MHB munkatársa (büntető igazságszolgáltatás)

„Amikor gyerekek érintettek egy eljárásban, a rendőröknek nem jut eszébe, hogy kiskorú veszélyeztetése is fennáll. Több olyan ügy is van a látóterünkben, ahol a rendőrök kikerkeztek egy családhoz, ahol a férfi agresszív volt (összetört dolgokat, fojtogatta a feleségét, műanyagot égetett stb.) és bár ott voltak a kiskorúak, a rendőrség nem indított eljárást a védelmükben. Pedig ilyenkor mindig a gyerekeket/anyát rendszeresen bántalmazó férfiakra van szó, akik komoly veszélyt jelentenek a családjukra és bőségesen kimerítik a kiskorú veszélyeztetését. Mégsem tesz semmit a rendőrség. A másik ügýtípus a gyerekek iskolai bántalmazása tanár által. Tettünk feljelentést ilyen ügyben. A rendőrök kimentek a család otthonába és úgy hallgatták meg az érintett gyereket, hogy nem volt ott felnőtt, majd lezárták az ügyet.” Az InDaHouse Hungary Egyesület munkatársa

„Nekem tapasztalataim kárpátaljai roma menekültekről van, és sajnos a legtöbb esetben egyrészt nem értik, hogy egyáltalán milyen bűncselekménnyel vádolják őket (vagy hogy egyáltalán ők-e a gyanúsítottak, volt, hogy csak tanúként hívtak be valakit, de eszméletlenül meg volt rémülve). Amellett, hogy az alap szituációt sem értik, nem kapnak megfelelő tájékoztatást sem a rendőröktől (egyik ügyfelem esetében, amikor kérdezte, hogy miért kell bemennie a rendőrkapitányságra, annyit kapott válaszként, hogy „csak jelenjen meg, ne kérdezősködjön”). Menekültek esetében, ha pl. a tudtuk nélkül került visszavonásra a státuszuk, tapasztaltam olyat, hogy amikor megjelentek utána a menekültügyi igazgatóságon, ahelyett, hogy elmagyarázzák a szituációt, szimplán rendőrt hívtak a menekültre (tekintet nélkül arra, hogy valaki PTSD-s-e, mi a konkrét szituáció stb.) – ezzel halálra rémítve általában őket. Általában azonban ezekben a helyzetekben nem is lett volna szükség rendőrré, maga az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, illetve az ügyintéző sem tudja, hogy mit kezdjen a szituációval, ezért inkább rendőrt hív.” Az MHB munkatársa (menekültügy)

„Kevés büntető ügyem van, főként ott is sértetti képviselő. A gyermekkorú roma sértettek esetében tapasztaltam, hogy a szülőkkal szemben előítéletesek a rendőrök, illetve összességében az ügyet kevésbé veszik komolyan amíg be nem lép meghatalmazott sértetti képviselő. Az értelmi fogyatékos vagy pszichoszociális fogyatékossgal élő gyermekekkel kapcsolatos kutatásunk szerint a rendőrség nem rendelkezik a szükséges tudással és érzékenységgel, ami ahhoz kell, hogy egy gyermeket, vagy fogyatékos gyermeket úgy hallgassanak meg, hogy minimalizálják a másodlagos viktimizációt. Ez nem csak a kihallgatási technikák hiányából adódik, hanem abból is, hogy nincsenek ismereteik a speciális – pl. autista – sértettek sajátos igényeiről, eljárási alkalmazkodás fogalmáról.” A Rosa Parks Alapítvány munkatársa

„Annyi panaszügyet nem kapunk, hogy abból statisztikailag megalapozott, rendszerszintű, átfogó következtetéseket vonhatnánk le. A diszkrimináció sokszor feltételezhető, de az eszközeinkkel nem bizonyítható (ellentétes állítások, okirati bizonyíték/felvétel nincs), jellemzően más jogsértések állapíthatók meg. A rendőri intézkedések miatti panaszok 2020 februárja óta külön szervezeti egységhez (Rendészeti Főigazgatóság) tartoznak.” A Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes munkatársa

„A rendőrség dolgozói a kisebb (10 év alatti) gyerekek kapcsán nagyobb körültekintéssel járnak el, és a segítő szándék jobban tapasztalható, inkább eszköztelenek és képzési hiányosságaik vannak abban, hogy hogyan kell bánni, hogyan kell beszélni egy kisebb gyerekkel. Szintén képzési hiányosságok vannak a traumát átélt gyerekekkel való bánásmód, vagy meghallgatás kapcsán, bármelyik 18 alatti gyerekkel kapcsolatban. Különösen igaz ez, ha elkövetői státuszban van a fiatalok.” anonim válaszadó

„Nincsenek felkészítve, plusz az addiktológiai problémával küzdők jelentette széleskörű rendszerszintű probléma kiégéshez vezet.” anonim válaszadó

„Korábbi esetünk: rasszista indíttatású bántalmazásnál a rendőrség nevetett az áldozaton, magyarul beszéltek a jelenlétében, amit nem értett és nem mindent fordítottak le. Nem került előzetesbe az elkövető, így rendszeresen találkozott vele az áldozat. Miután ügyvédje lett az áldozatnak, onnantól vette komolyabban a rendőrség az ügyet. A rendőrök nincsenek felkészítve hogyan végezzenek traumatudatosan egy kihallgatást, a más egyébként is

traumatizált ember sok esetben arra kényszerül, hogy többször megismételje a történeteket, ami retraumatizáló. Nem kapnak információt áldozatsegítő helyekről és szolgáltatásokról. Nincsenek közérthetően tájékoztatva az eljárás menetéről, mikor mi fog történni, minek mi a menete, mire miért van szükség, ahogyan a jogaikról vagy a lehetséges segítségéről sem.” anonim válaszadó

„Sokan nem rendelkeznek kompetenciával az interkulturális konfliktusok kezelésére, nincs idegennyelv-ismeretük sem, és a közéletben, a kormányzat által sulykolt migránsellenes politikai üzenetek is hatással vannak rájuk.” anonim válaszadó

3.8. Szükséges tudás a rendőrség számára a problémamentes intézkedésekhez

A válaszadók többsége szerint a rendőrség problémamentes, emberséges és tisztességes intézkedéséhez elsősorban szükséges volna bizonyos tudást, érzékenységet, empátiát és készségeket megszereznie a személyi állománynak, amelyek ma nagyrészt hiányoznak a gyakorlatból. Több megkérdezett úgy látja, a rendőröket sokkal jobban fel kellene készíteni a sérülékeny csoportok tagjaival való megfelelő bánásmódra, így a pszichiátriai érintettségű személyekkel, a szerhasználati problémában érintettekkel, a gyerekekkel, a menekültekkel és általában azokkal, akiket a marginalizált helyzetük vagy korábbi traumáik különösen kiszolgáltatottá tesznek.

Több megkérdezett visszajelzése szerint a legnagyobb gyakorlati problémák egyike az, hogy a rendőrök sokszor nem adnak érthető, részletes tájékoztatást arról, mi történik és miért. A válaszadók ezért javasolják, hogy a rendőrök tanuljanak közérthető, türelmes kommunikációt, és minden intézkedés során törekedjenek arra, hogy az érintettek pontosan értsék, mi fog következni. Sokan hangsúlyozzák, hogy a rendőröknek úgy kellene kérdezniük, intézkedniük, kommunikálniuk, ahogy azt a saját hozzátartozóikkal szemben is elvárnák. A tisztelet, a figyelmesség és a tapintat nem plusz, hanem a problémamentes intézkedés alapfeltétele lenne.

Többen hangsúlyozzák, hogy a romákkal, menekültekkel és más marginalizált csoportokkal kapcsolatban a legfontosabb az előítélet-mentes hozzáállás, amit szintén tanulni kellene. A válaszadók szerint a rendőrségnek jobban kellene értenie a kulturális különbségeket, mert sok konfliktus abból ered, hogy a rendőr félreérti az eljárás alá vont személy reakcióit, vagy rosszindulatot feltételez ott, ahol valójában kommunikációs vagy nyelvi akadály, bizonytalanság, korábbi trauma áll, vagy bármi egyéb, a marginalizáltságból fakadó ok áll az eljárás alá vont személy viselkedésének a háttérben. A nyelvtudás és a tolmácsolás biztosítása is alapvető eleme lenne a tisztességes eljárásnak – ezt többen elengedhetetlen követelményként és fejlesztendő területként jelölték meg.

A gyerekekkel kapcsolatban a válaszadók azt javasolják, hogy a rendőrség kapjon sokkal több tudást a gyerekek jogaival, életkori sajátosságaival, a gyerekbarát kommunikációval és a másodlagos traumatizáció megelőzésével kapcsolatban. Sokak szerint alapvető szemléletváltásra lenne szükség: a rendőrségnek fel kellene ismernie, hogy felelőssége van a gyerekek biztonságáért, legyen szó otthoni bántalmazásról, iskolai erőszakról vagy arról, hogy egy kiszolgáltatott gyerek ügyét nem szabad elbagatellizálni. A válaszadók szerint jó lenne, ha a rendőrök tudatosítanák magukban, hogy a gyermekvédelmi jelzőrendszer részei, és ennek megfelelően együttműködnének annak többi tagjával – többek beszámolója szerint ma ez gyakorlatilag nem történik meg. Fontos lenne, hogy felismerjék: amikor a gyerek elkövetőként jelenik meg, a mögöttes traumákat, bántalmazásokat és körülményeket is fontos volna érteniük.

A válaszadók azt is fontosnak tartják, hogy a rendőrök rendszeres képzést kapjanak az előítéletek csökkentéséről, az etnikai profilalkotás elkerüléséről és a konfliktuskezelésről. Sokak szerint nem elég egyszer beszélni ezekről – a rendőrségnek folyamatos képzésekre lenne szüksége, különösen azért, mert a túlterheltség, a statisztikai elvárások és a gyors intézkedési kényszer gyakran torzítja a rendőrségi döntéseket. Többen arra is felhívták a figyelmet, hogy a rendőrök maguk is a rendszer nyomása alatt állnak, és ez még inkább indokolja, miért lenne szükség több időre, eszközre és támogatásra ahhoz, hogy ne előítéletes, hanem szakmailag megalapozott döntéseket hozzanak.

Egy anonim válaszadó rendkívül erős bizalmatlanságot fejezett ki a rendőrség működésével kapcsolatban. Ő úgy látta, hogy bizonyos szervezeti és strukturális tényezők – például az alacsony bérezés, a hierarchikus működés, és az azzal összefüggő politikai nyomás – hozzájárul ahhoz, hogy a rendőrség esetenként a szükségesnél jóval kevésbé empatikusan jár el. Ugyanakkor a válaszadók összességében azt javasolják, hogy a rendőrség olyan tudást és szemléletet sajátítson el, amely segít emberségesen, érthetően és felelősen intézkedni – különösen azokkal szemben, akik a legkiszolgáltatottabbak. Ez nemcsak a sérülékeny emberek érdeke, hanem magának a rendőrségnek is: hosszú távon így lehetséges az intézkedéseket mindenki számára biztonságossá tenni és megelőzni az újabb konfliktusokat.

3.8.1. A válaszok inspirálta fejlesztendő rendőri kompetenciák

1. Jogismeret

- ✓ eljárási jogok és garanciák alkalmazása,
- ✓ gyerekeket érintő jogszabályok (pl. gyermekvédelmi tárgyúak),
- ✓ az Rtv.-ben és a Szolgálati Szabályzatban foglaltak jogi tartalma, gyakorlati jelentősége és alkalmazása.

2. Előítélet-mentesség

- ✓ romákkal, menekültekkel és más marginalizált társadalmi csoportokkal szembeni előítéletek felismerése és csökkentése, interkulturális ismeretek,
- ✓ etnikai profilalkotás elkerülése.

3. Kommunikáció

- ✓ közérthető, türelmes, tiszteletteljes kommunikáció,
- ✓ világos tájékoztatás az eljárás minden lépéséről,
- ✓ érzékeny kérdezéstechnika kihallgatások során,
- ✓ szituációk érthető elmagyarázása,
- ✓ diszstressz, szerhasználati zavar, zavart tudatállapot, pszichés teher, trauma felismerése és a kommunikáció ahhoz igazítása.

4. Konfliktuskezelés

- ✓ de-eszkalációs technikák alkalmazása,
- ✓ békés konfliktuskezelő technikák alkalmazása,
- ✓ különböző háttérű eljárás alá vontak viselkedésének de-eszkalációs szempontú elemzése az intézkedés során.

5. Sérülékeny csoportok szükségleteinek ismerete

- ✓ a sérülékeny, marginalizált társadalmi csoportba tartozó személyek szükségleteinek ismerete, helyzetfelismerés,
- ✓ sajátosságaik, hátterük ismerete, a sérülékenységek megértése, saját élményt is magába foglaló képzési technikákon keresztül,
- ✓ a szükségleteikre reagáló megfelelő alkalmazkodás mikéntje az intézkedés, kihallgatás során.

6. Gyerekek szükségleteinek ismerete

- ✓ gyerekjogok ismerete,
- ✓ életkori sajátosságokkal kapcsolatos ismeretek,
- ✓ a gyerekek kommunikációs és konfliktuskezelési sajátosságai,
- ✓ gyermekbarát intézkedési és kihallgatási technikák és alkalmazásuk,
- ✓ ismeretek a gyermekvédelmi jelzőrendszer működéséről, benne a rendőrség szerepéről,
- ✓ a gyerekkorú elkövetők hátterének megismerése, traumáik, a gyermekkori ártalmas élmények megértése.

7. Az empátikus rendőri szerep

- ✓ saját előfeltevések/előítéletek tudatosítása,
- ✓ belehelyezkedés, beleérzés az érintettek helyzetébe,
- ✓ felelősségvállalás kiszolgáltatott emberekért,
- ✓ rendőri döntések következményei egyéni és társadalmi szinten,
- ✓ felelős magatartás hatalmi pozícióban – reflexiók.

8. Traumatudatosság

- ✓ ismeretek a traumákról,
- ✓ traumát átélt emberek reakcióinak megértése,
- ✓ másodlagos traumatizáció elkerülhetőségének technikai intézkedés és kihallgatás során, ezek gyakorlati alkalmazása.

9. Interkulturális kompetenciák

- ✓ kulturális különbségek megértése,
- ✓ menekültek háttértörténeteinek ismerete,
- ✓ nem szándékolt félreértések gyakorlati felismerése, alkalmazható megoldási technikák elsajátítása,
- ✓ idegennyelv-ismeret, MI-alapú támogató szoftverek segítségül hívása.

3.8.2. A rendőrség szükséges tudásával kapcsolatos érdekes idézetek a válaszadóktól

„(...) a problémamentes rendőri intézkedés sok tényezőtől függ. Inkább képezni kellene őket rendszeresen az etnikai profilalkotás, konfliktuskezelés, előítéletek és nem utolsósorban az intézkedések törvényessége terén (Rtv., Szolgálati Szabályzat).” A Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes munkatársa

„Tájékoztatást adni mindenről részletesen, közérthetően információt nyújtani, elmondani mi fog történni. Egy kihallgatás során biztosítani szünetet, amennyiben úgy látják, hogy rosszul viseli pszichésen a helyzetet, megállni. A kérdéseket úgy feltenni, hogy figyelni a

szóhasználatra, megfogalmazásra. Ha a rendőr úgy kérdezzon, hogyha az ő közeli hozzátartozója ülne ott, akkor tőle is így várná el, hogy kérdezzenek.” anonim válaszadó

„Szerintem a sérülékeny csoportok háttéréről kellene tudniuk... de erre nincs idejük, hogy egyedileg tájékozódjanak. A BM elvárásai, a protokoll, a túlterheltség, az időhúzás, az eszköztelenség fokozza a problémát. Ők éppúgy áldozatai ennek a rendszernek, mint a sérülékeny csoportok... csak hatalmi pozícióban vannak, és ez tovább torzítja a helyzetet.” anonim válaszadó

„A probléma kialakulása és kezelése rendkívül összetett. Az érintettek sokszor maguk is áldozatok, akik sodródnak a kriminalitás felé.” anonim válaszadó

„A tudatállapotából fakadóan nehezen kezelhető személyekkel való megfelelő intézkedésre valószínűleg lennének módszerek, erre azonban a rendőröket nem oktatják. A romákkal, menekültekkel szemben egyszerűen az előítélet-mentes hozzáállást kellene elsajátítani. A külföldi terheltekkel szemben fontos lenne szem előtt tartani, hogy a nyelvhasználat jogának biztosítása a tisztességes eljárás elengedhetetlen eleme.” Az MHB munkatársa (büntető igazságszolgáltatás)

„A mi problémánk alapja, hogy a rendőrség nem érez felelősséget a gyerekekért, nem tekinti feladatának, hogy őket megvédje, az ő biztonságukat garantálja. Ha erre érzékenyek lennének, akkor nyitott szemmel járnának e tekintetben és meg tudnák találni a módját, hogy olyan férfiak ellen indítsanak eljárást saját hatáskörben, akik ellen a feleségük sosem fog, mert fél. Ugyanez igaz az iskolai példára. Tehetnének lépéseket ebben az ügyben is. Mi két iskolával vagyunk kapcsolatban és mind a kettőből kaptunk már jelzést gyerekektől, szülőktől, hogy egy-egy tanár megüti a gyerekeket. Akár preventív jelleggel is tehetnének lépéseket a rendőrök, pl. azzal, hogy kimennek az iskolába és tartanak egy előadást a tanároknak, hogy mi ezzel a gond. Az a baj, hogy a hátrányos helyzetű, roma gyerekekről és családjaikról rossz véleményekkel vannak a rendőrök is, és a tanárokkal fognak összefogni, nem a gyerekekkel.” Az InDaHouse Hungary Egyesület munkatársa

„A rendőrségnél is nagy az időnyomás és a statisztikáknak való megfelelés. Amíg ezek a tényezők ilyen nagy hangsúllyal szerepelnek a gyerekekkel kapcsolatos ügyekben is, addig nehezen lépnek előre. Jó lenne traumatudatos képzés a rendőrségen belül, hasznos lenne a rendőrségnek jobban tudnia, hogy gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagok, ami azzal is jár, hogy a jelzőrendszer többi tagjával együttműködnek. Mi az alapítványnál nagyon régóta tartunk képzéseket jelzőrendszeri tagoknak, ahova soha nem jön rendőrségi tag. A rendőröknek is fontos lenne többet tudnia a gyerekjogokról, a gyerekeket közvetlenül érintő jogszabályokról, pl. a gyerek véleményének meghallgatásáról, arról, hogy a gyereket hogyan lehet megvédeni az újra-traumatizálástól (amennyi a rendőri oldalon múlik). Ha a gyerek sértett vagy tanú, akkor a rendőri feladatok közül a képzettség a hiány (hogyan bánunk egy gyerekkel), ha a gyerek elkövető, akkor ezen felül az előítélet és a gyerekkori traumák és bántalmazások megértése a hiány.” anonim válaszadó

„Tudniuk kell arról, hogy léteznek interkulturális különbségek, és nem „rosszindulatból”, vagy az eljárás akadályozásaként viselkednek a rendőrök által érthetetlennek tartott módon a külföldiek. Emellett, a nyelvtudás, a magyar szabályozás ismeretének hiánya, az elégtelen

kommunikáció, és sok esetben a külföldieket korábban ért traumák hatására különösen sérülékennyé teszi őket.” anonim válaszadó

„A traumatudatosság lenne kiemelten fontos mind annak a rendőri állománynak, aki az OIF bármelyik osztályán dolgozik, mind pedig csak úgy is a rendőri munka során, hogy megértsék, hogy ezek az emberek gyakran milyen háttérből érkeznek és emiatt miért lehet szörnyen trigger nekik egy rendőri intézkedés, pláne, ha nem értik, hogy pontosan mi miért történik, hova viszik őket, egyáltalán mi az a szituáció, amiben találják magukat. Ami még fontos lenne, az az, hogy az alapszituációkat megértsék az ügyfelekkel, ezzel elősegítve azt is, hogy ők megfelelően tudjanak felkészülni akár egy védekezésre, ha valóban őket gyanúsítják valamilyen bűncselekmény elkövetésével.” Az MHB munkatársa (menekültügy)

3.9. A közérdekű adatigénylések és a kapott adatszolgáltatások

A Magyar Helsinki Bizottság a kutatáshoz nemcsak a kutatás fókuszában álló sérülékeny társadalmi csoportok érintetti, támogató civil és releváns szakmai szervezetek tapasztalatait vizsgálta, hanem több közérdekű adatigénylést is benyújtott annak érdekében, hogy átfogó, rendszerszintű képet kapjon a rendőrségi gyakorlatról a sérülékeny társadalmi csoportokkal kapcsolatos eljárási garanciák érvényesülését érintő gyakorlatokról. Az adatigénylések egyrészt az Országos Rendőr-főkapitányságot (ORFK), másrészt a Belügyminisztériumot (BM) célozták. A BM részére külön adatigénylést nyújtottunk be, elsősorban arra vonatkozóan, hogy a rendőrségi alapképzésben, továbbképzésekben és e-learning rendszerben milyen módon jelennek meg a sérülékeny csoportokkal való bánásmódra, a kommunikációs készségekre, valamint az Európa Tanács kényszer elleni bizottsága (CPT) által ajánlott, bizalomépítésen alapuló kihallgatási módszerekre vonatkozó ismeretek.²³ Kértük továbbá a képzési anyagok tematikáját, tartalmát, időtartamát, és a 2024-ben részt vevő rendőrök számát is. A BM tájékoztatása szerint a feltett kérdések tekintetében nem minősül adatkezelőnek, ezért az adatigénylést nem teljesítette.²⁴ Az ORFK számára megküldött két közérdekű adatigénylés a kihallgatások dokumentálására, a védelemhez való jog érvényesülésére, a technikai rögzítési lehetőségekre, a tolmácsolás gyakorlatára, a jogokról való tájékoztatás módjára, valamint a rendőri képzésre vonatkozott.²⁵

Az ORFK válaszaiból megállapítható, hogy a rendőrség számos fontos területen nem vezet részletes statisztikákat, így például nem állnak rendelkezésre adatok a különböző sérülékeny csoportokhoz tartozó terheltek kihallgatásainak számáról, a hang- vagy képfelvétellel rögzített kihallgatások számáról, a rögzítés indokairól, a telekommunikációs eszköz használata útján történt kihallgatások számáról, a tolmács kirendelések okairól, körülményeiről, arról, hogy milyen gyakran rendelték ki a védőt személyes költségmentességre hivatkozva, vagy annak gyakoriságáról, hogy a védőt a terhelt sérülékenysége²⁶ miatt rendelték ki.

A közérdekű adatigénylés segítségével megismerhetővé vált néhány alapvető statisztikai információ a technikai és eljárási feltételekről. Ilyen például, hogy 402 olyan kihallgató helyiség van, ahol kép- és hangfelvétel készíthető, országosan 192 „VIKI” távkihallgató helyiség működik, melyek mindegyike

²³ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 37. pont

²⁴ A BM [BM/11744/2025. ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. április 30.

²⁵ Az ORFK [29000-197/37-22/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 15.;

Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

²⁶ A Be. 44. § (c)–(d) pont, Be. 682. § (1) bekezdés

alkalmas személyes részvétellel zajló kihallgatások jogszerű kép- és hangfelvétel útján történő rögzítésére is, valamint 366 testkamera áll a rendőrség rendelkezésére.²⁷

Az ORFK részletesen ismertette továbbá a gyanúsított jogokra vonatkozó – jellemzően szóban közölt – tájékoztatások szövegét, és megerősítette, hogy nem léteznek speciálisan fiatakorúaknak, illetve fogyatékkal élőknek készült, könnyen érthető vagy akadálymentesített tájékoztatók.

A képzésekre vonatkozó kérdésekre az ORFK a speciális bánásmódot igénylő terhelte csoportokra, illetve a bizalomépítésen alapuló kihallgatási módszerekre vonatkozó képzési anyagokkal kapcsolatos kérdésre a képzőintézmények általános programjaira hivatkozott, de az irányelvi követelmények és a nemzetközi emberi jogi szervezetek által szorgalmazott bizalomépítés-alapú kihallgatási módszerek alkalmazásának gyakorlati megvalósításáról nem közölt érdemi, részletekbe menő információt.²⁸

4. Az irányelvekben rögzített büntetőeljárási jogok és érvényesülésük

4.1. A tájékoztatáshoz való jog

A tájékoztatáshoz való jogról szóló irányelv kimondja, hogy a terheltek részére történő tájékoztatás nyújtása során figyelembe kell venni a „kiszolgáltatott” gyanúsítottak és vádlottak speciális igényeit. A tagállamok biztosítják, hogy a tájékoztatás nyújtására szóban vagy írásban, egyszerű és közérthető nyelven kerüljön sor, **figyelembe véve a kiszolgáltatott gyanúsítottak és vádlottak speciális igényeit.**²⁹

Különös jelentősége van a tájékoztatásnak olyan esetben, amikor az érintett **nem rendelkezik megfelelő szövegértési képességekkel**, akár **akut krízishelyzet** esetén. Az irányelv preambuluma értelmében: „A gyanúsított vagy a vádlott ezen irányelvvel összhangban történő tájékoztatásakor az illetékes hatóságoknak különös figyelmet kell fordítaniuk az olyan személyekre, akik a tájékoztatás tartalmát vagy jelentését – például fiatal koruk, illetve szellemi vagy fizikai állapotuk miatt – nem képesek megérteni.”³⁰ Jelen projekt szempontjából fontos továbbá figyelemmel lenni arra, hogy a tájékoztatás csak a tolmácsolás biztosításának útján, azzal együttesen tud érvényesülni a **magyar nyelvet nem beszélő** terheltek esetében.

A tájékoztatásról szóló irányelv a jogok három kategóriáját fedi le:

- az **eljárási jogokra** vonatkozó tájékoztatáshoz való jogot;
- az **őrizetbe vétel vagy fogva tartás okairól**,
- illetve a **vádról való tájékoztatáshoz** való jogot; valamint az **ügy anyagaiba való betekintés** jogát.

4.1.1. Az eljárási jogokra vonatkozó tájékoztatáshoz való jog

A gyanúsítottaknak és vádlottaknak – tekintet nélkül arra, hogy őrizetben vannak-e vagy fogva vannak-e tartva – **haladéktalanul, szóban vagy írásban** tájékoztatást kell kapniuk bizonyos jogokról: az ügyvéd igénybevételének jogáról; a térítésmentes jogi tanácsadásra való bármely jogosultságról; a vádra vonatkozó tájékoztatáshoz való jogról; a hallgatáshoz való jogról.

²⁷ Az ORFK [29000-197/37-22/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 15.

²⁸ Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

²⁹ Tájékoztatóról szóló irányelv 3. cikk (2) bekezdés

³⁰ Tájékoztatóról szóló irányelv (26) preambulumbekkezdés

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) előírja, hogy a terheltet a büntetőeljárásban történő részvételének kezdetekor tájékoztatni kell a fenti jogokról, és megköveteli a **közérthető és a konkrét terhelt által érthető tájékoztatást**.³¹ A Be. rögzíti, hogy „a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a büntetőeljárásban részt vevő személlyel történő kapcsolattartás során törekszik arra, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy a vele közölteket megértse és magát megérttesse.” E cél elérése érdekében a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a kapcsolattartás során a) **egyszerűen és közérthetően fogalmaz**, b) figyelembe veszi a büntetőeljárásban részt vevő személy **állapotát és személyes jellemzőit**, valamint c) **meggyőződik arról**, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy a vele szóban közölteket **megértette-e, ennek hiányában a közlést megmagyarázza**.

A nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól szóló 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Nyer.) **lehetőséget ad arra**, hogy a büntetőeljárás jogokról való tájékoztatás „írással tájékoztató átadásával” történjen meg³² – bár ezt nem teszi kötelezővé.

Ami a **gyakorlatot** illeti, a nyomozási szakaszban a gyanúsított kihallgatás kezdetén a terheltet úgy tájékoztatják a jogairól, hogy felolvassák számára a RobotZsarú NEO által generált figyelmeztetéseket, illetve ennek alapján adják meg a tájékoztatást. Ennek az új Be. hatálybalépése miatt átdolgozott verziója minden, a 2012/13/EU irányelv 3. cikk (1) bekezdése által megkövetelt jogról tartalmaz tájékoztatást. A Magyar Helsinki Bizottság korábbi, a terhelti jogok érvényesülését vizsgáló kutatásában³³ (a továbbiakban: IPC2 kutatás) megkérdezett interjúalanyok³⁴ tapasztalatai szerint a jogokról való **szóbeli tájékoztatás kapcsán** ugyanakkor **probléma a teljeskörűség és a közérthetőség hiánya**; legtöbbször az ügy anyagaiba való betekintés jogáról és a hallgatáshoz való jogról szóló tájékoztatás kapcsán fogalmaztak meg aggályokat.

A Magyar Helsinki Bizottság legalább egy évtizede foglalkozik a büntetőeljárás közérthetőségével,³⁵ a témában több Európai Unió projektben vett részt.³⁶ Az új Be. hatályba lépését követően **elkészítettük a terhelti jogokról való hazai tájékoztatások közérthető változatát**, melyek egyrészt megfelelők a hazai jogszabályoknak, másrészt teljesítik az irányelv és a Be. közérthetőségre vonatkozó rendelkezéseit – e tájékoztatókat akkor a hatóságok rendelkezésére is bocsátottunk.³⁷

Az ORFK-hoz a jelen projekt keretei között benyújtott **közérdekű adatigényléseinkben** a tájékoztatás mikéntjével kapcsolatos kérdéseket tettünk fel, és a tájékoztatások szövegére is rákérdeztünk, azt

³¹ Be. 74. §

³² Nyer. 42. § (2) bekezdés

³³ Kádár, A. – Novoszádek, N. – Szegő, D. (2018). Fogvatartás a rendőrségen 2. Terhelti jogok a nyomozás során az Európai Unió kilenc országában. Magyar Helsinki Bizottság, Budapest. (a továbbiakban: [IPC2 kutatás](#)) p. 50.

³⁴ Összesen 15 ügyvéddel, két, kihallgatásokon rendszeresen közreműködő tolmáccsal, valamint a Független Rendészeti Panasztestület (FRPT) és az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (AJBH) egy-egy munkatársával készítették interjúkat, 2017. december és 2018. február között az [IPC2 kutatás](#) keretei között – A módszertant ld. bővebben: [IPC2 kutatás](#), p. 30.

³⁵ A Magyar Helsinki Bizottság közérthetőséggel kapcsolatos szakmai anyagai itt érhetők el: <https://helsinki.hu/akta/kozerthetoseg/>.

³⁶ A [Közérthető tájékoztatás a büntetőeljárás kezdeti szakaszában](#) c. projekt (2015-2017), A büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló EU-irányelv átültetésének vizsgálata c. projekt (2015), valamint [Az egyértelmű igazság: képzés a büntetőeljárás résztvevőinek a közérthető fogalmazás használatáról és a világos terhelti tájékoztatókról](#) c. projekt (2018-2021).

³⁷ Magyar Helsinki Bizottság: [Közérthető tájékoztatók: milyen jogai vannak büntetőeljárás és fogvatartás során?](#) 2020. augusztus 28.

számunkra teljes terjedelmében megküldték.³⁸ A közérdekű adatigénylésünkre adott válaszból kiderül ugyanakkor, hogy az **ORFK tájékoztatási gyakorlatában nincs figyelemmel a sérülékeny csoportok jogaira**, nem fordít dokumentálható módon figyelmet arra, hogy e csoportok tájékoztatáshoz való joga a hasonló nehézségekkel nem küzdő személyekkel azonos módon érvényesülhessen a gyakorlatban. Alapvető hiányosság, hogy **nincs annak felmérésére speciális módszertan vagy útmutató, hogy a terhelt értési nehézségekkel küzd-e. Nem készült el továbbá a fenti figyelmeztetés értéskönnyített változata** sem a **fiatalkorúak** személyes jellemzőit figyelembe vevő, a részükre is egyszerűen megérthető formában, sem pedig megfelelő, értéskönnyített, akadálymentes tájékoztató **a tartósan vagy véglegesen érzékszervi, kommunikációs, értelmi, pszichoszociális károsodással** – vagy ezek bármilyen halmozódásával – **élő, írni vagy olvasni nem tudó terheltek** számára – annak ellenére, hogy a Be. 74. § (3) bekezdése kifejezetten előírja a személyes körülmények figyelembevételét a tájékoztatás során. Az ORFK válasza értelmében a **fiatalkorúak** is „a jogszabályoknak megfelelően tájékoztatást kapnak” a jogaikról, továbbá a válasz értelmében az eljáró hatóság tagja az igénybe vett **jelnyelvi tolmács**on keresztül bizonyosodik meg arról, hogy az érintett terhelt a jogaira vonatkozó tájékoztatást megértette-e.³⁹

Az ORFK adatszolgáltatása alapján jelenleg használatos rendőrségi tájékoztatások azonban **továbbra sem tekinthetők közérthetőnek**, ezek lényegében jogszabály szövegét tartalmazzák. Az érintetti, civil és szakmai szervezetekkel való konzultáció során rákérdeztünk e tájékoztatások érthetőségére (a kapott válaszok részletes elemzését a 3.3. alfejezetben végeztük el). **A válaszadók véleménye szerint az általuk támogatott, képviselt sérülékeny társadalmi csoportok számára inkább nem érthetőek ezek a szövegek.**

A terheltek jogairól szóló tájékoztatások, figyelmeztetések szövegei az ORFK **közérdekű adatigénylésünkre** adott válasza értelmében **kizárólag magyar nyelven** állnak rendelkezésre, a büntetőeljárás során, a magyar nyelven elhangzott figyelmeztetéseket a tolmács fordítja le a kihallgatás során. Nincs garantált vizsgálata annak, hogy a személy valóban megértette a tájékoztatást.⁴⁰

A tájékoztatás közérthetőségével összefüggésben tehát összességében rögzíthető, hogy **bár a jogszabályok előírják a közérthető és a terhelt személyes tulajdonságaira figyelemmel lévő, egyéniesített tájékoztatást, a rendőrség tájékoztatási eljárás módja nincs rendszerszinten figyelemmel a potenciálisan sérülékeny csoportokba tartozó terheltekre.**

Az egyes jogokról való tájékoztatással kapcsolatban az alábbiakról számoltak be az IPC2 kutatásban megkérdezett interjúalanyok:

- A védőhöz való jogról rendszerint tájékoztatják a terheltet a kihallgatáson, noha többen hangsúlyozták, hogy a közlés részletességét és alaposságát illetően eltérések lehetnek a védővel és védő nélkül kihallgatott terheltek tájékoztatása között.

³⁸ Az ORFK [29000-197/37-22/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 15.; Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

³⁹ Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

⁴⁰ Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

- A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról az interjúalanyok túlnyomó többsége szerint megtörténik a tájékoztatás, azonban a tájékoztatás mélysége problémás.⁴¹

Az IPC2 kutatás interjúalanyainak döntő többsége szerint az esetek több mint felében vagy minden esetben előfordul, hogy a rendőrség olyan információt használ fel a büntetőeljárásban, amit a jogokról való tájékoztatást megelőzően mondott a gyanúsított.⁴²

A tájékoztatásról szóló irányelv rögzíti, hogy amennyiben valakit **őrizetbe vesznek vagy fogva tartanak**, haladéktalanul kézhez kell kapnia **a jogairól szóló írásbeli tájékoztatót**, lehetőséget kell neki adni annak elolvasására, és meg kell neki engedni, hogy azt a szabadságelvonás ideje alatt a birtokában tarthassa.⁴³

A tájékoztatásról szóló irányelv 3. cikkében meghatározott tájékoztatáson túlmenően az írásbeli tájékoztatónak a következőkről is kell tartalmaznia információkat: az ügy anyagaiba való betekintés joga; a konzuli hatóságok és egy további személy értesítéséhez való jog; sürgősségi orvosi ellátáshoz való jog; információ arról, hogy a gyanúsítottak, illetve a vádlottak legfeljebb hány óráig vagy napig lehetnek megfosztva szabadságuktól, mielőtt igazságügyi hatóság elé állítják őket; valamint alapvető tájékoztatást az őrizetbe vétel elleni panasztételnek, a fogva tartás felülvizsgálata kezdeményezésének, illetve ideiglenes szabadlábra helyezés kérelmezésének a nemzeti jog által biztosított lehetőségeiről.

Az információnak írásbeli tájékoztatás esetén is **egyszerűnek és közérthetőnek** kell lennie. Amennyiben a jogokról szóló írásbeli tájékratató nem áll rendelkezésre a megfelelő nyelven, a gyanúsítottakat és a vádlottakat az általuk értett nyelven szóban is tájékoztatathatják a jogaikról, de ezt követően részükre „indokolatlan késedelem nélkül” át kell adni **az általuk értett nyelven készült, a jogokról szóló írásbeli tájékratatót**. Ha valakit európai elfogatóparancs végrehajtása céljából vesznek őrizetbe, haladéktalanul kézhez kell kapnia a jogokról szóló megfelelő írásbeli tájékratatót, amely tartalmazza a 2002/584/IB kerethatározat szerint őt megillető jogokra vonatkozó információkat.⁴⁴

A hatályos jogszabályi rendelkezések⁴⁵ a 2012/13/EU irányelv 4. cikkével összhangban előírják, hogy **az őrizetbe vett és fogva tartott gyanúsítottak, illetve vádlottak számára írásban kell tájékratást adni a fogva tartáshoz kapcsolódó és a büntetőeljárás jogaikról**, egyszerű és közérthető módon, a terhelt által értett nyelven. Az írásbeli tájékratatót a fogvatartottak maguknál tarthatják.⁴⁶

A tapasztalatok szerint **az írásbeli tájékratatók közérthetőségével kapcsolatban is felmerülnek viszont problémák**. Azt, hogy a terheltek tájékratása nem egyszerű nyelven, közérthetően történik Magyarországon, a Magyar Helsinki Bizottság egy korábbi projektje keretében készült 200 fős mintán végzett vizsgálata is igazolta – ennek alapján a hatóságok által használt szövegekből összeállított tájékratató érthetőségi szintje rendkívül alacsony, csupán 38,5% volt.⁴⁷

⁴¹ [IPC2 kutatás](#), p. 51.

⁴² [IPC2 kutatás](#), p. 52.

⁴³ Tájékratásról szóló irányelv 4. cikk

⁴⁴ Tájékratásról szóló irányelv 4. cikk

⁴⁵ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 12. § (4), (5), (5a) bekezdések

⁴⁶ Bv. tv. 12. § (7) bekezdés

⁴⁷ [IPC2 kutatás](#), p. 97. és Bencze, M. et al. (2017). [Közérthető tájékratás a büntetőeljárás kezdeti szakaszában](#). Magyar Helsinki Bizottság, Budapest.

Miután a tájékoztató átadására a fogva tartást fogyanatosító intézménybe való **befogadáskor** kerül sor, formálisan teljesül az Irányelv 4. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott azon követelmény is, hogy az őrizetbe vett vagy fogva tartott gyanúsítottaknak és vádlottaknak „**haladéktalanul**” kézhez kell kapniuk a tájékoztatót. Amint arra már a korábbi tanulmányunkban rámutattunk, álláspontunk szerint aggályos ugyanakkor, hogy az írásbeli tájékoztatót a Bv. tv. alapján a gyanúsított kihallgatást követően kapják kézhez a terheltek, nem pedig az első gyanúsított kihallgatás előtt, mert bizonyos büntetőeljárási jogok tekintetében a fogva tartó intézményben való tájékoztatás megfosztja ezt a jogintézményt a garanciális súlyától, és kérdésessé teszi az irányelvnek való tényleges megfelelést is. A kihallgatásának megtörténte után a fogdán vagy büntetésvégrehajtási intézetben elhelyezett személy számára ugyanis például a hallgatás jogára vonatkozó írásos tájékoztató már vélhetően nem jelent érdemi segítséget.⁴⁸

A **közérdekű adatigénylésünkre** az ORFK arról tájékoztatót, hogy **a rendőrség nem rendelkezik a terhelti jogokról szóló írásbeli tájékoztatóval** – annak ellenére így van ez, hogy a Nyer. 42. § (2) bekezdése minden büntetőeljárási szereplő, így a terheltek esetében is – ha nem is írja elő, de – lehetőséget ad arra, hogy a büntetőeljárási jogokról való tájékoztatás „írásos tájékoztató átadásával” történjen meg – ha annak feltételei fennállnak, a büntetőeljárási szereplő a hatóságokkal való első kapcsolatba kerülésekor, de legkésőbb az őt érintő első eljárási cselekmény megkezdésekor. Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a fogvatartott terheltek vonatkozásában az írásbeli tájékoztatás meglétét kizárólag a Bv. tv. 12. § (5) bekezdése írja elő kötelező jelleggel, e tájékoztatót így **a bv. szervezete készíti el az érintettek számára.**

A kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére alakult Európai Bizottság (a továbbiakban: CPT) ugyanakkor rámutatott: **a jogokról való tájékoztatást jellemzően nem bocsátották írásbeli formában a fogvatartott személy rendelkezésére a rendőrségi fogdáknak**, annak ellenére, hogy ilyen tájékoztató a rendőrség épületében a rendelkezésre állt. A rendőrség által őrizetbe vett személyeknek szóban legfeljebb szóban adtak néhány információt, bár ez sem látszott egyértelműen rendszeres gyakorlatnak. Míg a küldöttség által megvizsgált őrizetbe vett személyek egyéni aktáinak egy része tartalmazott egy dokumentumot, amelyen az érintettek aláírásukkal igazolták, hogy tájékoztatást kaptak jogaikról, a látogatás során megkérdezett több személy kijelentette, hogy nem tudnak arról, hogy ilyen dokumentumot aláírtak volna, és a rendőrök csupán egy halom dokumentumot adtak nekik aláírásra. Ezenkívül egyes meglátogatott rendőrségi fogdáknak az idegen nyelvű tájékoztató lapok elavultak voltak vagy egyáltalán nem álltak rendelkezésre.⁴⁹

Fogva tartott terheltek esetében **a CPT is hangsúlyozza, hogy a tájékoztatást el kell magyarázni a fogva tartott személyeknek**, és gondoskodni kell arról, hogy azok ténylegesen megértsék jogaikat; a rendőrök feladata annak ellenőrzése, hogy ez így is történik-e. A CPT ezért azzal az **ajánlással** fordul a magyar hatóságok felé, hogy tegyenek lépéseket annak biztosítására, hogy minden, a rendőrség által – bármilyen okból – őrizetbe vett személyt a szabadságától való megfosztás kezdetétől fogva teljeskörűen tájékoztassanak alapvető jogaikról. Ezt úgy kell biztosítani, hogy **a fogva tartás kezdetétől egyértelmű szóbeli tájékoztatást** nyújtanak, amelyet a lehető leghamarabb (azaz a rendőrségre való megérkezésük után azonnal) egy **egyszerű és érthető nyelven megfogalmazott, írásbeli tájékoztatóval** egészítenek ki, amelyet át kell adni a fogvatartott személyeknek, hogy azok maguknál tarthassák azt. Ez a tájékoztató **megfelelő nyelvváltozatokban** kell, hogy rendelkezésre álljon, és

⁴⁸ [IPC2 kutatás](#), p. 49.

⁴⁹ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 35. pont

minden nyelvváltozatnak naprakész információkat kell tartalmaznia.⁵⁰ Azok a fogva tartott személyek, akik nem tudják elolvasni a tájékoztató lapot vagy megérteni annak tartalmát, megfelelő segítséget kell, hogy kapjanak, szükség esetén **alternatív kommunikációs módok**, eszközök és formátumok felhasználásával. Különös figyelemmel kell lenni **a fogvatartott gyermekek** általuk érhető tájékoztatására, külön tájékoztató lapot kell készíteni a fogvatartott gyermekek különleges helyzetére figyelemmel, amelynek rövidnek, egyszerűen megfogalmazottnak és könnyen érthetőnek kell lennie.⁵¹

A magyar kormány álláspontja a CPT-nek adott válaszából kiolvasható: állításuk szerint a fogva lévő terheltek kapnak írásos tájékoztatást jogaikról és kötelezettségeikről, valamint a panasztételi lehetőségekről; a rendőrségi fogdákból jól látható helyen elérhetők a panasz- és jogsegély-szolgáltatások, civil szervezetek elérhetőségei. A kormány szerint a tájékoztatási kötelezettség teljesítésére szolgáló hivatalos információs lapot a rendőrség országos vezetése rendszeresen frissíti, és a dokumentumot – a 2022-es szabályzat hatálybalépését megelőzően – 25 idegen nyelvre lefordították, hogy a Magyarországon fogva tartott külföldi állampolgárok is érthető formában férhessenek hozzá jogaikhoz. A válasz kiemeli, hogy a tájékoztató külön részt tartalmaz a különleges státuszú fogvatartottakra, így a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezésekről is, és biztosítja, hogy minden fogvatartott megfelelő, a helyzetére irányadó információt kapjon.⁵²

A Bv. tv. 12. § (9) bekezdése rögzíti, hogy a *„tartósan vagy véglegesen érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, pszicho-szociális károsodással – vagy ezek bármilyen halmozódásával – élő, az írni vagy olvasni nem tudó, valamint a fiatalkorú elítélt vagy egyéb jogcímen fogvatartott részére a tájékoztatást – állapotára, adottságaira és helyzetére figyelemmel – a számára érthető módon kell megadni.”* Ugyanakkor a rendelkezésünkre álló információk szerint nem készült semmilyen központi „alternatív” (vagy akadálymentes) tájékoztató a fenti jellemzőkkel bíró terheltek számára, így csak a személyi állomány tagjának felkészültségén – és hozzáállásán – múlik, hogy a gyakorlatban a fenti jogszabályi előírás hogyan valósul meg vagy megvalósul-e egyáltalán.⁵³

4.1.2. Jog az őrizetbe vétel vagy a fogva tartás okával és a váddal kapcsolatos tájékoztatáshoz

Az tájékoztatásról szóló irányelv szerint a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak haladéktalanul tájékoztatást kapjanak **a bűncselekményről**, amelynek elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják őket, olyan részletességgel, amely az eljárás tisztességességének megóvásához és a védelemhez való jog eredményes gyakorlásához szükséges [6. cikk (1) bekezdés]; és hogy az őrizetbe vett vagy fogva tartott gyanúsítottak és vádlottak tájékoztatást kapjanak **az őrizetbe vételük vagy fogva tartásuk okairól**, beleértve a bűncselekményt is, amelynek elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják őket [6. cikk (2) bekezdés].

A tájékoztatásról szóló irányelv 6. cikk (1) bekezdése szerinti információt **legkésőbb az első hivatalos** – rendőrség vagy más illetékes hatóság általi – **kihallgatást megelőzően** kell megadni, *„a folyamatban lévő nyomozás lefolytatásának sérelme nélkül”*.⁵⁴ Ez arra utal, hogy az információ visszatartható, ha megadása ilyen jellegű sérelmet okozna. Legkésőbb a vád tartalmának bírósághoz való benyújtásakor a vádra vonatkozóan részletes tájékoztatást kell nyújtani, többek között a bűncselekmény jellegéről és

⁵⁰ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), összefoglaló (p. 4.), valamint 35. pont

⁵¹ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 35. pont

⁵² A magyar kormány [CPT/Inf \(2024\) 37](#) sz. válasza a [CPT/Inf \(2024\) 36](#) sz. CPT jelentésre, pp. 6 & 20.

⁵³ [IPC2 kutatás](#), pp. 53-54.

⁵⁴ Tájékoztatásról szóló irányelv (28) preambulumbekkezdés

jogi minősítéséről, valamint a vádlott szerepének jellegéről.⁵⁵ Ebből következően a gyanúsítottat vagy a vádlottat haladéktalanul tájékoztatni kell a megadott információkban bekövetkezett bármely változásról, például akkor, ha új, érdemi információra derül fény.

Ami az **őrizetbe vétel vagy fogva tartás okáról és a gyanú, illetve vád tárgyát képező bűncselekményről szóló tájékoztatást** illeti, az új Be. szabályai megfelelnek a tájékoztatásról szóló irányelv 6. cikkében foglalt követelményeknek. A gyakorlatban sem merülnek fel problémák az őrizetbe vétel vagy fogva tartás okáról való tájékoztatás kapcsán. Nem érvényesül viszont a gyakorlatban teljes mértékben az Irányelv 6. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott azon követelmény, hogy a gyanúsításra, illetve a vádra vonatkozó tájékoztatást olyan részletességgel kell megadni, „*amely az eljárás tisztességességének megóvásához és a védelemhez való jog eredményes gyakorlásához szükséges*”.⁵⁶ **Nem ellenőrizhető továbbá e tájékoztatás közérthetősége, tekintettel a sérülékeny csoportok jogaira is.**

4.1.3. Az ügy anyagaiba való betekintés joga

Az tájékoztatásról szóló irányelv részletesen rendelkezik az ügy irataiba való betekintés jogáról.⁵⁷ Tekintettel azonban arra, hogy ennek kapcsán jelenlegi ismereteink nem merülnek fel a sérülékeny terhelteket érintő olyan speciális szempontok, amelyek ne kapcsolódnának a tolmácsolásához és a védőhöz való jogok kapcsán leírtakhoz, valamint miután a jelen projekt alapvetően a rendőrséggel való kezdeti érintkezésekre fókuszál, az iratokba való betekintés jogának és e jog magyar jogba való átültetésének külön ismertetésétől eltekintünk.

4.1.4. Jegyzőkönyvezés, kép-és hangfelvételek készítése

Annak érdekében, hogy ellenőrizni lehessen, hogy a tájékoztatásra az irányelvben foglaltaknak megfelelően került-e sor, a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a tájékoztatás megadását a nemzeti jogban meghatározott jegyzőkönyvezési eljárással feljegyezzék.⁵⁸ A korábbi kutatásunk⁵⁹ szerint mind a védők, mind az ügyészek tapasztalatai szerint a rendőrségi kihallgatásokon **rendszerint összefoglaló jegyzőkönyv készül**, ritka a szó szerinti leirat. Ha hang- és képrögzítés van, akkor kifejezetten kérni kell a szó szerinti leiratot. Az ügyészek és a védők tapasztalatai szerint nagyon változó volt a jegyzőkönyvek minősége. Egyes védők hangsúlyozták, hogy gyakran kell kérni az összefoglaló jegyzőkönyv kiegészítését, mert az nem alapos. Általános probléma volt, hogy jellemzően sem a rendőrségen, sem a bíróságon **nem került be a kérdés a jegyzőkönyvbe, csak az eljárás résztvevőjének válasza**, pedig a kérdések rögzítése a kihallgatás jogszerűsége vizsgálatának fontos garanciális feltétele lenne. Az egyik

⁵⁵ Tájékoztatásról szóló irányelv 6. cikk (3) bekezdés

⁵⁶ [IPC2 kutatás](#), p.57.

⁵⁷ Tájékoztatásról szóló irányelv 7. cikk

⁵⁸ Tájékoztatásról szóló irányelv 8. cikk (1) bekezdés

⁵⁹ Az Európai Bizottság által támogatott „*Eljárási jogosítványok érvényesítése a kamera szemszögéből – a kihallgatások audiovizuális rögzítése az Európai Unióban*” [“*Procedural rights observed by the camera-audiovisual recording of interrogations in the EU*”, ProCam] c. projekt a kihallgatások kép- és hangfelvételen való rögzítése és a terheltek eljárásbeli jogainak érvényesülése közötti összefüggést vizsgálta. A projekt keretében összesen nyolc ügyvéddel, két ügyésszel, és a NAV Bűnügyi Főigazgatósága Központi Nyomozó Főosztályának munkatársával készültek interjúk 2018. augusztus és 2018. december között. Forrás: Magyar Helsinki Bizottság (2019). Eljárási jogosítványok érvényesülése a kamera szemszögéből A kihallgatások audiovizuális rögzítése az Európai Unióban. A továbbiakban: [ProCam magyar országjelentés](#).

ügyész válaszadó további problémaként azonosította, hogy az összefoglaló jegyzőkönyvek minőségi problémáira kép- és hangfelvétel vagy szó szerinti leirat nélkül nagyon ritkán derül fény.⁶⁰

A tájékoztatáshoz való jog érvényesülésében és annak utánkövetésében ugyanakkor a hagyományos jegyzőkönyvezés mellett **kiemelt szerepe lehetne a kép- és hangrögzítő rendszerek alkalmazásának**. A járóautóban elhelyezett kamera, amely a belső teret rögzíti, nagyban elősegítené a jogokról való tájékoztatást megelőző, informális tudakolozások elkerülését, míg a kihallgatások során készült felvétel biztosítaná annak utánkövethetőségét, hogy a tájékoztatást valóban megkapta és megértette-e az adott terhelt – különösen akkor, ha valamilyen sérülékenysége okán ebben kétségek merülhetnének fel. A rendőri testkamerák pedig az első kapcsolatfelvétel rekonstruálásában játszanak kiemelt jelentőséget, míg a kihallgatásról készült kép- és hangfelvétel szinte valamennyi eljárási jogosítvány – így a tájékoztatáshoz való jog, a védelemhez való jog és a tolmácsoláshoz való jog, de az ártatlanság vélelme szempontjából is kulcsfontosságú. Érdekes ugyanakkor, hogy a védők álláspontja megoszlik a kép- és hangfelvétel készítése tekintetében – a korábbi kutatásunk tapasztalatai szerint a megkérdezett védők fele szerint „a kép- és hangfelvétel megnehezítheti a védői stratégia kivitelezését. Egyrészt a nyomozati szakban elképzelhető, hogy olyan állapotban van a terhelt, melyben kommunikációja zavart, összefüggéstelen, és a jegyzőkönyv ezt ellensúlyozni tudja. A kép- és hangfelvételen több látszik a terhelt olyan állapotából, amely adott esetben nem kelt jó benyomást a bíróságon.”⁶¹ Ugyanakkor a korábbi kutatásunk során megkérdezett védők abban egyetértettek, hogy a kép- és hangfelvétellel való rögzítés **kulcsfontosságú azokon az eljárási cselekményeken, melyeken nincs jelen a védő**, még akkor is, ha a felvétel véleményük szerint nem jelent védelmet a nyomozó hatóság az eljárási cselekményeken kívül alkalmazott pszichológiai befolyásolási technikáival szemben. A felvételnek azonban önmagában szabályzó funkciója lehet – az ellenőrizhetőség az alaposabb, pontosabb jegyzőkönyvezés irányába hat, illetve elősegíti a későbbi tárgyalás során a hatóság és a védelem közötti viták objektív szempontok szerint történő feloldását is.⁶²

A sérülékeny helyzetű terheltek büntetőeljárási garanciáiról szóló ajánlás is hangsúlyozza, hogy a **kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek** nem mindig képesek megérteni a velük szemben lefolytatott rendőrségi kihallgatások tartalmát, így azok **kép- és hangrögzítése kiemelten fontos** esetükben.⁶³ A kép- és hangfelvétel készítésének **a magyar jogban szabályozott esetei** kifejezetten tekintettel vannak a sérülékenység egyes eseteire, habár több esetben csak lehetőségként, nem kötelezettségként utalnak a kép- és hangfelvétel készítésére:

- **tizennegyedik életévét** be nem töltött személy részvételét igénylő eljárási cselekmény esetén a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárási cselekményről kép- és hangfelvételt készít (Be. 88. § (1) d) pont)),
- ha a terhelt **a tizennyolcadik életévét** nem töltötte be (Be. 85. § (1) bekezdés j) pont, 96.§ (1) bekezdés a) pont), az eljárási cselekményről kép- és hangfelvételt készíthető,
- ha a terhelt **a fogyatékos személyek** jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy, vagy ilyennek minősülhet (Be. 85. § (1)

⁶⁰ ProCam magyar országjelentés, p. 17.

⁶¹ ProCam magyar országjelentés, p. 23.

⁶² ProCam magyar országjelentés, p. 21.

⁶³ Ajánlás 3.13. szakasz

bekezdés j) pont, 96.§ (1) bekezdés b) pont), az eljárási cselekményről kép- és hangfelvételt készíthető,

- **írni-olvasni nem tudó személy** részvételével folytatott eljárási cselekmény esetén folyamatos kép- és hangfelvétel *készítése kötelező* (41/2018. (VII. 11.) ORFK utasítás 11. pont c) alpont),
- **hivatalból, a nyomozó hatóság indítványára** is sor kerülhet kép- és hangfelvétel készítésére (41/2018. (VII. 11.) ORFK utasítás 11. pont e) alpontja), ez adott esetben érintheti a sérülékenységi esetköröket is,
- generális szabályként az eljárási cselekményről folyamatos hangfelvételt vagy kép- és hangfelvételt kell készíteni, **ha a terhelt, a védő vagy a sértett** ezt a költségek egyidejű előlegezésével **indítványozza** (Be. 358. § (4) bekezdés) **Pozitív fejleményként** rögzíthető, hogy míg korábban a RobotZsaru NEO iratmintatárában rögzített jogokról való tájékoztatónak – melyet a nyomozó hatóság tagja a kihallgatás kezdetén felolvas – nem volt része a kép- és hangrögzítés lehetőségéről való tájékoztatás, a közérdekű adatigénylésünkre válaszként hozzánk eljuttatott szöveg már tartalmazza azt.⁶⁴

A magyar jog szerint tehát abban az esetben kötelező kép- és hangfelvétel készítése, ha a terhelt a tizennegyedik életévét nem töltötte be, vagy nem tud írni-olvasni.

Bár az ORFK-hoz benyújtott **közérdekű adatigénylésünkben** kérdéseket tettünk fel a kép- és hangfelvételek készítésnek sérülékenységi szerinti (és egyéb szempontokon alapuló) megoszlásáról, nem kaptunk e kérdésekre érdemi információt, csupán azt a választ kaptuk, hogy a rendőrség adatokkal nem rendelkezik. Annyit ugyanakkor megtudtunk, hogy országosan összesen 402 olyan kihallgatásra használt helyiség van, amelyben kép- és hangfelvétel rögzíthető,⁶⁵ valamint részletes adatokat kaptunk ezek területi megoszlásáról.⁶⁶

Az ORFK adatszolgáltatásából az is kiderült, hogy a magyar rendőrség 20 fogdával, valamint 596 előállító egységgel/helyiséggel rendelkezik, melyek közül az összes fogda és az előállító egységek/helyiségek több mint kétharmada, 405 helyiség van felszerelve a távkihallgatásokra és a személyes eljárási cselekmények rögzítésére alkalmas technológiával. Ez a szám a korábbi évekhez képest növekedést mutatnak: korábbi kutatásunk szerint 2017. szeptember 1-jén országosan 25, 2018. szeptember 1-jén országosan 202 olyan helyiség volt, amelyben a kihallgatás – az akkor frissen hatályba lépett Be.-ben előírt módon –, kép- és hangfelvétellel rögzíthető. 2018. szeptember 1-jén minden megyében rendelkezésre állt már legalább öt olyan helyiség, amelyben a kihallgatás az előírt módon

⁶⁴ Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

⁶⁵ Az egyes büntetőeljárási cselekményekre és a büntetőeljárásban részt vevő személyekre vonatkozó szabályokról szóló 12/2018. (VI. 12.) IM rendelet tartalmazza a hangfelvétel és a kép- és hangfelvétel készítésére vonatkozó részletes szabályokat és határozza meg a technikai követelményeket. A különleges bánásmódot igénylő személy részvételét igénylő eljárási cselekmény elvégzésére szolgáló rendőrségi helyiség kialakításáról, működtetéséről és a használata ellenőrzéséről szóló 13/2018. (VI. 12.) IM rendelet határozza meg a követelményeket azon rendőrségi helyiségek vonatkozásában, amelyekben a különleges bánásmódot igénylő terheltek kép- és hangfelvétel útján rögzített kihallgatása lefolytatandó.

⁶⁶ A részletes adatokat az ORFK 29000-197/37-22/2025.KOZA ikt.sz. válasza tartalmazza a Magyar Helsinki Bizottság közérdekű adatigénylésére, melyek itt elérhetők:

https://kimittud.hu/request/26982/response/38406/attach/3/1.mell%20klet%20signed.pdf?cookie_passthrou gh=1

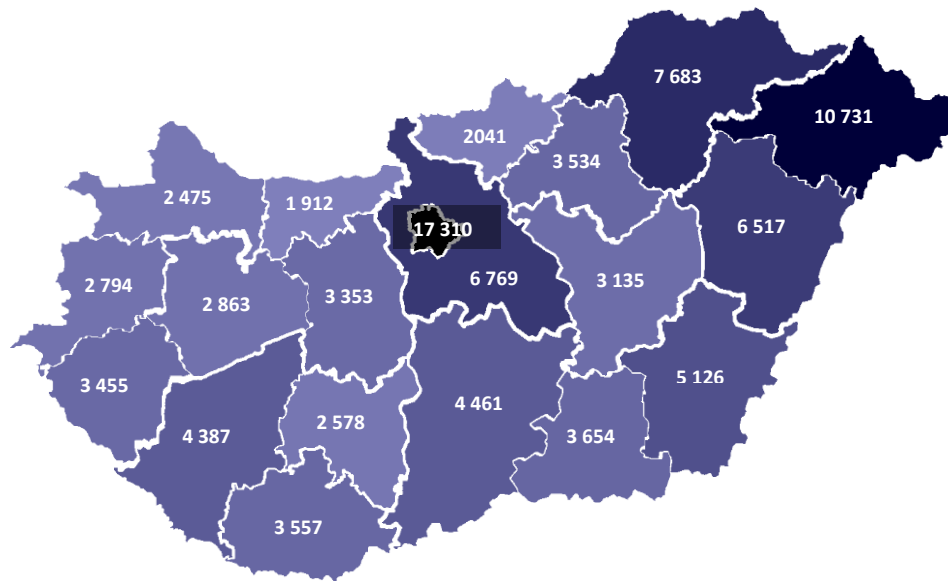
Ugyanígy 2025. március végén továbbá összesen 366 testkamera állt a rendelkezésre, ezek vármegyék szerinti megoszlása ugyanakkor jelentős szórást mutat. Az ORFK adatai és saját számításaink alapján térképeken ábráztuk a testkamerák megoszlását és a bűncselekmények átlagos földrajzi megoszlását.

Map of the Czech Republic showing the percentage of the population aged 65 and over in each administrative region. The map uses a color scale from light grey (0%) to dark blue (13%).

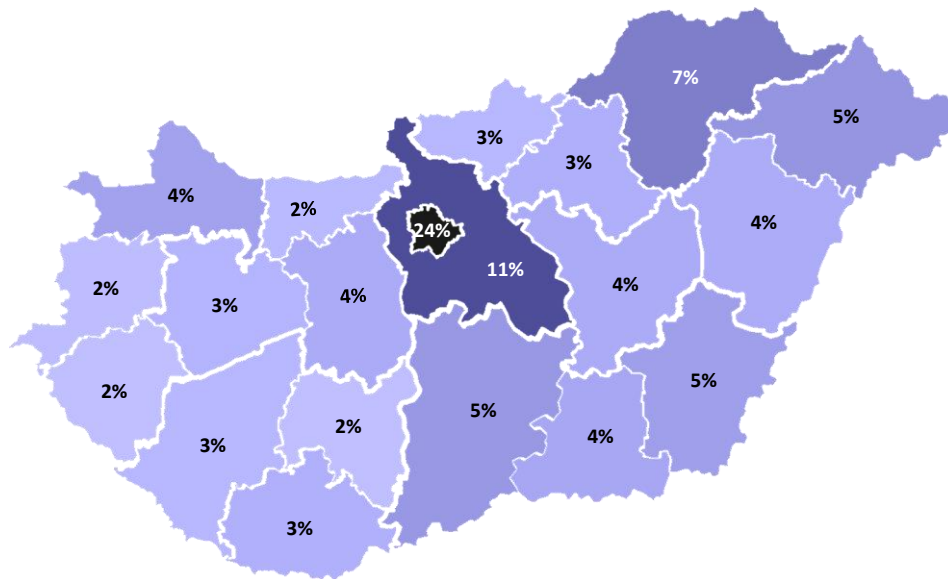
Region	Percentage (%)
North-West	1%
North	2%
North-East	1%
East	1%
South-East	1%
South	3%
West	1%
Central-West	7%
Central	6%
Central-East	9%
South-East (Dark Blue)	10%
Central-East (Dark Blue)	9%
Central (Dark Blue)	8%
Central (Light Blue)	7%
Central (Dark Blue)	13%
North (Light Grey)	0%

⁶⁷ Az ORFK 29000-197/5-34/2019. ikt.sz. válasza a Magyar Helsinki Bizottság közérdekű adatigénylésére, 2019. február 8. Hivatkozik rá: [ProCam magyar országjelentés](#), p. 14.

2. térkép: Közrendvédelmi szolgálati ág, összes szolgálatba vezényelt átlagos létszám (fő) 2025 első tíz hónapjában (forrás: police.hu)

3. térkép: A bűncselekmények átlagos földrajzi megoszlása 2021 és 2024 között (forrás: [KSH](#))

A CPT jelentésében leírta, hogy bár rendelkezésre állnak a kép- és hangfelvételek készítésének a technikai feltételei, a delegáció arról kapott tájékoztatást, hogy **a legtöbb kihallgatás általában hang- és képfelvétel készítése nélkül zajlik**, kivéve néhány kiszolgáltatott személy, például gyermekkorú áldozatok, szexuális bűncselekmények áldozatai vagy írástudatlan személyek esetében. Az indoklás szerint az eljáró rendőrök nem bíznak az elektronikus rendszerben, és attól tartanak, hogy a felvételek elvesznek.⁶⁸ A CPT ezen megállapítása egybevág azzal a korábbi kutatási tapasztalatunkkal, mely szerint a megkérdezett védők egybehangzó véleménye, hogy a rendőrségen nem több, mint az összes kihallgatás 5%-a került hang- és képfelvételre rögzítésre. A tapasztalataik szerint a rendőrség és a bíróság csak akkor rendeli el a kihallgatásról kép- és hangfelvétel készítését, ha arra a Be.-ben előírt

⁶⁸ CPT jelentés, CPT/Inf (2024) 36, p. 21.

kötelezettsége van. Azokban az esetekben, melyekben a jogszabály csak lehetőséget ad rá, vagy lehetőség szerint írja elő a kép- és hangfelvétel készítését, az eljáró hatóság rendszerint nem rendel el kép- vagy hangrögzítést.⁶⁹ A kormány a CPT jelentésre adott válaszában azt hangsúlyozta, hogy a távmeghallgatások minden esetben rögzítésre kerülnek (ezt a Be. 125. § (2) bekezdése írja elő), és a távmeghallgatások száma jelentős növekedést mutat évről évre, a 2019-ben rögzített 1 747 eljárási cselekményhez képest, 2020-ban 4 739, 2021-ben 8 091, 2022-ben 8 661, 2023-ban pedig 11 713 esetben alkalmazták a távmeghallgatást és következésképpen ezekről felvétel is készült. Az ORFK-nak megküldött **közérdekű adatigénylésünk** nyomán ugyanakkor nem kaptunk arra a kérdésre választ, hogy a 2024. év során hány alkalommal történt terhelt kihallgatása telekommunikációs eszköz használata útján. A CPT-megállapításaihoz kapcsolódóan fontos kiemelni, hogy a távmeghallgatások rohamos elterjedésével kapcsolatban több, egy nemrégiben lezárt kutatásunk során feltárt szempont is óvatosságra int.⁷⁰ A hazai jogszabályi környezet a fogva lévő terheltek esetében főszabállyá tette a távmeghallgatások alkalmazását, miközben a gyakorlatban **nincs rendszerszintű válasz** arra, hogyan lehet kompenzálni a közvetlenség elvének sérelmét vagy a digitálisan sérülékeny terhelt hátrányait. A DigiRights kutatás megerősítette azt az aggodalmat, hogy a távmeghallgatás **erodálja a közvetlen bizonyítékészlelés lehetőségét**, különösen a nonverbális jelek – testbeszéd, viselkedés, erőviszonyok – értékelését, ami egyes ügyekben (például erőszakos bűncselekményeknél) kulcsfontosságú lenne. A távmeghallgatások eljárási hatásait illetően a DigiRights kutatás rámutatott, hogy **még hang- és képkapcsolat esetén is** sérülhet a terhelt érdemi részvételének lehetősége: a technikai akadályok, a figyelem fenntartásának nehézségei, valamint az ügyvéd és terhelt közötti bizalmas kommunikáció nem biztosítható, ami a védelemhez való jog érvényesülését komolyan hátráltathatja. A kizárólag hangkapcsolattal lebonyolított meghallgatások esetében pedig a résztvevők egybehangzó álláspontja szerint még kevesebb információ jut el a terhelthez és a hatósághoz, ami különösen aggályos a tisztességes eljárás alapelveinek érvényesülése szempontjából. Ugyanakkor a távmeghallgatások minél gyakoribb alkalmazását erős intézményi nyomás is ösztönzi: a büntetés-végrehajtásnak már a pandémia előtt is kifejezett érdeke volt a személyszállítások csökkentése, ami miatt a bíróságok felé is megjelent az az intézményi elvárás, hogy indokolják, ha nem távmeghallgatás útján hallgatják meg a terhelteket – ez a gyakorlat a DigiRights kutatásban részt vevő szakemberek szerint aggályos. A távmeghallgatások rendszerszintű terjedésére vonatkozó adatok alapján (2019 és 2023 között több mint **hatszoros növekedés**) szintén látható, hogy a gyakorlat gyorsabban bővül, mint ahogyan az eljárási garanciák képesek lennének azt követni.⁷¹ Mindezek alapján a CPT által jelzett problémák – a rögzítések hiánya, a bizonytalanság az elektronikus rendszerek működésében – nem elszigetelt jelenségek, hanem egy szélesebb rendszerbeli mintázatba illeszkednek, amelyben **a technológiai megoldások alkalmazása gyakran megelőzi a jogállami büntetőjogi garanciák megfelelő megvalósulását**.

Az ügyvédek korábbi tapasztalatai és a CPT újabb jelentése is megerősíti tehát azt a szabályozási hiányosságot, hogy a **rendőrség jellemzően csak azokban az esetekben rendeli el a kihallgatások kép- és hangfelvétel útján történő rögzítését, ha azt a jogszabályok kötelezően előírják, ez pedig nem fedi le a sérülékenységet valamennyi esetkörét**. Problémát jelent emellett az is, hogy – a kifejezett

⁶⁹ [ProCam magyar országjelentés](#), pp. 17-18.

⁷⁰ A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra (2022-2025), DigiRights (a továbbiakban [DigiRights kutatás](#)). A projektet az Európai Unió Igazságszolgáltatási Programja tette lehetővé. Projekt száma: 101056667.

⁷¹ Magyar Helsinki Bizottság (2025). [A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra Magyarországon. Javaslatok](#). pp. 2-7, 10-11.

jogszabályi előírások⁷² ellenére – a korábbi kutatásunk szerint mind a védők, mind az ügyészek tapasztalata az, hogy a felvétel hiányának nincs következménye a bizonyítékok felhasználhatóságára nézve – a **kihallgatáson szerzett információk abban az esetben is felhasználhatóak bizonyítékként, ha kötelező lett volna a kép- és hangfelvétel készítése.**⁷³

4.2. A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog

A tolmácsolás kulcsfontosságú a sérülékeny személyek széles köre számára: **a magyar nyelvet nem ismerő** terheltek mellett azon krízishelyzetben lévő személyek számára is, akik **hallásuk vagy beszédük akadályozottsága** miatt nem képesek megérteni, követni az eljárás menetét.⁷⁴

A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló irányelv előírja, hogy a büntetőeljárás nyelvét nem értő vagy nem beszélő terheltek számára biztosítsák **ingyenesen** a tolmácsolást a rendőrségi kihallgatások, a jogi képviselőjükkel való kommunikáció, valamint a bírósági tárgyalás során.⁷⁵

Az Irányelv előírja továbbá, hogy a terheltek kapják meg **mindazon iratok írásbeli fordítását**, amelyek lényegesek annak biztosításához, hogy képesek legyenek gyakorolni a védelemhez való jogukat, beleértve a szabadságelvonásról szóló határozatokat, a vádiratot, az ítéletet, és bármely egyéb lényeges iratot. Ezek a jogok és kötelezettségek az európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló eljárásokra is vonatkoznak.⁷⁶

Míg a **fordítás kapcsán lehetőség van a jogról való lemondásra** – feltéve, hogy a gyanúsított vagy vádlott előzetes jogi tanácsot kapott, vagy más módon teljes körű ismeretet szerzett a fordításhoz való jogról való lemondás következményeiről –, **a tolmácsolás kapcsán nincs lehetőség erre.** A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy amikor szükséges, a tolmácsolás és a fordítás elérhető legyen, és a tolmácsolás kapcsán biztosítaniuk kell, hogy egy **eljárás vagy mechanizmus** álljon rendelkezésre **annak megállapítására, hogy a gyanúsítottak vagy a vádlottak beszélnek-e és értik-e a büntetőeljárás nyelvét**, és szükségük van-e tolmács segítségére.⁷⁷

A tolmácsoláshoz való jog – amint fentebb már jeleztük – nem korlátozódik azokra, akik azért nem beszélnek vagy értik az eljárás nyelvét, mert az eljárás nem azon a nyelven zajlik, amit elsődlegesen (vagy egyetlenként) használnak, hanem kiterjed azokra is, akik **hallásukban vagy beszédükben akadályozottak.**⁷⁸ A tagállamoknak konkrét intézkedéseket kell hozniuk annak biztosítása érdekében, hogy a tolmácsolás és a fordítás **minősége** elégséges legyen a tisztességes eljárás garantálásához, és ennek előmozdítása érdekében törekedniük kell arra, hogy létrehozzák a megfelelő képesítéssel rendelkező független fordítók és tolmácsok nyilvántartását vagy nyilvántartásait.⁷⁹

A gyanúsítottaknak és vádlottaknak a nemzeti jog szerinti eljárásokkal összhangban joguk kell, hogy legyen **megtámadni** azt a határozatot, amely megállapítja, hogy nincs szükség tolmácsolásra vagy az

⁷² A Be. 167. § (5) bekezdése szerint nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközökből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság, illetve bármely, egyéb hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők büntetőeljárás jogainak lényeges sérelmével szerzett meg.

⁷³ [ProCam magyar országjelentés](#), p. 21.

⁷⁴ Tolmácsolásról szóló irányelv 2. cikk (3) bekezdés

⁷⁵ Tolmácsolásról szóló irányelv 2. cikk (1) bekezdés

⁷⁶ Tolmácsolásról szóló irányelv 3. cikk

⁷⁷ Tolmácsolásról szóló irányelv 2. cikk (4) bekezdés

⁷⁸ Tolmácsolásról szóló irányelv 2. cikk (3) bekezdés

⁷⁹ Tolmácsolásról szóló irányelv 5. cikk

iratok lefordítására, illetve lehetőségük kell, hogy legyen **panasztételre a tolmácsolás vagy a fordítás minősége kapcsán.**⁸⁰

A magyar jogi szabályozás alapvetően megfelel a tolmácsolásról szóló irányelv 2. cikk (1) bekezdésében foglaltaknak, mivel **a jogszabályok biztosítják az anyanyelv, a nemzetiségi nyelv, illetve a terhelt által ismert más nyelv használatához való jogot a büntetőeljárás során, ahogy a jelnyelvi tolmács igénybevételét is.**⁸¹ A Be. továbbá azok számára is lehetővé teszi a jelnyelvi tolmács igénybevételét, akik nem esnek a hallássérült, siketvak vagy beszéd fogyatékos kategóriákba, de **más okból nem képesek kommunikálni, vagy abban súlyos fokban korlátozottak.** Ilyen esetben az érintettet jelnyelvi tolmács közreműködésével kell kihallgatni vagy a kommunikációt más megfelelő módon kell biztosítani.⁸² A bírói gyakorlat is megerősíti, hogy a súlyos fokban kommunikációképtelen terhelt a beszéd fogyatékosslal esik egy tekintet alá, ezért kihallgatása csak szakember (tolmács) közreműködésével törvényes (BH2016. 111.).

Ugyanakkor nagyságrendileg sincs képünk arról, hogy a gyakorlatban miként oszlik meg a tolmácsolás az egyes esetekörök között. Az arra vonatkozó **adatigénylésünkre**, hogy 2024-ben hány alkalommal hallgattak meg külföldi állampolgárságú terheltet, nem kaptunk választ az ORFK-tól. Nem kaptunk továbbá választ arra sem, hogy összesen hány esetben rendeltek ki tolmácsot, jelnyelvi tolmácsot és/vagy szakfordítót, illetve más, a kommunikációt más módon segítő szakembert az egyes eljárásokban, és ez hogyan oszlik meg a sérülékenységi egyes esetekörök között (a) a magyar nyelv nem értése miatti eset, b) jelnyelvi tolmács kirendelése (a terhelt fogyatékosága (azaz hallássérültség, siketvak, beszéd fogyatékos mivolta) miatt, továbbá azért, mert c) a terhelt más okból nem képes kommunikálni, vagy abban súlyos fokban korlátozott). Hasonlóképpen, bár a Be. lehetővé teszi, hogy a beszéd fogyatékos terhelt – kérésére – a kihallgatás helyett írásban tegyen vallomást (Be. 78.§ (5) bekezdés), nem kaptunk választ az ORFK-tól arra a kérdésre, hogy a 2024-es évben erre hány alkalommal került sor.

A korábbi tapasztalatok alapján a gyakorlatban problémát okoz, hogy **a kihallgatás előtt gyakran elmarad a tolmács bevonása az eljárásba**, hiába végez már ekkor eljárási cselekményeket a rendőrség, ami aláássa az eljárási jogok érvényesülését.⁸³ Az arra vonatkozó **közérdekű adatigénylésünkre**, hogy a 2024. évben hány esetben került sor arra, hogy már az első kihallgatást megelőzően tolmácsot rendeltek ki az eljárásban, azt a választ kaptuk az ORFK-tól, hogy **a rendőrség az igényelt adatokkal nem rendelkezik.**

A **CPT 2023-as látogatásáról készült jelentése** mindazonáltal rögzíti, hogy egyrészt a rendőrök törekedtek arra, hogy gyorsan tolmácsot szerezzenek olyan esetben, amikor külföldi állampolgárok elfogására került sor, másrészt viszont több általuk megkérdezett külföldi terhelt is azt állította, hogy úgy kellett aláírnia dokumentumokat, hogy azok tartalmát senki nem magyarázta el nekik.⁸⁴

A Be. szerint a tolmács részvétele az eljárási cselekményeken **telekommunikációs eszköz útján** is biztosítható.⁸⁵ Ez elősegítheti, hogy az olyan ritkább nyelvet beszélő terheltek esetében is legyen tolmácsolás az eljárási cselekményeken, amelyeket kevesebb tolmács ismer, illetve ne húzódjon el az

⁸⁰ Tolmácsolásról szóló irányelv 2. cikk (5) bekezdés, 3. cikk (5) bekezdés

⁸¹ Be. 8. §, 78. §, Nyer. 47.§ (1)

⁸² Be. 78. § 6) bekezdés

⁸³ [IPC2 kutatás](#), pp. 43-44.

⁸⁴ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 36. pont

⁸⁵ Be. 120. § (3) bekezdés

eljárás a tolmácsihiány miatt. A tolmácsolás telekommunikációs eszköz útján történő biztosítását érintő egyik kérdésünkre sem kaptunk választ az ORFK-nak benyújtott közérdekű adatigénylésben. A DigiRights kutatás eredményei ugyanakkor arra mutatnak rá, hogy bár logisztikai, gyakorlati problémákat megoldhat **a tolmácsolás távmeghallgatáson keresztüli biztosítása, az számos, a tisztességes eljárást veszélyeztető kockázatot hordoz.** A kutatás több olyan technikai és eljárásjogi hiányosságot tárt fel, amelyeket a jelenlegi szabályozás nem kezel megfelelően: a távmeghallgatáson keresztüli tolmácsolás hatékonyságát gyakran **rossz hangminőség,** illetve a **szinkrontolmácsolás lehetőségének hiánya** akadályozza. A terhelt és a védő közötti bizalmas kommunikáció biztosítása is problémás, hiszen, ha a tolmács a terhelttől és a védőtől is elkülönített helyszínen tartózkodik, a bizalmas közlés megfelelő tolmácsolása megnehezedik, illetve ellehetetlenül. A kutatásban megkérdezett szakemberek szerint a tolmács személyes jelenléte sok esetben nélkülözhetetlen lenne, mert a távmeghallgatáson keresztüli kommunikáció csorbítja a megértést és rontja az interakció minőségét; a megkérdezett tolmács kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy a terhelt mellett lenne a legnagyobb szükség a jelenlétére – jellemzően a bv. intézetben elkülönített helyszínen –, mert ez biztosítja a gördülékeny kommunikációt és a terhelt tényleges részvételét az eljárásban. A DigiRights projekt keretében megvalósított szakmai esemény résztvevői továbbá arról számoltak be, hogy a tolmácsolás minősége gyakran nem megfelelő, és a hibás tolmácsolás a külföldi terhelt számára súlyos eljárásjogi jogsérelmeket okozhat. A kutatás összességében arra a következtetésre jutott, hogy a távmeghallgatások gyors bővülése mellett **nincsenek rendszerszintű megoldási kísérletek** a tolmácsolásból fakadó hátrányok kompenzálására – a technikai minimumkövetelmények, a tolmács jelenlétének szabályai, valamint a digitálisan sérülékeny terheltek igényeire vonatkozó garanciák jelenleg nem megfelelően szabályozottak. A DigiRights kutatásban részt vevő szakemberek egyetértettek abban, hogy mindez a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését képes veszélyeztetni.⁸⁶

A tolmácsolásról szóló irányelv 2. cikk (3) bekezdésének való megfelelés érdekében a szabályozás kifejezetten biztosítja **a nyomozó hatóság által kirendelt tolmácsot a védővel való konzultációhoz** a fogva tartott terheltek számára, illetve a szabadlábon levő terheltek esetében azt előírva, hogy az eljárási cselekményt megelőzően vagy azt követően a nyomozó hatóság által kirendelt tolmács segítségével kommunikálhatnak védőjükkel (Nyer. 141. §). **A saját tolmács igénybevételét ugyanakkor a jogszabályok nem biztosítják** azok számára sem, akik egyébként ezt megengedhetnék maguknak. A korábbi kutatásunkban részt vevő ügyvédek úgy nyilatkoztak, hogy „*ha az ügyvéd a saját nyelvtudására támaszkodva le tudja bonyolítani a konzultációt, jellemzően ezt választja, mert „tart” attól, hogy a hatóság által kirendelt tolmács fordítson a kihallgatáson is és a konzultáció során is. A védői konzultáción ugyanis olyan többletinformációkhoz jut, amelyek befolyásolhatják a fordítás „árnyalását” és ezt senki nem is tudja ellenőrizni. Emellett „nem könnyű átverni a rendőrségen, ha a védő maga kíván tolmácsot vinni a gyanúsítottal való konzultációra” – mondta az egyik interjúalany. Egy másik válaszadó azt is problémásnak találta, hogy a tolmácsokat a rendőrség rendeli ki és fizeti, így a tolmácsok strukturálisan kötődnek a hatósághoz, ami alááshatja a függetlenségüket.*”⁸⁷

Amint arra a korábbi elemzésünkben rámutattunk, szemben a tolmácsolásról szóló irányelv 2. cikk (4) bekezdésében foglaltakkal, **sem a Be., sem annak végrehajtási rendeletei nem határoznak meg**

⁸⁶ Magyar Helsinki Bizottság (2025). [A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra Magyarországon. Javaslatok.](#) pp. 7., 11-13.

⁸⁷ [IPC2 kutatás](#), p.41

semmilyen eljárást vagy mechanizmust „annak megállapítására, hogy a gyanúsítottak vagy a vádlottak beszélnek-e és értik-e a büntetőeljárás nyelvét, és szükségük van-e tolmács segítségére”, és a gyakorlatban sem alakult ki ilyen „mérce”.⁸⁸ Közérdekű adatigénylésünkben ezért rákérdeztünk: milyen módszerrel állapítják azt meg, hogy a gyanúsítottak vagy a vádlottak beszélnek-e és értik-e a büntetőeljárás nyelvét, és szükségük van-e tolmács segítségére; van-e erre bármilyen jogszabályban vagy közjogi szervezetszabályozó eszközben vagy módszertani útmutatóban (vagy bármely hasonló rendeltetésű dokumentumban) megjelenő iránymutatás? A kapott válasz csupán a Be. és a Nyer. vonatkozó rendelkezéseire utalt vissza, egyéb érdemi információt nem tartalmazott, azaz ebből az a következtetés adódik, hogy **erre nézve a rendőrségnek nincsen kidolgozott módszertana**.⁸⁹ Ez annál is inkább problémásnak tűnik, mert **az általunk megkérdezett civil és szakmai szervezetek tapasztalati szerint** annak a felismerése, hogy a terheltek külföldiek, a percepció skála élvonalában helyezkedik el más sérülékeny csoportokhoz képest, az mégis mindössze 3,2 az 5 fokozatú skálán, ami éppen azt jelenti, hogy kicsit gyakoribb, mint „néha”, de még mindig messze van a 4-el jelölt „gyakori” szinttől. Még alacsonyabb (3,14) a percepció átlag az érzékszervi fogyatékoságban érintett (hallássérült, siketvak, vak, beszéd fogyatékos) személyek esetében.

A tapasztalatok szerint korábban jellemző volt, hogy egyszerűen a terhelt állampolgársága alapján állapítják meg a tolmácsolás nyelvét, és hogy a magyarul kicsit is beszélő terheltnek nem rendelnek ki tolmácsot.⁹⁰ A Nyer. szerint ugyanakkor, ha a büntetőeljárásban részt vevő személy nem magyar anyanyelvű, kérelmére tolmácsot akkor is ki kell rendelni, ha ismeri a magyar nyelvet.⁹¹ A korábbi kutatásunk tapasztalatai szerint előfordul az is, hogy a ritka anyanyelvű terheltet megpróbálják meggyőzni a rendőrség munkatársai, hogy fogadja el az angol nyelvű tolmácsolást.⁹² **Közérdekű adatigénylésünkben** megkíséreltünk választ kapni arra a kérdésre is, hogy 2024-ben hány alkalommal rendeltek ki a terhelt anyanyelve szerinti tolmácsot, és hány alkalommal került sor a Be. 78. § (2) szerint a terhelt által ismertként megjelölt más nyelvű tolmács kirendelésére, a válasz értelmében azonban a rendőrség az igényelt adatokkal nem rendelkezik.⁹³

A Be. a „kézbesítendő ügyiratok” **lefordítását** követeli meg,⁹⁴ ami alapvetően megfelel a tolmácsolásról szóló irányelv 3. cikk (1) és (2) bekezdéseinek, de mindeközben nem ad lehetőséget arra, hogy a terheltek vagy védőik kérelmet nyújtsanak be egyéb iratok lefordítására, arra tekintettel, hogy azok álláspontjuk szerint lényegesnek minősülnek, ami ellentétes a tolmácsolásról szóló 3. cikk (3) bekezdésével. A Be. továbbá kifejezetten kimondja mind a vádirat, mind az ítélet és az ügydöntő végzés tekintetében, hogy azoknak **csak az adott terheltre vonatkozó részét kell az eljárásban addig használt nyelvre lefordítani**.⁹⁵ Ez azt eredményezi, hogy a rászoruló terheltek, akik nem engedhetik meg maguknak, hogy fizessenek azoknak az iratoknak a lefordításáért, amelyek lefordításáról az állami hatóságok nem kötelesek gondoskodni, lényegesen hátrányosabb helyzetben vannak a tehetősebb

⁸⁸ [IPC2 kutatás](#), p.35.

⁸⁹ Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

⁹⁰ [IPC2 kutatás](#), p.35.

⁹¹ Nyer. 47. § (1) bekezdés

⁹² [IPC2 kutatás](#), p.44.

⁹³ Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

⁹⁴ Be. 78.§ (7)-(8) bekezdés

⁹⁵ Be. 423. § (2) bekezdés, 455. § (6) bekezdés

terheltekhez képest. Komoly probléma továbbá az interjúalanyok szerint, hogy lassan készülnek el a fordítások.⁹⁶

A tolmácsolásról szóló irányelv 4. cikkével összhangban a Be. értelmében **a terheltek mentesülnek a nyelvhasználatukkal kapcsolatos költségek viselése alól**, az eljárás kimenetelétől függetlenül.⁹⁷

A tolmácsolásról szóló irányelv rögzíti a terheltek jogát **a tolmácsolás/ fordítás szükségtelenségét megállapító határozat** megtámadásához vagy ahhoz, hogy panaszt tegyenek, ha a tolmácsolás/fordítás minősége nem elégséges a tisztességes eljárás érvényesüléséhez. A Be. rendszerében ugyanakkor **nem hoznak külön határozatot a tolmácsolás vagy a fordítás szükségtelenségéről**, így nem érvényesülnek a fent jelzett határozat megtámadásához való jog.

Ami a minőséggel kapcsolatos panasztétel lehetőségét illeti, a Be. nem írja elő kifejezetten, hogy a terheltek panaszt tehetnek, ha a tolmácsolás, illetve a fordítás minősége nem elégséges, azonban rögzíti, hogy a tolmács közreműködésével folytatott eljárási cselekményen jelenlévők a tolmácsolás nem megfelelő minősége miatt **más tolmács kirendelését indítványozhatják**.⁹⁸ Emellett továbbá nincs jogszabályi akadálya annak, hogy a védő indítványozza, hogy a gyanúsítottat folytatódólagosan hallgassák ki, új tolmács kirendelése mellett. A tolmácsolás minőségével kapcsolatos, a sérülékeny terhelteket érintő problémát vetett fel a **H.Z. kontra Magyarország ügy** (28973/11), amelyben az Emberi Jogok Európai Bíróságának arról kellett állást foglaltatnia, hogy összeegyeztethető-e az Egyezmény 5. cikkével 2. (amely szerint „minden letartóztatott személyt haladéktalanul tájékoztatni kell az általa értett nyelven letartóztatása okairól és az ellene felhozott vádról”) a nyomozó hatóság azon eljárása, hogy a siketnéma, értelmi fogyatékossgal élő, írni és olvasni nem tudó, a hivatalos jelnyelvet nem ismerő gyanúsítottat olyan jelnyelvi tolmács közreműködésével hallgatta ki, akit ő nem értett. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy ebben a helyzetben elvárható lett volna, hogy a nyomozóhatóság próbáljon ésszerű keretek között alkalmazkodni a terhelt speciális helyzetéhez, és az eljárásba, ha nem is tolmácsként, de valamilyen módon bevonja a panaszos anyját, aki lényegében egyedülként értette a fia által használt speciális jelnyelvet. Bár erre az esetre a korábbi szabályozás hatálya alatt került sor, felhívja a figyelmet az egyéniesítés követelményére.

Az arra vonatkozó közérdekű adatigénylésünkre, hogy milyen módszertant alkalmaznak **a tolmácsolás minőségének** a meghatározására, a következő választ kaptuk az ORFK-tól: *„Amennyiben tolmács igénybevételére kerül sor, úgy az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyv tartalmazza a büntetőeljárásban részt vevő személy nyilatkozatát arról, hogy a tolmácsolást megértette-e. A büntetőeljárásban részt vevő személy figyelmeztetése megtörténik arra vonatkozóan is, hogy a tolmácsolás nem megfelelő minősége miatt más tolmács kirendelését indítványozhatja. A figyelmeztetés tényét, valamint a figyelmeztetésre adott választ jegyzőkönyvezni kell. A nyomozó hatóság lehetőség szerint a tolmács igénybevétele nélkül is meggyőződik arról, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy a tolmácsolást megértette-e.”* Arra a kérdésre ugyanakkor, hogy a 2024. évben hány alkalommal került sor a tolmácsolás minősége miatt új tolmács kirendelésének az indítványozására a Be. 201.§ (4) bekezdésében foglaltakra figyelemmel, nem kaptunk érdemi választ az ORFK-tól.⁹⁹

⁹⁶ [IPC2 kutatás](#), p. 44.

⁹⁷ Be 576. § (1) bekezdés b) pont

⁹⁸ Be. 201.§ (4) bekezdés

⁹⁹ Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

Amint arra a korábbi elemzésünkben rámutattunk, a gyakorlatban a Be. azon rendelkezése,¹⁰⁰ amely szerint, ha nem lehetséges a jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelő személy igénybevétele tolmácsként, illetve fordítóként, akkor „**kellő nyelvismerettel rendelkező más személy**” is kirendelhető, **problémákat okozhat a tolmácsolás és a fordítás minősége kapcsán**, hiszen – további feltétel hiányában – így nem megfelelő nyelvismerettel rendelkező személy is könnyen kirendelhető. Nincs továbbá formális minőségbiztosítási rendszer sem.¹⁰¹ Közérdekű adatigénylésünkben rákérdeztünk arra, hogy milyen módon bizonyosodnak meg arról, hogy az eseti tolmácsként kirendelendő személy „megfelelő nyelvismerettel” rendelkezik-e; valamint, hogy van-e erre bármilyen jogszabályban vagy közjogi szervezetszabályozó eszközben vagy módszertani útmutatóban (vagy bármely hasonló rendeltetésű dokumentumban) megjelenő iránymutatás, és az hozzáférhető-e a nyilvánosság számára. Erre a kérdésre mindössze azt a választ kaptuk, hogy az eseti tolmács közreműködése kapcsán is az általános jogelvek és figyelmeztetések érvényesek, amelyekről a tolmácsolás minősége kapcsán tájékoztattak (ld. előző bekezdés).¹⁰²

A korábbi kutatásunkban megkérdezettek a fordítások minőségét jobbra értékelték a tolmácsolás minőségénél: a legtöbb válaszadó a tolmácsolás minőségét egy ötfokú skálán közepesre értékelte, míg a fordítás minőségét a legtöbb interjúalany megfelelőnek találta.¹⁰³

4.3. A védőhöz és az anyagi rászorultságtól függően ingyenes jogi segítséghez való hozzáférés joga

A sérülékeny személyek számára kiemelten fontos, hogy ügyvéd őrködjön az eljárás törvényessége felett, és biztosítsa, hogy valamennyi eljárási jogosultságuk maradéktalanul érvényesüljön, és erre anyagi rászorultságuk esetén térítésmentesen kerülhessen sor.

Az ügyvédi segítségről szóló irányelv az **ügyvédi segítség** igénybevételéhez való jogot, a **harmadik személynek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához és a harmadik személlyel való kommunikációhoz való jogot**, valamint (amennyiben az releváns) a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogot fedi le. A költségmentességről szóló irányelv célja ügyvédi segítségnyújtás igénybevételéhez való jog hatékony érvényesülésének biztosítása egy, a **tagállamok által finanszírozott ügyvéd általi segítségnyújtás** révén, a büntetőeljárás során a gyanúsítottak vagy a vádlottak, valamint az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárások hatálya alatt álló keresett személyek számára.

4.3.1. Az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak ügyvédi segítséget vehessenek igénybe abban az időpontban és olyan módon, hogy az érintett személy a gyakorlatban hatékonyan érvényesíthesse a védelemhez való jogát.¹⁰⁴ Az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogot késedelem nélkül biztosítani kell a gyanúsított és a vádlott számára, **az alábbi időpontok közül a legkorábbiiban**: a) a rendőrség vagy egyéb bűnüldöző vagy igazságügyi hatóság általi **kihallgatásának megkezdését megelőzően**; b) bármely nyomozó vagy más illetékes hatóság által **bármely nyomozási vagy más bizonyításfelvételi cselekmény lefolytatásakor**; c) a **szabadságelvonás megkezdését**

¹⁰⁰ Be. 201.§ (1) bekezdés

¹⁰¹ [IPC2 kutatás](#), p.45.

¹⁰² Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

¹⁰³ [IPC2 kutatás](#), p.43.

¹⁰⁴ Ügyvédi segítségről szóló irányelv 3. cikk

követően indokolatlan késedelem nélkül; és d) amennyiben büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező bíróságra idézték be, az említett **bíróság előtti megjelenés előtt** kellő időben.¹⁰⁵

Az ügyvédi segítségről szóló irányelv kifejezetten kimondja, hogy a gyanúsítottak és a vádlottnak joga kell, hogy legyen arra, hogy az az őt képviselő **ügyvéddel négy szemközt** kommunikáljon bármilyen kihallgatás megkezdését megelőzően; arra, hogy **ügyvédje jelen legyen, és hatékonyan részt vegyen a kihallgatáson**; továbbá arra, hogy az ügyvédje jelen legyen legalább az irányelv által meghatározott **nyomozási vagy bizonyításfelvételi cselekményeknél** (felismerésre bemutatás, szembesítések, a bűncselekmény rekonstruálása), amennyiben azokat a nemzeti jog előírja, és amennyiben a gyanúsítottak vagy a vádlottnak azokon jelen kell lennie vagy jelen lehet.¹⁰⁶

Az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról **le lehet mondani, de csak a kötelező ügyvédi jelenlétet vagy segítségnyújtást előíró nemzeti jogi rendelkezések sérelme nélkül**. Ahhoz, hogy a jogról való lemondás érvényes legyen, a gyanúsított vagy vádlott egyszerű és közérthető nyelven – akár írásban, akár szóban – egyértelmű és kellő tájékoztatást kell kapjon az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog tartalmáról és az arról való lemondás lehetséges következményeiről. A jogról való lemondásnak önkéntesnek és egyértelműnek kell lennie.¹⁰⁷ A tolmácsolásról szóló irányelvtől eltérően az ügyvédi segítségről szóló irányelv nem rendelkezik a jogi segítség nyújtásával kapcsolatban a minőségbiztosításról, de a költségmentességről szóló irányelv tartalmaz egy rendelkezést a költségmentesség keretében nyújtott jogi szolgáltatás minősége kapcsán (lásd lejjebb). A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a büntetőeljárás alatt álló gyanúsítottak és vádlottak, valamint az európai elfogatóparanccsal kapcsolatos eljárások alatt álló keresett személyek hatékony jogorvoslati joggal rendelkezzenek az irányelv szerinti jogaik megsértése esetén.¹⁰⁸

Az ügyvédi segítségről szóló irányelvben foglalt kötelezettségek teljesítése során **figyelembe kell venni a veszélyeztetett gyanúsítottak és vádlottak sajátos szükségleteit**.¹⁰⁹

4.3.2. Jog egy harmadik személy tájékoztatásához és egy harmadik személlyel való kommunikációhoz

A szabadságelvonással érintett gyanúsítottak és vádlottnak joga kell, hogy legyen arra, hogy **legalább egy általa megnevezett személyt** – például hozzátartozóját vagy munkáltatóját – indokolatlan késedelem nélkül **értesítsék a szabadságelvonásról**. Amennyiben **a gyanúsított vagy vádlott gyermek**, a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyermek feletti szülői felügyeleti jog gyakorlója a lehető leghamarabb tájékoztatást kapjon a szabadságelvonásról és annak indokairól, kivéve, ha ez a gyermek mindenek felett álló érdekeivel ellentétes volna, amely esetben más megfelelő felnőttet kell tájékoztatni. A harmadik személy tájékoztatásához való jog alkalmazásától akkor lehet ideiglenesen eltérni, ha azt az irányelvben meghatározott nyomós okok valamelyike alátámasztja, így, ha sürgősen meg kell akadályozni a valamely személy életét, szabadságát vagy testi épségét fenyegető, súlyosan hátrányos következmények bekövetkeztét, vagy ha sürgősen meg kell előzni egy olyan helyzetet, amely a büntetőeljárást érdemben veszélyeztethetné.¹¹⁰

¹⁰⁵ Ügyvédi segítségről szóló irányelv 3. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁶ Ügyvédi segítségről szóló irányelv 3. cikk (3) bekezdés

¹⁰⁷ Ügyvédi segítségről szóló irányelv 9. cikk

¹⁰⁸ Ügyvédi segítségről szóló irányelv (50) preambulumbekkezdés

¹⁰⁹ Ügyvédi segítségről szóló irányelv 13. cikk

¹¹⁰ Ügyvédi segítségről szóló irányelv 5. cikk

4.3.3. Az ügyvédi segítség igénybevételének költségmentessége

A költségmentességről szóló irányelv értelmében azok a gyanúsítottak és vádlottak, akiket az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról szóló irányelv szerint megillet az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog a büntetőeljárás során, jogosultak kell, hogy legyenek költségmentességre, ha szabadságelvonással érintettek; ha számukra az ügyvédi segítség biztosítását az uniós jog vagy a nemzeti jog előírja; vagy ha a jelenlétük valamely nyomozási vagy bizonyítási cselekményen kötelező vagy megengedett.¹¹¹

A költségmentességhez való jog azokat az európai elfogatóparancs hatálya alatt álló keresett személyeket is megilleti a végrehajtó tagállamban történő letartóztatásuktól fogva, akiknek az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról szóló irányelv szerint joguk van ügyvédi segítség igénybevételére.¹¹² A tagállamoknak lehetőségük van arra, hogy az ún. megalapozottságtól és/vagy az anyagi helyzettől tegyék függővé a költségmentességet, de a megalapozottságot minden esetben fennállónak kell tekinteni akkor, ha az eljárás bármely szakaszában a gyanúsítottat vagy a vádlottat azzal a céllal állítják az illetékes bíróság vagy bíró elé, hogy a fogva tartásáról döntsenek vagy fogva tartják (Irányelv 4. cikk).¹¹³

A tagállamok biztosítják, hogy **a veszélyeztetett gyanúsítottak**, vádlottak, és keresett személyek sajátos szükségleteit ezen irányelv végrehajtása során figyelembe veszik.¹¹⁴

4.3.4. Az ügyvédi segítség igénybevételéhez és a költségmentességhez való jog átültetése magyar jogba

A védelemhez való jogot legmagasabb szintű belső jogforrásként az Alaptörvény rögzíti, amely kimondja, hogy: „A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez.”¹¹⁵ A Be. szintén alapelvént mondja ki a 3. §-ban, **hogy a terheltnek a büntetőeljárás minden szakaszában joga van a hatékony védelemhez.** A terheltnek joga van ahhoz, hogy személyesen védekezzen; hogy a védelem ellátására védő közreműködését vegye igénybe; emellett a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a törvényben meghatározottak szerint védőt biztosít a számára.

A terheltnek tehát **vagy maguk hatalmaznak meg védőt, vagy** – amennyiben a védelem kötelező vagy a terhelt azt indítványozza – **a hatóság rendel ki számukra egyet.**

A Be. 44. § rögzíti a **kötelező védelem** eseteit, amelyek a következők:

- a) a bűncselekményre a törvény **öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztés büntetés kiszabását rendeli,**
- b) a terhelt **személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés hatálya alatt** áll, más ügyben letartóztatás, előzetes kényszergyógykezelés hatálya alatt áll, valamint, ha szabadságvesztést, elzárást vagy javítóintézeti nevelést tölt,

¹¹¹ Költségmentességről szóló irányelv 2. cikk

¹¹² Költségmentességről szóló irányelv 5. cikk

¹¹³ Költségmentességről szóló irányelv 4. cikk

¹¹⁴ Költségmentességről szóló irányelv 9. cikk

¹¹⁵ Alaptörvény, Szabadság és felelősség, XXVIII. cikk (3) bekezdés

- c) a terhelt **hallássérült, siketvak, vak, beszéd fogyatékos, más okból kommunikációképtelen, vagy abban súlyos fokban korlátozott**, továbbá – a beszámítási képességére tekintet nélkül – **kóros elmeállapotú**,
- d) a terhelt **a magyar nyelvet nem ismeri**,
- e) a terhelt egyéb okból nem képes személyesen védekezni,
- f) a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a terhelt indítványára, vagy azért, mert azt egyéb okból szükségesnek tartotta, védőt rendelt ki,
- g) e törvény erről külön rendelkezik.

Az utóbbi esetkör alapján kötelező a védő részvétele például a felülvizsgálati eljárásokban [Be. 655. § (3) bekezdés], **a fiatalkorúak elleni eljárásokban** [Be. 682. § (1) bekezdés], vagy a távollévő terhelttel szembeni eljárásokban [Be. 747. § (6) bekezdés].

A Be. 46. § (1) bekezdése rögzíti, hogy **ha a büntetőeljárásban a védő részvétele kötelező, de a terheltnak nincs meghatalmazott védője**, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság **védőt rendel ki számára**.

A védelemhez való jog érvényesülése szempontjából garanciális jelentősége van annak, hogy a **kirendelt védői rendszer 2018-as reformja** óta a védőként eljáró ügyvéd kijelölése a területi ügyvédi kamara feladata.¹¹⁶ Amint arra a Helsinki Bizottság ügyvédek számára készült kézikönyve is rámutat, az új védőkirendelési és – kijelölési rendszer alapvető célja az volt, hogy a terheltek hatékony védelmet kapjanak a büntetőeljárás során. Míg korábban ez az eljáró hatóság feleadata volt, jelenleg az illetékes területi kamara jelöli ki a védőként eljáró ügyvédet egy automatizált rendszer segítségével. Az új struktúra lehetővé teszi a védők „körforgását”, így annak elkerülését, hogy bizonyos hatóságok a korábbi gyakorlat szerint rendszerint ugyanazt a védőt rendeljék ki az ügyek többségében, így legalábbis lehetőséget teremtve a hatóság és a védő közötti esetleges összefonódásnak, amely a terhelt hatékony védelmét gátolja.¹¹⁷ Ennek a rendszernek a **gyakorlati működésével kapcsolatosan** – a bevezetést követően – a korábbi kutatás feltárt részint a rendszer kezdeti működéséből eredően fennálló kihívásokat és problémákat,¹¹⁸ amelyek egy része azóta is aktuális maradt. A Magyar Helsinki Bizottság megállapításai szerint jelenleg is aktuális probléma, hogy a kirendelt védők díjazása jelentősen elmarad a piaci áraktól, a védői díj nincs arányban sem az ügy összetettségével, sem a védő aktivitásával. Továbbra sincs lehetőség bizonyos, a védelem érdekében szükségszerű tevékenységek megfelelő díjazására, így például az eljárási cselekményekhez kapcsolódó beadványok szerkesztésére, az úton töltött, valamint a terhelttel való kapcsolattartásra fordított időre, illetve az ehhez szükséges utazási költségek elszámolására. További probléma, hogy az automatizált kirendelés – megfelelő informatikai megoldások hiányában – nem garantálja, hogy a kirendelt védő ténylegesen elérhető legyen, ezért sokszor olyan ügyvéd kerül kijelölésre, aki nem tud részt venni az azonnal lefolytatandó eljárási cselekményen. Ilyen esetekben a hatóság helyettes védőt jelöl ki. Ez azzal a veszéllyel járhat, hogy a rendszerbe visszatérhet a korábbi házivédős rendszer, amelyben a hatóságok rendre a velük jó kapcsolatban lévő védőket rendelték ki. A másik oldalon problémát jelent, hogy helyettes védőt csupán egy „alkalomra” lehet kijelölni. Ennek következtében, ha a kijelölt védő huzamosabb ideig nem elérhető (például beteg), a terheltnak egyazon eljárás során több védője is lehet. Jelentős probléma az

¹¹⁶ Be. 46. § (1) bekezdés

¹¹⁷ dr. Bieber, I. – dr. Ivány, B. – dr. Kádár, A. K. (2019). [Ügyvédi Kézikönyv – Hatékony jogi segítségnyújtás a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos eljárásokban](#). (A továbbiakban: Ügyvédi kézikönyv), p. 22.

¹¹⁸ Ügyvédi kézikönyv, pp. 24.-30.

is, hogy a kirendelt védőt nem értesítik automatikusan a terhelt elérhetőségéről. A kirendelt védői tevékenység szakmai színvonalának biztosítása szempontjából pedig problémát jelenthet, hogy kirendelt védő olyan ügyvéd is lehet, aki soha nem foglalkozott büntetőjoggal, és nincs kifejezett speciális képzési kötelezettség sem a kirendelt védők számára.¹¹⁹

A kötelező védelem esetei közül három közvetlenül is érinti a vizsgálati körünkbe tartozó sérülékeny személyek jogait. **Közérdekű adatigénylésünkben** választ szerettünk volna kapni arra, hogy hány alkalommal került sor a nyomozó hatóság által védő kirendelésére olyan okból, hogy (a) a terhelt *hallássérült, siketvak, vak, beszéd fogyatékos, más okból kommunikációképtelen, vagy abban súlyos fokban korlátozott*, továbbá – a beszámítási képességére tekintet nélkül – *kóros elmeállapotú*; (b) a terhelt *a magyar nyelvet nem ismeri*; illetve (c) a terhelt *fiatalkorú*. E kérdéseinkre azt az ORFK azt a választ adta, hogy ebben a bontásban nem rendelkezik a rendőrség adatokkal.¹²⁰

A **kirendelt védő díját az állam előlegezi meg**, amelyet a terhelt főszabály szerint csak abban az esetben nem köteles utóbb bünygi költségként megfizetni, ha az eljárást vele szemben megszüntetik, vagy őt felmentik. A kirendelt védő díja a piaci viszonyokhoz képest rendkívül alacsony, fogva tartott terheltek esetében pedig még alacsonyabb, azonban annak **megfizetése mégis nehézséget jelenthet** a rossz anyagi körülmények között élő terheltek számára.¹²¹ A Be. rögzíti anyagi rászorultság esetére a személyes költségmentesség lehetőségét, „**költségkedvezmény**” elnevezéssel, amelynek engedélyezése esetén a kirendelt védő díját **nemcsak, hogy az állam előlegezi, de viseli is**. A költségkedvezményt a büntetőeljárásban részt vevő személy kérelmére jogszabályban meghatározottak szerint a jogi segítségnyújtó szolgálat engedélyezi.¹²²

A költségmentesség feltételeit külön jogszabály, a jogi segítségnyújtásról szóló törvény rögzíti, amelynek értelmében lényegében az a terhelt tekinthető rászorultnak (és így költségkedvezményre jogosultnak), akinek a rendelkezésre álló **havi nettó jövedelme nem haladja meg az öregségi teljes nyugdíj mindenkor legkisebb összegét, amely 28 500 Ft, azaz kb. 72 euro** (ha egyedülálló, akkor ennek az összegnek a 150%-át), **vagyona pedig nincs**.¹²³ Ahhoz tehát, hogy egy terhelt jogosult legyen személyes költségmentességre, a gyakorlatban jóval a létminimum alatt kell élnie – jól látható tehát, hogy a jelenlegi jogosultsági feltételek mellett könnyen előállhat olyan helyzet, amely alapján a költségmentességre nem jogosult terhelt számára is aránytalan nehézséget jelent még az egyébként rendkívül alacsony összegű kirendelt védői díj megfizetése is.

A költségmentességről szóló irányelv végrehajtásával összefüggésben Magyarországgal szemben kötelezettségzegési eljárás indult 2025 novemberében.¹²⁴ Ennek oka a Bizottság honlapján olvasható

¹¹⁹ Magyar Helsinki Bizottság: [A kirendelt védői rendszert nem szabad a büntető igazságszolgáltatás mostohagyermekékként kezelni](#), 2024. december 16.

¹²⁰ Az ORFK [29000-197/37-22/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 15.

¹²¹ A kirendelt ügyvéd óradíja 2025-ben 7000 Ft (2024. évi XC. törvény Magyarország 2025. évi központi költségvetéséről 69.§ (4) bekezdés); fogva lévő terhelt esetén óránként 4900 Ft (32/2017. (XII. 27.) IM rendelet a pártfogó ügyvéd, az ügygondnok és a kirendelt védő részére megállapítható díjról 7.§ (5a) bekezdés)

¹²² Be. 75. § (1) A terhelt [...] jogai érvényesítésének megkönnyítésére *költségkedvezményben* részesíthető, ha jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt a bünygi költséget vagy annak egy részét nem képes viselni.

76. § A költségkedvezmény a) a terhelt esetén a kirendelt védő díjának és költségeinek állam általi előlegezésére és viselésére [...] terjed ki.; 77. § (1) A költségkedvezményt a büntetőeljárásban részt vevő személy *kérelmére* jogszabályban meghatározottak szerint *a jogi segítségnyújtó szolgálat engedélyezi*.

¹²³ A jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 5.§, 19. §

¹²⁴ [INFR\(2025\)2163](#) sz. kötelezettségzegési eljárás a büntetőeljárás során a gyanúsítottak és vádlottak költségmentességére vonatkozó uniós szabályok (2016/1919 EU Irányelv) helytelen átültetése miatt

tájékoztatás szerint, hogy az irányelv által lefedett személyi körnek nincs maradéktalanul joga költségmentes jogi segítségnyújtásra, valamint a Bizottság problémásnak tekinti azt is, hogy ingyenes védelmet csak az arra jogosult érintett személy kérelmére nyújt az állam. Emellett nem biztosított, hogy a kötelező védelem esetkörei lefedik az irányelvben rögzített esetköröket, és hogy az ingyenes védelem biztosítására indokolatlan késedelem nélkül sor kerül. A Bizottság ezért felszólító levelet küldött Magyarországnak.

A Magyar Helsinki Bizottság egy korábbi „A büntetőeljárás jogok erősítése: az ügyvédhez és a költségmentességhez való jog hatékony implementációja a Stockholmi Program szerint” című, a Bolgár Helsinki Bizottság által koordinált, 2018-ban lezárt projektje keretében végzett kutatásának (a továbbiakban: *BHC-kutatás*) eredményei szerint problémát okoz, hogy **ritkán rendelnek ki személyes költségmentesség engedélyezése miatt védőt, és hiányosságok mutatkoztak a terheltek személyes költségmentességről való tájékoztatása kapcsán is.** A kutatás megerősíteni látszott a Magyar Helsinki Bizottság azon tapasztalatait, hogy **ha fennáll valamilyen kötelező védelmi ok, akkor valószínűbb, hogy annak fennállására tekintettel rendelnek ki a terhelt számára védőt, akkor is, ha egyébként rászoruló,** és vizsgálható lenne, hogy megfelel-e a személyes költségmentesség feltételeinek.¹²⁵

Ez azért is jelent problémát, mert **a terhelt szempontjából fontos különbség a két kirendelési forma között,** hogy a költségkedvezmény engedélyezése esetén a kirendelt védő díját és költségét a terheltnek akkor sem kell megtérítenie, ha őt a bíróság bűnösnek mondja ki, míg egyéb kötelező védelmi ok miatti kirendelés esetén a terheltnek ezt a költséget viselnie kell – még akkor is, ha különösen nehéz anyagi helyzete miatt még költségkedvezményre is jogosult lett volna. Ilyen esetben már csak a bűnügyi költség utólagos mérséklésére van lehetőség, amely kérelmeknek átlagosan 30%-ban adnak valamilyen mértékben helyt.¹²⁶ Tekintettel arra, hogy **a sérülékenységek különféle esetköreihez** (így különösen a különféle fogyatékoságok, pszichiátriai betegségekkel érintett személyek, roma emberek esetében) **nagy gyakorisággal kapcsolódhat kiszolgáltatott anyagi helyzet és szociális izoláció, az ingyenes jogi képviselet számukra kiemelten nagy jelentőséggel bírhat.**

Kirekesztettségük, marginalizált¹²⁷ társadalmi helyzetük és nagyarányú mélyszegénységben való érintettségük miatt a rendőrség érdeklődésének a homlokterében lévő romák a tapasztalatok szerint különösen gyakran gyanúsítottak olyan cselekményekkel, amik bár kisebb jelentőségűek, anyagi helyzetük miatt mégis költségmentes védelemre lenne szükségük. Az e kutatás fókuszában álló más sérülékeny társadalmi csoportok is gyakran tapasztalnak anyagi nehézséget, kirekesztettséget, kifejezetten a szociális ellátórendszer hiányosságai miatt az intellektuális képességzavarral küzdő és pszichiátriai beteg személyek is gyakran sodródnak a rendőrség látókörébe. A budapesti székhelyű nemzetközi Validity Alapítvány ENABLE című nemzetközi kutatási projektjének eredményei szerint a fogyatékoságban érintett terheltek gyakran már a büntetőeljárásán kívül is **összetett, egymást erősítő társadalmi, gazdasági és egészségügyi akadályokkal** szembesülnek, amelyek miatt nem kapják

¹²⁵ Hivatkozik rá [IPC2 kutatás](#), p. 77.

¹²⁶ A méltányosságból történő mérséklés lehetőségét a Be. CXI. Fejezete, a fogva tartott személy esetében a büntetőeljárás lefolytatása, a büntetőügyekben hozott határozatok végrehajtása során a bíróságokra és egyéb szervekre háruló feladatokról szóló 9/2018. (VI. 11.) IM rendelet, valamint az Igazságügyi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 5/2024. (VI.20.) IM utasítás tartalmazzák.

[Igazságügyi statisztika](#): Statisztikai adatok a 2002. január 1. és 2025. szeptember 30. között elbírált kérelmekről, A bűnügyi költség és rendbírás elengedése, mérséklése iránti kérelmekhez kapcsolódó döntések.

¹²⁷ A Magyarországon élő roma népesség helyzetéről ld. pl. COREPOL: [A rendőri hivatás emberi jogi szolgáltatás](#), p. 12.

meg a szükséges támogatást, így „sodródni” olyan helyzetekbe, ahol az állami rendszer elsősorban nem segíti, hanem **szankcionálja** őket. A kutatás beszámol arról is, hogy a fogyatékoságban érintett terheltek jelentős része a büntetőeljárással való találkozásakor nagyfokú **félelmet, megaláztatást és kiszolgáltatottságot** él meg, mert a rendszer nem biztosít irányukban megfelelő alkalmazkodást, hanem csak a medikalizációra és/vagy büntetésre összpontosít. A szükséges alkalmazkodás, támogatás hiánya – például a megfelelő kommunikációs segítség vagy az érthető tájékoztatás elmaradása – közvetlenül hozzájárul ahhoz, hogy a fogyatékoságban érintett személyek **nem tudják megérteni az eljárást**, így nem képesek elkerülni a további konfliktusokat, az eljárási helyzetek eszkalálódását.¹²⁸ Mindez szorosan összefügg azzal a Fair Trials¹²⁹ által hangsúlyozott nemzetközi tendenciával is, amely szerint a büntető igazságszolgáltatási rendszerek **világszerte hajlamosak a strukturális rasszizmus és strukturális diszkrimináció újratermelésére**, különösen akkor, amikor a marginalizált csoportok – így a roma emberek, a pszichoszociális fogyatékoságban érintettek, a krízisben lévő személyek – anyagi vagy társadalmi okból nincsenek abban a helyzetben, hogy jogukat ténylegesen érvényesítsék. A Fair Trials elemzése szerint a rendszer „a szegénységet és a társadalmi kizártságot bünteti”, és az ilyen háttérrel élő embereket **nem védi meg, hanem túlreprezentálja a büntetőeljárásokban**. Az egyes hátrányok pedig összeadódnak, interszekcionális többes hátrányok képződnek ezekből. Összességében tehát a kiszolgáltatott helyzetű terheltek büntetőeljárásokba való bekerülése nem elszigetelt, egyéni sorsprobléma, hanem egy olyan rendszerszintű mechanizmus eredménye, amely egyszerre épül a szociális ellátórendszer hiányosságaira, a strukturális előítéletekre és a megfelelő támogatások elmaradására – különösen a krízisben lévő személyek (pszichoszociális fogyatékoságban érintettek, szerhasználati problémával küzdők) és roma emberek esetében. A számukra ingyenesen járó jogi védelem pedig ennek a strukturális problémának jelenthetné bizonyos szintű kompenzációját. Az **általunk megkérdezett szakmai és civil szervezetek válaszadóinak többsége** (8 fő) szerint ugyanakkor az általuk segített sérülékeny társadalmi csoportok tagjai nem férnének hozzá ügyvédi segítséghez, ha rendőrségi ügyük lenne.

Közérdekű adatigénylés keretében szeretnénk volna választ kapni arra, hogy a 2024. év folyamán hány alkalommal került sor védő kirendelésére költségkedvezményre hivatkozva, továbbá, hogy milyen módon tájékoztatják a terhelteket a költségkedvezmény iránti kérelem benyújtásának lehetőségéről és feltételeiről. E kérdésekre nem kaptunk választ a rendőrségtől.¹³⁰

A fentiek alapján meghatározott esetekben, amelyek a sérülékenység egyes esetköreit is magában foglalják (pl., ha a terhelt fiatalos vagy a magyar nyelvet nem ismeri, esetlegesen fogyatékosága miatt vagy más okból kommunikációképtelen, vagy abban súlyos fokban korlátozott, továbbá kóros elmeállapotú) kötelező a védő részvétele a büntetőeljárásban. Az ún. „kötelező védelem” eseteiben a terhelt nem dönthet úgy, hogy védő nélkül kíván részt venni az eljárásban: ha nincs meghatalmazott védője, a hatóság rendel ki számára védőt.

Ha a terhelt jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt a bűnügyi költséget vagy annak egy részét nem képes viselni, költségkedvezményben részesíthető, amelynek engedélyezése esetén a kirendelt védő díját az állam előlegezi és viseli. Tekintettel arra azonban, hogy ez a lehetőség csak a jelentős mértékben a létminimum alatt élő személyek számára biztosított, számos rászoruló személy kimarad a

¹²⁸ Monteiro, B. et al. (2024). [Fair Trial Denied](#). Defendants with Disabilities Face Inaccessible Justice in the Eu. Validity, Budapest. pp. 6-10.

¹²⁹ Fair Trials: [The need to end structural racism in criminal legal systems](#), 17 August 2020.

¹³⁰ Az ORFK [29000-197/37-22/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 15.

költségmentességéből, amely a sérülékenységek és a rossz anyagi és szociális helyzet interszekciójának következtében jelentős mértékben érintheti hátrányosan akár a roma, akár a fogyatékossgal vagy pszichiátriai kórképpel élő, akár a rossz anyagi helyzetű külföldi vagy menekült terhelteket. Kutatási eredmények szerint emellett – amennyiben a kötelező védelem valamely esetköre fennáll – még abban az esetben is ritkán rendelnek ki költségkedvezményre alapozottan védőt, ha annak az anyagi feltételei egyébként teljesülnének. Nem sikerült adatokhoz jutnunk arról, hogy a gyakorlatban milyen számban kerül sor a védő ingyenes biztosítására.

4.3.4.1. A védő értesítése, érdemi részvételi jogai

Kiemelten fontos a védelem gyakorlása érdekében, hogy a védő értesítése megfelelő időpontban megtörténjen, és megfelelő időkeret továbbá infrastrukturális feltételek álljanak a rendelkezésre a védővel történő bizalmas konzultációhoz.

Már a 8/2013. (III. 1.) AB határozat kimondta: alkotmányos követelmény, hogy a **védőt a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben értesítsék**, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni, valamint a terhelti kihallgatáson részt venni, és ilyen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem értékelhető. A Be. az AB fenti döntésével összhangban előírja, hogy **a hatóságoknak legalább két órát kell az értesítést követően a védőre várniuk** a gyanúsított kihallgatás megkezdése előtt (387.§ (3) bekezdés).

Közérdekű adatigénylésben megkérdeztük a rendőrséget, hogy milyen módon dokumentálják, hogy a védő értesítésére sor került-e és az milyen időpontban történt a terhelti kihallgatás helyéről és idejéről, tekintettel a Be. 387.§ (3) bekezdésében foglalt fenti követelményre is? Van-e erre nézve bármilyen jogszabály, utasítás, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy módszertani útmutató (vagy bármely hasonló rendeltetésű dokumentum)? A következő választ kaptuk: „A rendőri szervek a kirendelések során rövid úton, telefonon megkísérlik felvenni a területi Ügyvédi Kamara által kijelölt védővel a kapcsolatot, hogy a kirendelés tényéről mielőbb tudomást szerezzen a védő. A kijelölt védővel történő sikeres kapcsolatfelvétel érdekében, minden esetben olyan telefonkészülékről kell a védőt felhívni, amely közvetlen visszahívásra alkalmas telefonszámot jelez ki a hívó fél részéről. Biztosítani kell minden esetben, hogy a védő a kijelzett hívószám visszahívásával az értesítést megkísérlő rendőrt elérhesse. A telefonon történt sikertelen kapcsolatfelvételt követően a kijelölt védő részére, a hívást követően azonnal e-maillt kell küldeni, amelyben az eljáró rendőr közvetlen – telefon – elérhetőségét is fel kell tüntetni. A védő értesítést feljegyzésben alszámra iktatva dokumentálni kell és azt az iratok között kell elhelyezni. A fenti elvárásokat a bűnügyi rendőrfőkapitány-helyettes által 2019-ben a területi szervek vezetőihez intézett utasítása tartalmazza.”¹³¹

A CPT a 2023-as látogatásáról készült jelentésében pozitívként említi, hogy a **rendőrség általában haladéktalanul felvette a kapcsolatot az ügyvédekkel**. A delegáció interjúiból azonban kiderült, hogy **a kirendelt ügyvédek nem mindig találkoztak az ügyfelekkel az első rendőrségi kihallgatás előtt**, és gyakran csak az első bírósági tárgyaláson jelentek meg.¹³² A magyar kormány a CPT 2023-as látogatásáról készült jelentésére adott válaszában leírta: a gyakorlatban nehézségek merülnek fel az ügyvédi kirendelések sikeres lebonyolításában éjszaka és hétvégén.

¹³¹ Az ORFK [29000-197/37-22/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 15.

¹³² CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), összefoglaló (p. 4.)

Ugyanakkor a védő jelenléte – amennyiben a terhelt nem fiataikorú (vö. Be. 682.§ (2) bekezdés) – továbbra sem kötelező a gyanúsított kihallgatásokon, kötelező védelem esetében sem, azaz a várakozási idő elteltével jogszerűen folytatható le a kihallgatása védő jelenléte nélkül is. Emiatt jelenleg **kötelezettségszegési eljárás** van folyamatban Magyarországgal szemben.¹³³ Ezt a problémát a Magyar Helsinki Bizottsággal kapcsolatba kerülő ügyvédek továbbra is súlyos gondnak értékelik, tekintettel arra, hogy az első gyanúsított kihallgatás alapjaiban határozza meg az eljárás menetét.

Korábbi kutatásunkban a válaszadók kevesebb, mint a fele nyilatkozott úgy, hogy kötelező védelem esetén soha nem kezdődik meg a kihallgatás, amíg a védő nincs jelen. Ugyanennyien mondták, hogy **a kötelező védelmes ügyek kevesebb, mint felében a kihallgatás a védő jelenléte nélkül kezdődik el.**¹³⁴ Ebben a kutatásban az interjúalanyokat megkérdeztük arról is, hogy hogyan viszonyulnak a rendőrök a gyanúsítotthoz, ha jelzi, hogy védő jelenlétében szeretne részt venni a kihallgatáson. (Fontos megjegyezni, hogy itt az ügyvéd interjúalanyok csak közvetett tapasztalatokról tudtak beszámolni, hiszen értelemszerűen ezen a ponton még nincsenek jelen.) Az akkori interjúalanyok döntő többsége számolt be arról, hogy ők is értesültek már olyan esetről, amikor a rendőrség nyomást gyakorolt a gyanúsítottakra annak érdekében, hogy ne ragaszkodjanak a védő jelenlétéhez.¹³⁵

Fontos garancia ugyanakkor, hogy a **fiataikorú terheltek esetében kötelező a védő jelenléte** a vádemelés előtt a fiataikorú részvételével tartott gyanúsított **kihallgatáson**, szembesítésen, felismerésre bemutatáson, helyszíni kihallgatáson, bizonyítási kísérleten, valamint a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel kapcsolatos eljárásban tartott ülésen. A fenti eseteken kívül **a fiataikorú részvételével végzett eljárási cselekményről** a védőt **utólag tájékoztatni** kell, ha azon a védő nem volt jelen, és értesítésére sem került sor.¹³⁶ A CPT ezzel kapcsolatban hangsúlyozza, különösen fontos és további erőfeszítéseket igényel annak a gyakorlati biztosítása, hogy a gyermekek a rendőri őrizet alatt bármely szakaszban, ideértve a rendőrségi kihallgatásokat is, magánbeszélgetést folytathassanak az őket segítő ügyvédekkel, és ne tegyenek vallomást, illetve ne írjanak alá semmilyen, a gyanúsítás tárgyát képező bűncselekménnyel kapcsolatos dokumentumot anélkül, hogy ügyvéd, illetve egy megbízható felnőtt jelen lenne és segítene nekik.¹³⁷

A szabályozás **erősíti a garanciákat azokban az esetekben, amikor kötelező a védelem**, lehetővé téve például a fogva tartott vagy a magyar nyelvet nem ismerő terhelt számára, hogy a kihallgatás előtt legalább egy óra időtartamban telefonon („rövid úton”) konzultáljon a védőjével.¹³⁸

A Be. az ügyvédi segítségről szóló irányelvvel¹³⁹ összhangban előírja továbbá, hogy a gyanúsított kihallgatáson és a szembesítésen kívül **a védő jelen lehet az eljárási cselekmények egy meghatározott**

¹³³ A [INFR\(2021\)2137](#) sz. kötelezettségszegési eljárásban a Bizottság úgy véli, hogy mivel a magyar szabályozás (különösen a büntetőeljárásról szóló törvény 387. §) lehetővé teszi a gyanúsított kihallgatását az ügyvéd jelenléte nélkül, ha az ügyvéd meghatározott határidőn belül nem jelenik meg, Magyarország helytelenül ültette át a 2013/48/EU irányelv 3. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 3. cikkének (6) bekezdésének b) pontját. Jelenleg az Európai Unió Bírósága előtt van az eljárás (*Bizottság kontra Magyarország*, ügysz. C-660/24).

¹³⁴ [IPC2 kutatás](#), p. 80.

¹³⁵ [IPC2 kutatás](#), p. 84.

¹³⁶ Be. 682.§ (2)-(3) bekezdés

¹³⁷ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 28. pont

¹³⁸ Nyer. 138.§

¹³⁹ Az Ügyvédi segítségről szóló irányelv 3. cikk (3) bekezdése alapján az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog a következőket foglalja magában, melyeket a tagállamoknak kötelezettsége biztosítani: 1) a négy szemközt kommunikációt a terhelt és a védő között, 2) az ügyvéd jelenléte és hatékony részvétele a kihallgatás során a

körén is.¹⁴⁰ Ami a védő részvételi jogait illeti, a Be. külön kimondja többek között a terhelttel való konzultáció lehetőségét az eljárási cselekmények alatt is, és továbbra is lehetővé teszi a védő aktív részvételét a kihallgatásokon, így a védő kérdéseket tehet fel, és észrevételeket, indítványokat tehet.

A Magyar Helsinki Bizottság korábbi kutatása a **roma terheltek** helyzetéről egy speciális hiányosságra hívja fel a figyelmet: egy szintén a Magyar Helsinki Bizottság által 2014-ben végzett kutatásra¹⁴¹ visszautalva rögzítette, hogy a védők gyakran nem voltak jelen az első kihallgatás során, mivel nem értesítették őket a megfelelő időben. Ugyanakkor a jogi segítségnyújtást biztosító kirendelt ügyvédek, akiknek a szolgáltatásai elengedhetetlenek a szegénységben élő roma vádlottak esetében, sok esetben nem jelentek meg az első kihallgatáson, még akkor sem, ha megfelelően értesítették őket.¹⁴²

A Nyer. fontos garanciát tartalmaz a konzultációs idő kapcsán, **minimum egyórás időkeretet** meghatározva a védővel való konzultációra.¹⁴³

A **CPT jelentése** azonban problémaként jelölte meg azt is, hogy ha az ügyvéd jelen is volt a rendőrségi kihallgatások vagy a bírósági tárgyalások során, a fogva tartott személyeknek állítólag **nem biztosítottak rendszeresen lehetőséget arra, hogy a kihallgatás vagy a tárgyalás előtt négyszemközt konzultáljanak velük.**¹⁴⁴ A védővel történő bizalmas és zavartalan konzultáció minden esetben fontos, a sérülékeny helyzetű, nehezen kommunikáló személyek esetében pedig kiemelt jelentősége van annak, hogy erre bizalmi légkörben, nyugodt körülmények között kerülhessen sor. Egy korábbi kutatás szerint ugyanakkor **a védővel történő konzultáció titkosságát veszélyeztetheti**, hogy nem minden rendőri szerv épületében áll rendelkezésre olyan helyiség, ahol teljes mértékben érvényesülhetnek mind a titkossággal, mind pedig a biztonsággal, illetve az őrzésbiztonsággal kapcsolatos szempontok; és amióta bevezették a mobiltelefonokat a büntetés-végrehajtási intézetekben, a letartóztatottaknak sokszor a védőjükkel való konzultációt is a zárkatársaik előtt kell bonyolítaniuk. Az ügyvédek nehézségeket jeleztek a büntetés-végrehajtási intézetben fogva tartott terheltekkel való kapcsolatfelvétel vonatkozásában is.¹⁴⁵

Fontos garancia, hogy a terhelt eljárási jogai, így a védőhöz, az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog lényeges korlátozása az ügyvédi segítségről szóló irányelvben foglaltakkal összhangban¹⁴⁶ a vallomás bizonyítékként való kizárásához vezethet.

nemzeti jog szerinti eljárásokkal összhangban, feltéve, hogy ezen eljárások nem sértik az érintett jogok tényleges gyakorlását és lényegét; a kihallgatáson való ügyvédi részvétel tényét az érintett tagállam jogában meghatározott jegyzőkönyvezési eljárással összhangban rögzíteni kell; 3) a gyanúsítottnak vagy vádlottnak joga legyen ahhoz, hogy ügyvédje legalább a következő nyomozási vagy bizonyításvételi cselekményeknél jelen legyen, amennyiben azokat a nemzeti jog előírja, és amennyiben a gyanúsítottnak vagy a vádlottnak jelen kell lennie vagy jelen lehet: i.) felismerésre bemutatás; ii.) szembesítések; iii.) a bűncselekmény rekonstruálása.

¹⁴⁰ Be. 42. § (2) A védő [...] jogosult arra, hogy a) jelen legyen az olyan eljárási cselekményen, amelyen a terhelt jelen lehet vagy a terhelt jelenléte kötelező [...].

¹⁴¹ Bárdits, A. et al. (2014). *Utolsók az egyenlők között*. Magyar Helsinki Bizottság, Budapest. (A továbbiakban: [Utolsók az egyenlők között](#))

¹⁴² Kazarján, A. – Kirs, E. (2020). *A romákat érő diszkrimináció a magyar büntető igazságszolgáltatásban*. Magyar Helsinki Bizottság, Budapest. (A továbbiakban: [A romákat érő diszkrimináció a magyar büntető igazságszolgáltatásban](#)), p. 34.

¹⁴³ Nyer. 183.§ (3) bekezdés

¹⁴⁴ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 26-27. pontok

¹⁴⁵ [IPC2 kutatás](#), p. 86.

¹⁴⁶ Ügyvédi segítség igénybevételéről szóló irányelv 12. cikk „(2) A bizonyítékok elfogadhatóságára vonatkozó nemzeti szabályok és rendszerek sérelme nélkül a tagállamok gondoskodnak a védelemhez való jog és a

A **CPT hangsúlyozza**, hogy az ügyvéd részvétele a nyomozati szakban nem csak a terhelt, hanem a rendőrség érdeke is. A CPT azt javasolja, hogy a kirendelt ügyvédek az ügyvédi kamarák útján emlékeztessék arra, hogy milyen fontos szerepet töltenek be az őrizetben lévő személyekkel szembeni rendőri bántalmazások megelőzésében, ha feladataikat gondosan és időben végzik.¹⁴⁷

A jogszabály tehát legalább egy órát biztosít a védővel történő konzultációra, illetve a hatóságoknak legalább két órát kell az értesítést követően a védőre várniuk, és az értesítést megfelelően dokumentálni kell, – ugyanakkor a védő jelenléte főszabály szerint továbbra sem kötelező a gyanúsított kihallgatásokon, kötelező védelem esetében sem, kivéve a fiatalok terheltjei esetében – ez az Európai Bizottság értékelése szerint nem áll összhangban az Irányelv rendelkezéseivel. A védő mindazonáltal az ügyvédi segítségről szóló irányelv rendelkezéseivel összhangban jelen lehet az eljárási cselekmények széles körén, és ezek során jogosult a védencével való konzultációra. A gyakorlatban problémák merülhetnek fel a védővel történő bizalmas és nyugodt kommunikáció feltételei tekintetében. Különös figyelmet igényel, hogy a sok szempontból marginalizált roma közösség tagjai is ténylegesen jó színvonalú védelemhez juthassanak.

4.3.4.2. Jog egy harmadik személy tájékoztatásához és egy harmadik személlyel való kommunikációhoz

A magyar jogszabályok az ügyvédi segítség igénybevételéről szóló irányelv fenti szabályozásával összhangban előírják,¹⁴⁸ hogy a nyomozó hatóság az őrizet elrendelését követően haladéktalanul felhívja a terheltet, hogy jelölje meg, az őrizet elrendeléséről és a fogva tartás helyéről kit kíván értesíteni. A megjelölt személyt legkésőbb nyolc órán belül kell értesíteni. A nyomozó hatóság engedélyezheti, hogy a gyanúsított vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy rövid úton, közvetlenül értesítse a megjelölt személyt, vagy a megjelölt személyt a nyomozó hatóság – rövid úton – értesíti, illetve az értesítéséhez a gyanúsított vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy fogva tartását végrehajtó intézményt is igénybe veheti.

A megjelölt személy tájékoztatása a büntetőeljárás eredményessége, vagy más személy életének, testi épségének biztosítása érdekében tagadható meg, ez esetben a terheltnek lehetősége van más nagykorú személyt megjelölni. A nyomozó hatóság a megjelölt személy értesítéséről feljegyzést készít. Ha az őrizet elrendelésétől számított nyolc órán belül nem azonosítható olyan személy, akinek az értesítése biztosítható, a nyomozó hatóság a gyanúsított vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy által megjelölt személyek értesítésének megtagadásáról határozatot hoz. Ha a gyanúsított vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy ezt követően olyan személyt jelöl meg, akivel kapcsolatban az értesítésnek nincs akadálya, a nyomozó hatóság az utóbb megjelölt személyt értesíti.

Ha a gyanúsított vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy arról nyilatkozik, hogy az őrizet elrendeléséről és a fogva tartás helyéről senkit nem kíván értesíteni, ez a nyilatkozata az őrizet elrendeléséről meghozott határozaton is feljegyezhető. Ha a tájékoztatás nyolc

tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartásáról, amikor a büntetőeljárások során mérlegelik a gyanúsított vagy a vádlott által az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogának megsértésével – illetve a 3. cikk (6) bekezdésének megfelelően e jogtól engedélyezett eltérés esetében – tett vallomások vagy így szerzett bizonyítékokat.”

¹⁴⁷ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 26-27. pontok

¹⁴⁸ Be. 275. §, Nyer. 161.§

órán belül így sem biztosítható, a tájékoztatás megtagadása ellen a terhelt és a védő jogorvoslattal élhet.

A CPT jelentésében leírja, hogy a gyakorlatban viszonylag rövid idő alatt szokott sor kerülni a harmadik személyek tájékoztatására.¹⁴⁹ Ezzel összefüggésben azt javasolja ugyanakkor, hogy a magyar hatóságok tegyenek lépéseket annak biztosítására, hogy a rendőrök segítsék a fogva tartott személyeket abban, hogy harmadik személyt értesítsenek fogva tartásukról. Továbbá a fogva tartott személyeknek adjanak visszajelzést arról, hogy sikerült-e értesíteni egy közeli hozzátartozót vagy más személyt a fogva tartásukról, ha az értesítést a rendőrök végzik. A rendőröknek minden egyes esetben írásban kell rögzíteniük, hogy történt-e értesítés a fogva tartásról, feltüntetve az értesítés pontos időpontját és a megkeresett személy személyazonosságát.¹⁵⁰

A kormány a CPT jelentésére adott válaszában¹⁵¹ hangsúlyozza, hogy a legtöbb esetben az értesítést az érintett személy jelenlétében végzik, általában telefonon. Gyakori az is, hogy az érintett személy kéri egy, a nyomozó hatóságnál jelen lévő személy (rokon) értesítését. Az értesítés tényét és időpontját a nyomozó hatóság tagja dokumentálja a fogva tartást elrendelő végzés formanyomtatványának erre a célra kijelölt részében. Az érintett személy jelenlétében történő értesítés esetén az érintett személy jelenléte önmagában biztosítja az értesítést. Távollévő személy (fogva tartott) esetén a nyomozó hatóság tagja tájékoztatást ad az értesítésről vagy annak sikertelenségéről. Ha a telefonos értesítés sikertelen, a nyomozó hatóság gyakorlatának megfelelően az értesítést az illetékes rendőri hatóság megkeresésével hajtják végre. A nyomozó hatóság tagja külön jegyzőkönyvet készít a sikertelen értesítésről. **Külföldi fogvatartott** esetében a letartóztatásról általában telefonon, tolmács segítségével és az érintett személy jelenlétében értesítik a megjelölt személyt, és értesítik az érintett személy állampolgárságának országának külföldi képviselőjét is.

4.4. Az ártatlanság vélelme

Az ártatlanság vélelméről szóló irányelv kimondja, hogy a gyanúsítottak és vádlottak mindaddig ártatlannak tekintendők, amíg a bűnösségüket jogszerűen meg nem állapították. Ezen elv érvényesítése érdekében az irányelv számos kötelezettséget ró a tagállamokra, többek között a bűnösségre történő nyilvános utalások tiltása, valamint a gyanúsítottak és a vádlottak megjelenítése, a bizonyítási teher, illetve a hallgatáshoz való jog és az önvádra kötelezés tilalma kapcsán.

Az ártatlanság vélelméről szóló irányelv rögzíti a **hallgatáshoz való jogot és az önvádra kötelezés tilalmát**,¹⁵² amikor kimondja egyebek mellett:

- A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak jogukban áll hallgatni azzal a bűncselekménnyel kapcsolatosan, amelynek elkövetésével őket gyanúsítják vagy vádolják.
- A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak önvádra kötelezésének tilalma érvényesüljön.

¹⁴⁹ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), összefoglaló (p. 4.)

¹⁵⁰ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 25. pont

¹⁵¹ A magyar kormány [CPT/Inf \(2024\) 37](#) sz. válasza a [CPT/Inf \(2024\) 36](#) sz. CPT jelentésre, pp. 8-9.

¹⁵² Ártatlanság vélelméről szóló irányelv 7. cikk (1), (2), (5) bekezdés

- A hallgatáshoz való jognak vagy az önvádra kötelezés tilalmából fakadó jognak a gyanúsított és a vádlott általi gyakorlása nem használható fel ellene, továbbá nem tekinthető bizonyítéknak arra nézve, hogy az érintett a bűncselekményt elkövette.

Az ártatlanság vélelmét az Alaptörvény is rögzíti, amikor kimondja: „Senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”¹⁵³ Az ártatlanság vélelme egyben a magyar büntetőeljárás szabályozás kiemelt alapelve is, a Be. legelső rendelkezése rögzíti azt az Alaptörvényével egyező megfogalmazásban.¹⁵⁴ A Be. szerint a terhelt a vallomástételt megtagadhatja,¹⁵⁵ továbbá kifejezetten rögzíti az önvádra kötelezés tilalmát is, amikor kimondja: a büntetőeljárásban senki sem kötelezhető arra, hogy önmagát terhelő vallomást tegyen vagy önmaga ellen bizonyítékot szolgáltatson.¹⁵⁶

Amint azt a 4.1.-es fejezetben rögzítettük, a terheltet az eljárási cselekményeket megelőzően **tájékoztatni** szükséges az eljárási jogairól, e körben a hallgatáshoz való jogáról is, és ezt egyszerűen és a személyes jellemzőket figyelembe vevő módon kell megtennie. A tájékoztatás érthetőségével és annak a sérülékeny csoportokhoz való igazításának hiányosságaival kapcsolatosan a fenti fejezetben részletesen foglalkoztunk. Nem elegendő azonban az e jogokról történő formális tájékoztatás: a nyomozásnak, e körben különösen a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy első meghallgatásának döntő jelentősége van a büntetőeljárás végkimenetelére, ezért egyrészt nagy jelentősége van annak, hogy már ekkor **védő** jelenlétében történjen a meghallgatás – ennek jogszabályi hiányosságait és gyakorlati korlátait a 4.3-as fejezetben részletesen kifejtettük. Mindezek mellett **az alkalmazott kihallgatási technikák** jelentőségét nem lehet alábecsülni.

A CPT 2023-as látogatásáról készült jelentése a fentiekkel kapcsolatosan problémákra figyelmeztet: A delegáció által megkérdezett fogva tartott személyek közül sokan jelezték, hogy a rendőrök az ügyvéd jelenléte nélkül vagy a jogaik megfelelő ismerete nélkül kezdték meg a kihallgatást, és hogy a rendőrségi kihallgatások során általában bilincsbet voltak. Ez a kihallgatott személyre gyakorolt nyomás fokozásának egyik módjaként értelmezhető.¹⁵⁷

A CPT is felhívja a figyelmet az alkalmazott kihallgatási technika jelentőségére. A jelentésben leírják, hogy a delegáció több rendőrségi nyomozóval is megbeszélést folytathatott a rendőrségi kihallgatási módszerekről. A nyomozók elmondták, hogy **nem kaptak semmilyen tréninget** a gyanúsítottak, áldozatok vagy tanúk kihallgatásával összefüggésben általában, sem pedig a gyermekek vagy a szexuális vagy más nemi alapú erőszak áldozatainak kihallgatásáról. Bár bizonyos ismeretekkel rendelkeztek a zaklatott gyanúsítottakkal szembeni de-eszkalációs technikákról, a nyomozók nem voltak tisztában az „investigatív kihallgatási technika” (az angol nyelvű forrásokban: *investigative interviewing approach*) fogalmával és módszereivel. A rendőrségi kihallgatások célja továbbra is elsődlegesen az, hogy a gyanúsítottakról – beleértve a fiatalokat is – vallomást vagy más önmagukra nézve terhelő bizonyítékot szerezzenek be. Ezzel szemben a CPT rámutatott, hogy **a rendőrségi kihallgatás célja az kell, hogy legyen, hogy pontos és megbízható információkat szerezzenek a vizsgált ügyről, és ne pedig az, hogy vallomást szerezzenek valakitől, akit a kihallgató tisztek már bűnösnek tartanak.** A CPT álláspontja szerint nyilvánvaló, hogy egy olyan büntető

¹⁵³ Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdés

¹⁵⁴ Be. 1.§

¹⁵⁵ Be. 39.§ (1) bekezdés f) pont

¹⁵⁶ Be. 7.§ (3) bekezdés

¹⁵⁷ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 37. pont

igazságszolgáltatási rendszer, amely kiemelt jelentőséget tulajdonít a bizonyítékok körében a vallomásoknak, ösztönzi a bűncselekmények kivizsgálásában részt vevő rendőröket fizikai vagy pszichológiai kényszer alkalmazására.¹⁵⁸ Ajánlást tesz ezért a CPT arra, hogy a nyomozó hatóságok kapjanak megfelelő képzést a hatékony nyomozati kihallgatási technikákról, és ennek során legyenek különös figyelemmel a CPT 28. általános jelentésének 73–81. pontjára, amely a rendőrségi kínzás és más formákban történő bántalmazás megelőzésével (beleértve a rendőrségi kihallgatási módszertant) foglalkozik, valamint a nyomozások és az információgyűjtés során a kihallgatások hatékonyságára vonatkozó alapelvekre (Méndez-elvek).¹⁵⁹ A **kormány válaszában** leírta, hogy lehetőség szerint a rendőrök képzése és továbbképzése során ki fognak térni ezekre a technikákra.¹⁶⁰ A **közérdekű adatigénylésünkben** rákérdeztünk arra, hogy ez a vállalás miként valósult meg. Kértük az ORFK-t, hogy az érintett képzési programok kötelező vagy fakultatív jellegéről is tájékoztassanak, küldjék meg részünkre az e tárgykörben alkalmazott képzési program(ok) tematikáját, tartalmát, a képzés(ek) időtartamát, az azo(ko)n 2024-ben résztvevő rendőrök számát, beosztását, feladatkörét, illetve adjon tájékoztatást arról, hogy az oktatás jelenléti vagy online formában zajlott-e. Erre a kérdésünkre ugyanakkor konkrét választ nem kaptunk, a Rendőrségi Oktatási Kiképző Központ és a felnőttképzést bonyolító szervezet, valamint a tisztek képzése esetében a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar weboldalára irányítottak bennünket a képzések áttekintése érdekében.¹⁶¹

Az ártatlanság vélelméről szóló irányelv a **gyanúsítottak és a vádlottak megjelenítésével** összefüggésben is megfogalmaz követelményeket. Az irányelv preambuluma szerint: „Az illetékes hatóságoknak tartózkodniuk kell attól, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat bűnösnek mutassák a bíróságon vagy a nyilvánosság előtt fizikai kényszerítő intézkedések – például bilincs, üvegfülke, ketrec vagy lábbilincs – alkalmazása révén, kivéve ha az említett intézkedések alkalmazására az adott ügyre jellemző biztonsággal kapcsolatos okból – ideértve annak megakadályozását, hogy a gyanúsított vagy a vádlott saját magában vagy másban kárt tegyen, vagy vagyoni kárt okozzon –, vagy azzal kapcsolatos okból van szükség, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat megakadályozzák a szökésben, vagy abban, hogy harmadik személyekkel, például tanúkkal vagy áldozatokkal kapcsolatba lépjen. A fizikai kényszerítő intézkedések alkalmazásának lehetőségéből nem következik, hogy az illetékes hatóságoknak az ilyen intézkedések alkalmazásáról formális határozatot kellene hozniuk.”¹⁶²

Az ártatlanság vélelméről szóló irányelv rögzíti továbbá: a tagállamok megteszik a megfelelő intézkedéseket annak biztosítására, hogy a gyanúsítottakat és a vádlottakat fizikai kényszerítő intézkedések alkalmazása révén ne állítsák be bűnösnek a bíróságon vagy a nyilvánosság előtt. Fizikai kényszerítő intézkedések alkalmazására abban az esetben nyílik lehetőség, ha azokra az adott ügyben felmerülő konkrét, biztonsággal kapcsolatos, vagy azon okból van szükség, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat megakadályozzák a szökésben, vagy abban, hogy harmadik személyekkel kapcsolatba lépjen.¹⁶³

A fenti rendelkezések értelmezése kapcsán a *Fair Trials* nevű, büntetőeljárásokkal foglalkozó nemzetközi civil szervezet tanulmánya rögzíti, hogy bár a kényszerítő eszközök alkalmazásáról a formális döntéshozatalt nem követeli meg az Irányelv, **az adott üggyhöz kapcsolódó indokolás**

¹⁵⁸ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 24. és 37. pontok

¹⁵⁹ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 37. pont

¹⁶⁰ A magyar kormány [CPT/Inf \(2024\) 37](#) sz. válasza a [CPT/Inf \(2024\) 36](#) sz. CPT jelentésre, p. 22.

¹⁶¹ Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

¹⁶² Ártatlanság vélelméről szóló irányelv (20) Preambulumbekkezdés

¹⁶³ Ártatlanság vélelméről szóló irányelv 5. cikk

szükséges, amely szükségessé teszi, hogy minden konkrét esetben egyedileg, a körülmények függvényében értékeljék a fizikai korlátozó eszközök alkalmazásának arányosságát. Az arányosság vizsgálata során számos tényezőt szükséges figyelembe venni, e körben a terhelt **sérülékenységet**, e különösen gyermekkorát, idős korát, fogyatékoságát vagy őt a mozgásában korlátozó fizikai körülményeit, várandósságát.¹⁶⁴ *A látszat fontossága – Hogyan jelennek meg a gyanúsítottak és a vádlottak a tárgyalóteremben, a nyilvánosság előtt és a médiában?* című projekt keretein belül a Magyar Helsinki Bizottság nemzetközi partnereivel közösen azt kutatta, hogy a kényszerítő eszközök, különösen a bilincselés milyen mértékben és hogyan sérthetik az egyik legfontosabb büntetőeljárás alapelveit, az ártatlanság vélelmét.¹⁶⁵ A 2019-ben lezárult kutatás egyértelműen igazolta: a büntetőjogban jártas szakemberek tapasztalatai alapján a hatóságok a gyakorlatban hajlamosak a szigorúbb kényszerítő eszközök alkalmazása mellett dönteni, akár a terhelt emberi méltósága és ártatlanság vélelme megsértése árán is.¹⁶⁶

Tekintettel arra, hogy e jelen projekt az eljárás kezdeti szakaszára fókuszál, leginkább az előállítás, az elfogás (tehát a rendőrséggel való első „kapcsolatfelvétel”) vonatkozásában van jelentősége az ártatlanság vélelme szempontjából a kényszerítő eszköz – jellemzően a bilincs – használatának. A rendőrségi törvény egyértelműen rögzíti a bilincshasználat feltételrendszerét, eszerint **arra csak négy esetben van lehetőség**: a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának megakadályozására, támadásának megakadályozására, szökésének megakadályozására vagy ellenszegülésének megtörésére.¹⁶⁷ A bírói gyakorlat is következetes abban, hogy **a bilincselést csak a konkrét terhelt személyes körülményei és az eset valamennyi körülménye fényében lehet jogszerűen alkalmazni**: a bilincshasználat jogszerűségének vizsgálata az ügy egyedi körülményein kell, hogy alapuljon, értékelni kell, hogy a bilincs használatával érintett személyre, valamint az eljárási cselekményre tekintettel milyen speciális indoka van a fél bilincsből tartásának.¹⁶⁸ Önmagában ellenszegülés, szökés feltételezésére bilincselés nem alkalmazható.¹⁶⁹ A rendőrségi törvény emellett az arányosság követelményét is rögzíti: a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe vételével alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.¹⁷⁰

A magyar gyakorlat azonban a Magyar Helsinki Bizottság tapasztalatai szerint továbbra is az, hogy lényegében **rutinszerűen, egyedi mérlegelés nélkül alkalmazzák a bilincselést** – legyen szó akár az elfogásról, akár a fogva lévő terheltek kihallgatásáról, a bíróság elé vagy akár orvoshoz történő szállításáról.¹⁷¹ A Magyar Helsinki Bizottság egy ügyfelét, egy fiatal, büntetlen előéletű civil aktivistát, akit azzal gyanúsítottak, hogy egy közlekedési tábla hátoldalára festette fel kritikus észrevételeit, saját

¹⁶⁴ Fair Trials (2020). [Practitioners’ tools on EU law. Presumption of innocence and right to be present at trial directive.](#)

¹⁶⁵ Magyar Helsinki Bizottság (2019). [Innocent until proven guilty. The use of restraints and its impact on the presumption of innocence. Comparative study.](#)

¹⁶⁶ Magyar Helsinki Bizottság (2019). *A látszat fontossága – Hogyan jelennek meg a gyanúsítottak és a vádlottak a tárgyalóteremben, a nyilvánosság előtt és a médiában?* [Összehasonlító elemzés összefoglaló.](#)

¹⁶⁷ A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 48.§

¹⁶⁸ BH2016. 318. sz. eseti döntés II. rész

¹⁶⁹ A Kúria Kfv.III.38.129/2016/4. számú ítélete

¹⁷⁰ A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 16. § (1) bekezdés

¹⁷¹ Helsinkifigyelő: [Ha kell, ha nem, feszt bilincselnek.](#) 2025. augusztus 29.

otthonából bilincsben szállítottak a rendőrségre.¹⁷² Egy korábbi ügyfelünket egy el nem követett szabálysértés miatt állították elő bilincsben – azt állították az őt megállító rendőrök, hogy vezetés közben telefonált – ezt követően erőszakosan, számos sérülést is okozva, őt szidalmazva, bilincsben vitték be a rendőrségre, végül az Emberi Jogok Európai Bírósága állapította meg a vele szemben elkövetett jogsértéseket.¹⁷³ Az utóbbi időszakban több alkalommal is előfordult, hogy kábítószerfogyasztással gyanúsított, ellenszegülést nem tanúsító fiatalokat vittek be megbilincselve a rendőrségre – több ilyen ügyben a Helsinki Bizottság jogi képviselőt nyújt.¹⁷⁴ Ez a gyakorlat az érintett személyek emberi méltóságának és személyi szabadsághoz fűződő jogának sérelme mellett aláássa az ártatlanság vélelmének érvényesülését is.

4.5. A büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek jogai

Az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának felfogása szerint a fiatakorúakra vonatkozó igazságszolgáltatásban minden gyermeknek joga van a különleges, gyermekbarát bánásmódhoz – ez a gyermekbarát igazságszolgáltatás fogalmának az alapja.¹⁷⁵ Az Európai Bizottság hatásvizsgálatában arra a megállapításra jutott, hogy a fiatakorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás területén létező számos nemzetközi és európai szabály ellenére a törvénnyel összeütközésbe kerülő gyermekek védelmét szolgáló eljárási biztosítékok nem elegendőek a gyermekek hatékony büntetőeljárási részvételének biztosítására.¹⁷⁶ A gyermekek eljárási jogairól szóló irányelv rendelkezéseinek célja annak biztosítása, hogy a büntetőeljárás során a gyanúsított vagy vádlott gyermekek (és azok a gyermekek, akik a végrehajtó tagállamban európai elfogatóparancs hatálya alatt állnak) képesek legyenek az ilyen eljárások megértésére és követésére, valamint a tisztességes eljáráshoz való joguk gyakorlására, továbbá, hogy megelőzhető legyen a gyermekek bűnismétlése és elősegíthető legyen társadalmi beilleszkedésük.¹⁷⁷ A gyerekek jogairól szóló irányelv kivételes az eljárási irányelvek szabályozási struktúrájában, ugyanis míg a többi eljárási irányelv a biztosítandó jogok mentén fogalmaz meg garanciális követelményeket, a gyerekjogi irányelv egy adott sérülékeny csoport jogaira fókuszál.

Az irányelv előírja különösen azt, hogy a gyanúsított vagy vádlott gyermekeket **egyszerű és közérthető nyelven tájékoztassák a jogaikról**,¹⁷⁸ hogy főszabály szerint **ügyvéd segítse őket**,¹⁷⁹ valamint, hogy kihallgatásukról lehetőség szerint **kép- és hangfelvétel** készüljön.¹⁸⁰ Jelen projekt keretében – tekintettel a többi vizsgált eljárási irányelvre és sérülékeny csoportra is – a gyermekek vonatkozásában is ezekre a jogokra fókuszálunk. Ahogyan azt az e kutatás empirikus tapasztalatait elemző 3. fejezetben részletesen tárgyaljuk, eredményeink – **a gyerekekkel foglalkozó civil szervezetekkel történt konzultációk** – azt mutatják, hogy bár a rendőrség a 18 év alatti gyermekeket viszonylag jól azonosítja

¹⁷² Magyar Helsinki Bizottság: [Véleményt nyilvánított, előállították és megbilincseltek](#). 2025. augusztus 13.

¹⁷³ Magyar Helsinki Bizottság: [Újabb strasbourgi ítélet figyelmeztet: nem nyomoznak tisztességesen a rendőri erőszak-ügyekben](#). 2021. április 22.; Csúcs kontra Magyarország (ügyszám: [75260/17](#))

¹⁷⁴ Helsinkifigyelő: [Azt hitte terroristát fogtak, aztán őt is a földre nyomták](#). 2025. augusztus 13.

[Ünnepelted már bilincsben a születésnapodat?](#) A Magyar Helsinki Bizottság [hírlevele](#) (2025. november 18.).

¹⁷⁵ Magyar Helsinki Bizottság (2019). [A gyermekek védelemhez való jogának megerősítése. Ügyvédi kézikönyv](#). p. 7.

¹⁷⁶ Az Európai Bizottság hatásvizsgálata, 4.1.1. – Hivatkozik rá: Magyar Helsinki Bizottság (2019). [A gyermekek védelemhez való jogának megerősítése. Ügyvédi kézikönyv](#), p.8.

¹⁷⁷ A gyermekek eljárási jogairól szóló irányelv (1) preambulumbekkezdés

¹⁷⁸ A gyermekek eljárási jogairól szóló irányelv 4. cikk (2) bekezdés

¹⁷⁹ A gyermekek eljárási jogairól szóló irányelv 6. cikk

¹⁸⁰ A gyermekek eljárási jogairól szóló irányelv 9. cikk

sérülékeny csoportként, a jogaikról szóló tájékoztatás sokszor nem érthető számukra, az ügyvédi segítséghez való hozzáférés akadályokba ütközik, és különösen a hátrányos helyzetű, köztük roma gyerekek esetében a rendőrség ritkán él valóban védelmező, gyermekvédelmi felelősségét tudatosan vállaló fellépéssel.

4.5.1. A gyermekjogi irányelv releváns rendelkezéseinek érvényesülése a magyar jogban

A **gyermek**ek által értett módon megvalósuló tájékoztatás kiemelt jelentőséggel bír. Bár a Be. külön fejezetben foglalkozik a fiataikorúakkal szembeni büntetőeljárások speciális szabályaival, a tájékoztatás közérthetősége kapcsán nem fogalmaz meg külön követelményeket – a fiataikorúakra is irányadó azonban a Be. 74.§ (3) bekezdésében rögzített, a tájékoztatás egyszerű, közérthető és személyre szabott mivoltára vonatkozó tájékoztatás. **Közérdekű adatigénylés**ünkre ugyanakkor a rendőrség arról tájékoztatott, hogy nem készült a terheltek büntetőeljárási jogairól speciálisan a fiataikorúak személyes jellemzőit figyelembe vevő, a részükre is egyszerűen megérthető formában tájékoztató, „a fiataikorúak is a jogszabályoknak megfelelően tájékoztatást kapnak a jogaikról.” A CPT is javasolja, hogy készüljön speciális tájékoztató anyag a fiataikorú terheltek számára is érthető formában, visszautalva az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a fiataikori bűnözés kezelésének új módszereiről és a fiataikorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás szerepéről szóló, a tagállamokhoz intézett 2003. szeptember 24-i ajánlásában foglaltakra.¹⁸¹

A gyermekkorú terheltek ügyvédhez való jogát az irányelvben foglaltakkal összhangban a magyar szabályozás is garantálja: a Be. értelmében a **védő részvétele kötelező a fiataikorúak elleni eljárásokban**.¹⁸² A védőügyvéd jelenléte kötelező a gyanúsított kihallgatáson, a szembesítésen, a felismerésre bemutatáson, a helyszíni kihallgatáson, a bizonyítási kísérleten, valamint a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel kapcsolatos eljárásban tartott ülésen. Ha a védelem nem kötelező, a védőt utólag tájékoztatni kell a fiataikorú részvételével végzett eljárási cselekményről, ha azon a védő nem volt jelen, és értesítésére sem került sor. Arra a rendőrséghez **közérdekű adatigénylés**ünk körében intézett kérdésünkre ugyanakkor, hogy a 2024 évben hány alkalommal került sor védő kirendelésére a terhelt kiskorúsága okán, nem kaptunk választ.

A törvény tehát előírja a védő részvételét, ugyanakkor a **CPT tudomására jutott egy olyan eset**, amikor egy 16 éves gyermeket a rendőrség ügyvéd és megbízható felnőtt jelenléte nélkül hallgatott ki. A gyanúsított édesanyját állítólag nem engedték be a kihallgatásra (ehelyett a rendőrkapitányság kapujánál kellett várakoznia, annak ellenére, hogy a törvény értelmében jogosult lett volna jelen lenni), az ügyvédet pedig csak a kihallgatás után értesítették.¹⁸³ A CPT ezért kérte, hogy tegyenek további lépéseket annak biztosítására, hogy a védelemhez való jog a gyakorlatban is hatékonyan érvényesüljön. Különösen fontos, hogy a gyermekek a rendőri őrizet alatt bármely szakaszban, ideértve a rendőrségi kihallgatásokat is, négy szemközt beszélgethessenek az őket segítő ügyvédekkel, és ne tegyenek vallomást, illetve ne írjanak alá semmilyen dokumentumot anélkül, hogy ügyvéd és egy megbízható felnőtt is jelen lenne és segítené őket.

Annak visszakövetésére, hogy valóban érvényesült-e a gyermek védelemhez való joga, megfelelően jelen volt-e a törvényes képviselőjük az egyes eljárási cselekményeken, és hogy a gyermek jogairól történő tájékoztatás valóban a számára érthető módon valósult-e meg, a **kép- és hangfelvétel készítése**

¹⁸¹ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 35. pont

¹⁸² Be. 682. §

¹⁸³ CPT jelentés, [CPT/Inf \(2024\) 36](#), 28. pont

alkalmas eszköz. A gyermekek eljárási jogairól szóló irányelv előírja, hogy a gyermek kihallgatásáról audiovizuális felvétel készüljön, amennyiben ez az ügy körülményei tekintetében arányos, és a gyermek legfőbb érdekeit szolgálja, figyelembe véve többek között azt is, hogy van-e jelen védő, és hogy a gyermek szabadságelvönél áll-e.

Ha a terhelt tizenhét év alatti személy, a különleges bánásmódot előíró intézkedésekre vonatkozó szabályokat¹⁸⁴ kell alkalmazni, ezáltal biztosítva a gyermekek jogainak hatékony érvényesítését¹⁸⁵. Ez többek között azt jelenti, hogy a hatóság ilyen esetben **lehetőség szerint** kép- és hangfelvételt készít, továbbá elrendelheti, hogy az eljárási cselekményen igazságügyi pszichológus szakértő is jelen legyen, illetve az eljárási cselekményt a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 61. § (2) bekezdésében meghatározott szolgáltatást végző vagy jogszabályban meghatározott más szaktanácsadó közreműködésével hajtja végre. **Ha a terhelt a tizenhétedik életévét nem töltötte be,** az eljárási cselekményről kép- és hangfelvétel készítése **kötelező,** továbbá a terhelt szembesítése csak a hozzájárulásával rendelhető el.¹⁸⁶

A Be. tehát rendelkezik a kép- és hangfelvétel készítésének a kötelezettségéről a tizenhét év alatti kiskorú terheltek vonatkozásában, míg „lehetőség szerint” előírja annak készítését a tizenhét év alatti terheltek esetében. Ugyanakkor nem kaptunk érdemi választ az arra vonatkozó **közérdekű adatigénylésünkre,** hogy e két csoport esetén hány alkalommal került sor az elmúlt évben kép- illetve hangfelvétel készítésére, így **nem tudjuk, hogy a tizenhét és tizenhét év közötti terheltek esetében milyen gyakorisággal él a rendőrség ezzel a garanciális eszközzel.**

Megjegyzendő, hogy a gyermekek meghallgatása során kiemelten fontos a **meghallgatás módszertana,** mert számos tanulmány kimutatta, hogy a fiatalkorúak különösen hajlamosak hamis információkat adni – sőt, hamis vallomást tenni – amikor a rendőrség kihallgatja őket.¹⁸⁷ Adott esetben a serdülőkorú terhelteknél a nemnek is jelentősége lehet – külön útmutatót készített a Rendőrfőnökök Nemzetközi Egyesülete (*International Association of Chiefs of Police*, a továbbiakban: IACP) a kamaszkorú lányokkal való kommunikációhoz, amely tíz olyan konkrét kommunikációs és eljárási módszert mutat be, amelyek hasznosak lehetnek ilyen helyzetekben. A serdülő lányok egyedi igényeinek megértésével a rendőrök jobban felkészülhetnek a konfliktusok enyhítésére és az helyzet megfelelő kezelésére.¹⁸⁸

4.6. Az eljárási jogok érvényesülésének előfeltétele: a diszkriminációmentes bánásmódhoz való jog

Az eljárási jogok érvényesülése különös jelentőséggel bír azokban az esetekben, amikor a terheltek olyan sérülékeny csoporthoz tartoznak, amelyet előítéletek öveznek, így különösen romák, pszichiátriai betegséggel küzdők, alkohol- vagy más szer befolyása alatt állnak vagy külföldiek. A 2023-as Eurobarometer kutatás szerint Magyarországon a válaszadók 72%-a szerint **nagy mértékben elterjedt a diszkrimináció** azon az alapon, hogy valaki roma, 60% szerint bőrszín vagy etnikai származás alapján, 50%-ban fogyatékos és 54%-ban gazdasági vagy társadalmi helyzet alapján.¹⁸⁹

¹⁸⁴ Be. 87.§ (1) és (2) bekezdés

¹⁸⁵ Be. 96.§ (2) bekezdés

¹⁸⁶ Be. 88.§ (1) d) pont, 96.§ (3) bekezdés

¹⁸⁷ <https://www.theiacp.org/resources/policyprotocol/juvenile-interview-and-interrogation>

¹⁸⁸ <https://www.theiacp.org/resources/document/enhancing-law-enforcement-response-to-adolescent-girls, GenderBrief.pdf>

¹⁸⁹ Eurobarometer (2023). [Discrimination in the European Union.](#)

Számos kutatás és a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelméért felelős ombudsmanhelyettes szakmai anyagai is alátámasztják, hogy a romákat előítéletek övezik nem csak a szélesebb értelemben vett lakosság, hanem kifejezetten a rendőrség körében is.¹⁹⁰ A COREPOL projekt keretében végzett kutatás szerint a „legtöbb megkérdezett rendőr úgy vélte, a romák nagyobb arányban követnek el vagyon elleni bűncselekményeket. Ennek okát pedig az alacsonyabb iskolai végzettségükben, a magas munkanélküliségi rátájukban és szegénységükben látták. Továbbá, az okok között említették azt, hogy a romáknak más fogalmuk van a „tulajdonról”, és eltérő értékek mentén viszonyulnak hozzá.”¹⁹¹ Ugyanezen kutatásból kiderül: „Sok roma válaszában szerint a rendőrök rasszista attitűddel viszonyulnak hozzájuk. Néhány interjúalanyunk felhívta a figyelmet arra, hogy a rendőrök jelentéktelen vétségekért irracionálisan magas büntetéseket szabnak ki a romákra. A romákat rendszeresen kitalált dolgokkal vádolják meg a rendőrök, amint megérkeznek a területre, vagy azután, hogy elhagyták azt. A romák panaszkodtak az alaptalan intézkedésekre, amelyeket zaklatásnak tekintenek, panaszkodtak továbbá a rendőrök megalázó és degradáló magatartására. Ezen kívül a roma válaszában úgy vélték, a rendőrök gyakrabban igazoltatják őket, mint a nem romákat. A rendőri intézkedések során a nem romák előnyt élveznek, mert a rendőrök bennük jobban bízhatnak.”¹⁹²

A Magyar Helsinki Bizottság korábbi kutatásai szintén alátámasztották, hogy a romákkal szemben az igazságszolgáltatás rendszerében is súlyos előítéletek mutatkoznak.¹⁹³ A Magyar Helsinki Bizottság által 2014-ben végzett kutatásban a kutatók által romának tekintett vádlottak 83%-ának esetében az ügy iratai tartalmaztak utalást az érintett személy roma származására, annak ellenére, hogy ezt az adatvédelmi előírások nem engedték meg. Bár ezek a hivatkozások többnyire a tanúvallomások jegyzőkönyveiben szerepeltek és az elkövető leírására vonatkoztak (ami önmagában nem jelentene problémát), **a gyanúsítottak roma származására utalás** szerepelt olyan dokumentumokban is, amelyeket a hatóságok készítettek, és amelyek esetében semmilyen módon nem volt szükség az érintett személy etnikai hovatartozásának feltüntetésére. Az egyik esetben például egy másfél oldalas rendőrségi jelentésben hét utalás volt a gyanúsítottak roma származására, egy másik esetben pedig a rendőrség előzetes letartóztatás iránti indítványában két utalás volt arra, hogy a gyanúsított „cigány nő”.¹⁹⁴

A Magyar Helsinki Bizottság két korábbi kutatása további súlyos, rendszerszintű problémákat is feltárt. *A romákat érő diszkrimináció a magyar büntető igazságszolgáltatásban* című kutatás egyik legnagyobb akadálya az volt, hogy Magyarországon a büntetőeljárások során nem gyűjtenek etnikai adatokat, így a romákat érő hatósági vagy bírói diszkrimináció **mérhetősége strukturálisan korlátozott**.¹⁹⁵ A kutatás továbbá arra jutott, hogy a rendőrség, az ügyészség és a bíróságok nagy része **nem volt hajlandó részt venni** a vizsgálatban, részben épp az etnikai adatgyűjtés hiányára hivatkozva—a részvétel hiánya pedig

¹⁹⁰ [2/2024. számú elvi állásfoglalás](#) A gyűlöletkeltő demonstrációk jogi környezetéről és társadalmi hatásairól; [AJB-1134/2022. számú közös jelentés](#) Egy roma nemzetiségű személlyel szemben folytatott büntetőeljárás keretében a személyes szabadságkorlátozás törvényességét és a védelemhez való jog biztosítását érintően, 2022. december 16.; [AJB-729/2021. és AJB-730/2021. számú közös jelentés](#) egy roma nemzetiségű személlyel szemben fokozott ellenőrzés keretében foganatosított rendőri intézkedések vizsgálatát érintően, 2021. július 22.

¹⁹¹ COREPOL projekt: [A rendőri hivatás emberi jogi szolgáltatás](#), p. 13.

¹⁹² Uo.

¹⁹³ A romákat érő diszkrimináció a magyar büntető igazságszolgáltatásban, Utolsók az egyenlők között

¹⁹⁴ Utolsók az egyenlők között pp.103-104

¹⁹⁵ A romákat érő diszkrimináció a magyar büntető igazságszolgáltatásban pp.10-12.

már önmagában is akadályozza a diszkrimináció feltárását.¹⁹⁶ A tanulmány egyik fő tanulsága, hogy a romákkal szembeni megkülönböztetés nem elszigetelt esetekben jelenik meg, hanem **az igazoltatásoktól a kihallgatásokon át a büntetéskiszabásig** végigkíséri az eljárást, és sokszor apró, de következetes döntésekben mutatkozik meg—például a rendőrök már a helyszínen inkább gyanúsnak tekintik őket, a panaszukat kevésbé veszik komolyan, vagy nagyobb arányban élnek velük szemben kényszerintézkedésekkel.¹⁹⁷

Az *Utolsó az egyenlők között* című jelentés hasonló megállapításokra jut: a roma embereket nemcsak a rendőrségi eljárásokban éri hátrány, hanem **a joghoz való hozzáférésben** is, hiszen gyakran nem kapnak megfelelő tájékoztatást, alacsony minőségű a kirendelt védők segítsége, és az érintettek sokszor nincsenek tisztában alapvető jogaikkal (pl. panasztétel, jogorvoslat lehetősége).¹⁹⁸ A tanulmány rámutat: a szegénység és a társadalmi kirekesztés kriminalizációja olyan büntetőpolitikai környezetet teremt, amelyben a roma emberek **rendszeresen túltreprezentáltak** az eljárásokban, mivel a rendőrség gyakran a szociális helyzetből eredő cselekményeket (lomizás, kisebb értékű tulajdon elleni ügyek) kezeli elsősorban büntetőügyként.¹⁹⁹ A tanulmány egyik legfontosabb következtetése, hogy a roma emberek többségének a rendőrséghez és más hatóságokhoz fűződő **mély bizalmatlansága** nem pusztán történeti gyökerű, hanem azt a jelenkori rendőrségi gyakorlat nap mint nap újratermeli, például az elutasító bánásmóddal, az alaptalan igazoltatásokkal vagy a tisztetlenség kommunikációval.²⁰⁰

Az előítéletesség leküzdésének a legfontosabb eszközei egyrészt az előítéletek tudatosítása, emellett a különféle elméleti és gyakorlati képzések, tréningek, útmutatók. **Az érintetti, civil és szakmai szervezetekkel folytatott konzultáció** tanulságai szerint a sérülékeny társadalmi csoportokkal foglalkozó, őket támogató szervezetek munkatársai közül van olyan, aki az ezirányú folyamatos képzésben látja a megoldást. A képzések a többség szerint rendkívül fontosak az előítéletek leküzdésében. A konzultáció ezirányú tapasztalatait a jelen tanulmány 3.8. alfejezete tartalmazza. A **közérdekű adatigénylésünkre** adott válaszában az ORFK csupán egy általános választ adott a sérülékeny terhelte csoportok által igényelt speciális bánásmóddal kapcsolatos képzési anyagokról, a képzőintézmények programjait hivatkozta általánosságban.²⁰¹ Tehát több egymástól független, különböző tapasztalat mutat arra, hogy kevésbé van a kérdés a rendőrség fókuszában.²⁰²

Az ENSZ Faji diszkrimináció felszámolásáért működő bizottsága (a továbbiakban: CERD) 2019-ben készült jelentésében²⁰³ felhívta a figyelmet arra a problémára, hogy **nem érhető el részletes információ azokról a bírakat, ügyészeket, rendőröket és ügyvédeket célzó, szakmai képzésekről,** melyek az etnikai alapú diszkrimináció megelőzését szolgálnák, illetve a vonatkozó oktatási intézményekben zajló emberi jogi kurzusokról, programokról, és mindezen képzési és oktatási programok hatásáról. Általában véve, a CERD aggodalmát fejezte ki arról, hogy nem érhető el

¹⁹⁶ A romákat érő diszkrimináció a magyar büntető igazságszolgáltatásban pp.12-13.

¹⁹⁷ A romákat érő diszkrimináció a magyar büntető igazságszolgáltatásban pp.15-17.

¹⁹⁸ Utolsó az egyenlők között pp.21-22.

¹⁹⁹ Utolsó az egyenlők között pp.23-24.

²⁰⁰ Utolsó az egyenlők között pp.26-27.

²⁰¹ Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

²⁰² Az ORFK [29000-197/42-19/2025.KOZA ikt.sz. válasza](#) az MHB közérdekű adatigénylésére, 2025. május 23.

²⁰³ Committee on the Elimination of Racial Discrimination, Concluding observations on the combined eighteenth to twenty-fifth periodic reports of Hungary, [CERD/C/HUN/CO/18-25](#), 6 June 2019.

információ a különböző etnikai csoportok, menekültek, migránsok és menedékkérők közötti megértést és toleranciát előmozdító konkrét intézkedésekről.

A sérülékeny csoportokkal szembeni eljárások objektív és szakszerű lefolytatásával kapcsolatban **nemzetközi jó gyakorlatként** rögzíthető, hogy az IACP **útmutatót készített az előítéletmentes rendőrségi eljárásokhoz**, amelyben felhívják a figyelmet az implicit előítéletekre is, amelyekkel szintén van tennivalója a rendőrség vezetőinek. Az útmutató hangsúlyozza: az implicit, nem tudatos előítéletesség révén az egyének egyes csoportokat sztereotípiákhoz kötnek, amelyek az észlelést és a viselkedést befolyásolják, diszkriminatív magatartást eredményezve. Implicit előítéletei még a jó szándékú embereknek is lehetnek, befolyásolva észlelésüket és viselkedésüket.²⁰⁴ Emellett az IACP a **sérülékeny csoportokkal kapcsolatos rendőrségi eljárásokkal kapcsolatos útmutatójában** felhívja a figyelmet, hogy mind a szolgálat megkezdésekor, mind pedig az annak során nyújtott képzések kitérjenek a következő témákra: a rejtett előítéletek felismerése és kezelése; a kulturális érzékenység; a kulturális sokszínűség; az LGBTQ, muszlim, arab, dél-ázsiai, bevándorló és nem angolul beszélő közösségekkel való interakciók valamint a szenvedélybetegségek. Emellett felhívják a figyelmet a nyelvhasználat és a tiszteletteljes kommunikáció fontosságára.²⁰⁵

A krízishelyzetben lévő személyek esetén a diszkriminációmentes bánásmód előfeltétele, egyben a helyzet eszkalációjának a megelőzéséhez is hozzájárul, ha a rendőrök már az intézkedés legelején, az első kapcsolatfelvétel során **képesek felismerni az érintett terhelt krízishelyzetét**, adott esetben mentális betegségét vagy intellektuális képességszavarát. Ezzel összefüggésben az IACP számos útmutatót és tájékoztató anyagot készített,²⁰⁶ amelyek iránymutatásokat nyújtanak a rendőröknek az értelmi és fejlődési nehézségekkel élő személyekkel való megfelelő bánásmód, a velük való kapcsolattartás és kommunikáció tekintetében. Hangsúlyozzák: az olyan helyzetekre való reagálás, amelyekben az érintett személyek krízisben vannak, megköveteli a rendőröktől, hogy nehéz döntéseket hozzanak az érintett személyek mentális állapotáról és szándékairól, valamint speciális készségek, technikák és képességek alkalmazását, hogy a helyzetet hatékonyan és megfelelően megoldják, miközben az erőszakot minimálisra csökkentik. A cél az, hogy a helyzetet minden érintett személy számára biztonságosan de-eszkálálják. A rendőröknek nem a mentális vagy érzelmi állapotok diagnosztizálása a feladata, hanem azoknak a viselkedésformáknak a felismerése, amelyek potenciálisan krízishelyzetre utalnak, különös tekintettel azokra, amelyek potenciális erőszakot és/vagy veszélyt jelezhetnek.²⁰⁷

²⁰⁴ <https://www.theiacp.org/resources/policyprotocol/bias-free-policing>, pp. 6-7.

²⁰⁵ <https://www.theiacp.org/resources/practices-in-modern-policing-policing-in-vulnerable-populations>, p. 6.

²⁰⁶ <https://www.theiacp.org/resources/document/resources-on-developmental-disabilities>;
<https://www.theiacp.org/resources/policy-center-resource/intellectual-and-developmental-disabilities>;
<https://www.theiacp.org/resources/policy-center-resource/mental-illness>.

²⁰⁷ <https://www.theiacp.org/resources/policy-center-resource/mental-illness>